

Etsivän nuorisotyön käsikirja

Emmi Paananen • Miikka Piironen • Katja Uustalo (toim.)

Toimittaneet

Emmi Paananen, Miikka Piironen & Katja Uustalo

Käsikirjan kehittäjäryhmään osallistuiivat

Jani-Markus Heinola, Nuorten palvelu ry

Anita Hyvönen, Jelppiverkko

Tanja Jokiniemi, Lapinlahden kunta

Tuomas Jääskö, Kittilän kunta

Piia Lahokoski, Nurmijärven kunta

Suvi Luoma, Akaan kaupunki

Juha Mertala, Pudasjärven kaupunki

Marika Mäkinen, Oriveden kaupunki

Saija Paronen, Tampereen kaupunki

Larissa Rainio, Myrskylän kunta

Iita-Mari Ruponen, Helsingin kaupunki

Satu Sirviö, Porin kaupunki

Jani Suomalainen, Espoon kaupunki

Suvi Valtonen, Naantalin kaupunki

Liisa Vilen, Laukaan kunta

Mari Virtanen, EKAMI-konserni, Rannikkopajat

Katri Peräaho, MIELE Suomen Mielenterveys ry

Marika Vartiainen, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Valokuvat: Laura Oja, Noon Kollektiivi

Kuvitus: Sofia Wilkman

Graafinen suunnittelu ja taitto: Hahmo

Paino

Savion kirjapaino Oy

Kerava 2022

Kustantaja

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry,

Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus

ISBN 978-952-94-6073-1 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-94-6074-8 (PDF)

into

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Sisällysluettelo

Aluksi	4
1 Tätä on etsivä nuorisotyö	6
1.1 Etsivän nuorisotyön tehtävä ja tavoitteet	7
1.2 Arvot ja työote	11
2 Etsivä nuorisotyö käytännössä	15
2.1 Kohderyhmä	16
2.2 Missä ja miten etsivät toimivat	20
2.2.1 Toimintaympäristöt eli kenttä	20
2.2.2 Näillä tavoilla etsivä nuorisotyö toimii	24
2.3 Yhteistyö nuoren kanssa	26
2.3.1 Ohjautuminen	28
2.3.2 Tutustuminen – luottamusta ja kunnioittavaa kohtaamista	30
2.3.3 Rinnalla kulkeminen ja yhdessä tekeminen	32
2.3.4 Yhteistyön päättäminen	35
2.4 Monialaiset verkostot	36
2.4.1 Monialainen yhteistyö sosiaalisen vahvistamisen tukena	36
2.4.2 Etsivän rooli verkostoissa	39
2.5 Viestintä ja työn näkyväksi tekeminen	41
2.6 Tieto, arviointi ja vaikutukset	44
2.6.1 Tiedon tuottamisen menetelmiä	45
2.6.2 Etsivän nuorisotyön vaikutukset ja arviointi	49
3 Etsivän identiteetti, rakenteet ja johtaminen	51
3.1 Etsivä nuorisotyöntekijä	52
3.2 Työhyvinvointi	55
3.3 Etsivän nuorisotyön toteuttaminen	58
3.4 Johtaminen	62
3.5 Alueelliset verkostot ja koordinaatio	66
3.6 Yhteinen vaikuttamistyö	70
4 Ohjaus ja valtionavustus	75
4.1 Nuorisolaki, laki etsivästä nuorisotyöstä	76
4.2 Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle	79
4.3 Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön	81
Lopuksi	83
Lähteet	84
Muuta suositeltavaa luettavaa	86

Tervetuloa etsivän nuorisotyön käsikirjan pariin!

Tervetuloa etsivän nuorisotyön käsikirjan pariin! Kirja on suunnattu kaikille Suomessa etsivää nuorisotyötä tekeville ja heidän esihenkilöilleen sekä työhön perehtyville. Käsikirjan on tarkoitus toimia etsivien työarjen tukena ja etsivän nuorisotyön paikallisen kehittämisen työkaluna. Toivomme kirjan palvelevan myös muuta nuorisoalaa ja kaikkia nuorten parissa työskenteleviä sekä esimerkiksi kasvatus-, sosiaali- ja terveysalojen opiskelijoita. Kirja kertoo etsivästä työtoteesta, sosiaalisesta vahvistamisesta ja rinnalla kulkemisesta, joiden mielellään näkisimme yhä laajemmin leviävän kohtaaviin palveluihin alasta tai kohderyhmästä riippumatta.

Etsivän nuorisotyön juuret ovat etsivässä työssä, jota on tehty vaikeassa tilanteessa elävien väestöryhmien parissa jo vuosikymmeniä. Etsivä työtote on soveltunut luontevasti osaksi suomalaista nuorisotyötä, sillä ne jakavat keskenään samoja arvoja ja tavoitteita. Etsivää työtä on Suomessa alettu hyödyntää ennen kaikkea koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien sekä itsenäistymiseen tukea kaipaavien nuorten tueksi. Tämä kehitys on antanut suomalaiselle etsivälle nuorisotyölle sen pitkälle vakiintuneen muodon, jota tässä käsikirjassa kuvataan. Etsivässä nuorisotyössä näkyvät lähtökohdina tänäkin päivänä vapaaehtoisuus, jalkautuminen, rinnalla kulkeminen ja voimavarakeskeisyys, jotka ovat periytyneet työtoteen mukana vuosikymmenten takaa.

Merkittävin yksittäinen askel nykyisenlaiselle etsivälle nuorisotyölle oli sen kirjaaminen nuorisolakiin vuonna 2011, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriö alkoi myöntää kunnille säännöllisempää avustusta etsivän nuorisotyön järjestämiseksi – tästä käynnistyi voimakas ammatillistuminen ja laajentuminen ympäri

Suomen. 2020-lukua lähestyttäessä työmuodon valtakunnallinen yhtenäisyys sai uutta pontta käsikirjan ensiversion, alueellisen koordinaation, etsiväverkostojen aktivoitumisen ja osaamiskeskuksen muodossa. Nämä vauhdittivat yhteistä kehittämistä ja vaikuttamistyötä, ammatti-identiteetin vahvistamista sekä työn tekemistä laajalti näkyväksi.

Tämä käsikirja kertoo, minkälaista työtä etsivä nuorisotyö tänä päivänä on, ja valottaa sen yhteisiä arvoja ja periaatteita, työtä suuntaavia tavoitteita ja sitä kantavia rakenteita. Kirjassa tuodaan esiin tärkeimpiä huomion kohteita ja kysymyksiä, joiden avulla etsivää nuorisotyötä voidaan rakentaa nuorten tarpeita vastaavaksi paikallisissa oloissa. Toivomme, että kirja tukee etsivien työhyvinvointia ja auttaa tunnistamaan omassa työssä piileviä mahdollisuuksia sekä sen rajoja. Voit hakea kirjasta ammatillista vahvistusta, apua arjen kiperiin kysymyksiin ja uusia näkökulmia työhösi.

maaliskuussa 2022, Emmi, Katja ja Miikka

1940-luku

Jengityötä seurakuntiin

1970-luku

Etsivä työ kehittyi Norjassa, kokeiluja Suomessa

1991-1995

Vakinaistumiseen johtava ENT-projekti Tampereella

2011

Etsivä nuorisotyö nuorisolakiin

2008

Valtionavustuksia työpajoille etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkaamiseen

1990-2000 -luvut

Etsivän nuorisotyön projekteja eri puolilla Suomea

2017

Uusi nuorisolaki, etsivän nuorisotyön rooli tarkentuu

2018

Etsivän nuorisotyön käsikirjan ensiversio, valtakunnallinen nuorisoalan osaamiskeskustoiminta käynnistyy

2017-2020

Etsivä nuorisotyö osaksi Valtakunnallisen työpajayhdistyksen toimintaa, uusi strategia ja nimi → Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

2022
Etsivän nuorisotyön käsikirjan uudistettu versio

1

Tätä on etsivä nuorisotyö

Aina voi olla yhteydessä, jos tulee jotain!

Sain sen koulupaikan. Kiitos kun autoit.

Mitä kuuluu? Onko kaikki mennyt hyvin?

Nuoren kanssa työskennellään viikosta useisiin vuosiin.

Etsivä nuorisotyö

Etsivässä nuorisotyössä tuetaan nuoren sisäistä motivaatiota ja itsenäistymistä sekä vahvistetaan kiinnittymistä palveluihin ja etenemistä jatkopoluille.

Kun nuori saavuttaa tavoitteensa ja asiakkuus päätetään, on nuori silti aina tervetullut takaisin.

Hyvinvointi

Mitä kuuluu?
Voitko hyvin?
Oletko syönyt tänään?
Perhe?
Ystävät?

Unelmat

Missä olet hyvä?
Mistä unelmoit?
Harrastukset?
Haluatko kokeilla jotain uutta?
Haluatko löytää uusia tyyppisiä elämäsi?
Mistä innostut?

Toiminta

Mitä huomenna?
Riittääkö rahat?
Tiesitkö työpajoista?
Paperit kunnossa?
Opiskelemaan?
Sairasloma?

Tapaamisia ja keskusteluja voidaan käydä kahvin äärellä tai vaikka metsässä kävellen.

Nuori haluaa aloittaa yhteistyön

Etsivän nuorisotyön periaatteita

- » vapaaehtoisuus
- » rinnalla kulkeminen
- » yhdessä, ei puolesta
- » kokonaisvaltaisuus

1.1 Etsivän nuorisotyön tehtävä ja tavoitteet

Etsivä nuorisotyö on vaativaa kasvatus- ja kohtaamistyötä nuoren kasvun äärellä. Etsivä nuorisotyö varmistaa, että jokainen nuori saa kasvamiseen, itsenäistymiseen ja osallisuuteen tarvitsemansa tuen – että kenenkään ei tarvitse kasvaa ja selviytyä yksin. Lisäksi työssä tuetaan nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia myös yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla.

Etsivä nuorisotyö nuoren rinnalla

Työssä kohdataan 15–28-vuotiaita nuoria, jotka tarvitsevat tukea arjessaan ja uudenlaisia tulevaisuudennäkymiä. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisiin palveluihin ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämännhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille (ks. Nuorisolaki 1285/2016). Yhteistyöstä hyötyvät ennen kaikkea nuoret, joilta on puuttunut tukiverkosto omien tavoitteidensa edistämiseen.

Etsivä nuorisotyö lähtee liikkeelle nuoren kanssa luotavasta luottamuksellisesta ja kunnioittavasta suhteesta. Työn keskiössä on koko ajan nuoren oman elämänsä asiantuntijuus. Etsivä auttaa nuorta sitoutumaan yhdessä suunniteltuun prosessiin, jonka tavoitteena on tukea häntä rakentamaan itselleen hyvää arkea ja tulevaisuutta. Etsivä nuorisotyöntekijä on turvallinen aikuiskontakti, joka ottaa huomioon nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tukee kaikilla elämän eri osa-alueilla. Työntekijä hyväksyy nuoren olemisen tavan ja kunnioittaa häntä sellaisena kuin hän on. Nuori kohdataan aina yksilöllisesti omana itsenään, kuitenkin osana lähiyhteisöään sekä yhteiskuntaa. Tavoitteena on nuoren osallisuuden vahvistuminen omassa elämässään sekä lähiyhteisöissä ja yhteiskunnassa.

Työssä kohdatut nuoret elävät erilaisissa kasvua, kehitystä ja itsenäistymistä vaativissa elämäntilanteissa. Etsivän nuorisotyön tehtävä näiden kysymysten äärellä on toimia kasvatuksen ja nuorisotyön keinoin. Tarjottu tuki on sosiaalisesti vahvistavaa ja kokonaisvaltaista, ja siinä hyödynnetään monialaista yhteistyötä.

Nuoruuden kehitystehtäviä

- » Nuori kasvaa omaksi itsekseen, oma persoona vahvistuu.
- » Nuori irrottautuu riippuvuussuhteista huoltajiin ja muihin kasvattajiin.
- » Nuori luo itsenäisen suhteen yhteiskuntaan ja löytää oman paikkansa.
- » Nuoren yhteiskunnallinen toimintakyky kehittyy.
- » Yhteisölliset vertaissuhteet sekä muut ihmissuhteet vahvistuvat.

Tavoitteena sosiaalinen vahvistuminen

Etsivä nuorisotyö luo edellytyksiä nuoren sosiaaliselle vahvistumiselle. Työssä vahvistetaan keskeisiä elämäntaitoja, joiden avulla nuoren on mahdollista elää omannäköistään elämää ja toimia tavoitteidensa mukaisesti. Yhteistyö nuoren kanssa kehittää hänen kykyään toimia sosiaalisissa tilanteissa, luoda suhteita toisiin ihmisiin ja rakentaa osallisuutta eri yhteisöissä. Sosiaalisella vahvistamisella kasvatetaan luottamusta elämän kantokykyyn ja kokemusta siitä, että maailmaan on mahdollista ja kannattaa vaikuttaa. Sosiaalisen vahvistumisen myötä nuoren elämänhallinnan tunne kasvaa ja hän kokee pärjäävänsä erilaisissa tilanteissa.

Sosiaalinen vahvistuminen toteutuu, kun ihminen tulee kohdatuksi ja tuetuksi itselleen tärkeiden kysymysten äärellä. Nuoren näkökulmasta jo yksittäinen keskustelu tai viestinvaihto voi toimia sosiaalisesti vahvistavana kokemuksena. Etsivän nuorisotyön prosessi on kuitenkin usein pidempikestoinen, ja tavoitteita kohti kuljetaan nuorelle sopivin askelin. Sosiaalisen vahvistamisen ytimessä ovat kiireettömät kohtaamiset, keskinäinen luottamus ja yhdessä tekeminen. Prosessin aikana nuorelle syntyy kokemus kuulumisesta hänelle itselleen tärkeisiin yhteisöihin, hän on löytänyt voimavaroja tuovaa tekemistä, ja nuoren oma toimijuus on vahvistunut. Etsivä nuorisotyöntekijä tekee itsensä hiljalleen tarpeettomaksi, ja nuori kokee pärjäävänsä erilaisissa vastaan tulevilla tilanteissa itsenäisesti.

Nuori voi arvioida sosiaalista vahvistumistaan Sovarimittarin avulla. Siinä muutoksia arvioidaan seuraavilla osa-alueilla: arjenhallinta, itsetuntemus, sosiaaliset taidot ja -suhteet, elämänhallinta sekä opiskelu- ja työelämävalmiudet. Lisäksi nuoret pääsevät vaikuttamaan etsivän nuorisotyön toimintaan antamalla palautetta saamastaan tuesta ja sen hyödyllisyydestä. Palautteesta etsivä nuorisotyöntekijä näkee oman työnsä merkityksen, ja palaute auttaa kehittämään toimintaa ja tuomaan esiin sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia.

Sosiaalisesti vahvistuva nuori

- » Nuori kokee tulleen nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi omana itsenään.
- » Nuorella on ympärillään myönteinen ja turvallinen sosiaalinen verkosto, ja hän tuntee kuuluvansa itselle tärkeisiin yhteisöihin.
- » Nuori tunnistaa omia vahvuuksiaan ja arvostaa itseään sellaisena kuin on.
- » Nuori kokee voivansa itse vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja luottaa itseensä erilaisissa tilanteissa.
- » Nuori elää mielekästä arkea, voi hyvin ja voi löytää itselleen sopivan polun koulutukseen ja työelämään.
- » Nuorella on tavoitteita ja tulevaisuususkoa sekä motivaatiota edistää omia tavoitteitaan.

Tavoitteet

1. vahvistaa itsetuntemusta
2. parantaa sosiaalisia taitoja ja luottamusta toisiin
3. edistää arjenhallintaa
4. antaa valmiuksia opiskeluun ja työhön
5. lisätä mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämän kulkuun ja luottamusta, että selviytyy haasteista

Sosiaalinen vahvistaminen

on keskeisten elämäntaitojen kehittämistä.

Ihminen ihmiselle

Kohtaaminen

Rinnalla kulkeminen

Sosiaalisen vahvistamisen ydin

Kuulluksi tuleminen

luottamus

arvostuksen saaminen

myönteiset kokemukset

yhteisöllisyys

keskustelu

rohkeisuus

turvallinen ilmapiiri

uudet näkökulmat

luovat menetelmät

yhdessä tekeminen

Etsivän nuorisotyön asema ja merkitys yhteiskunnassa

Etsivällä nuorisotyöllä on oma yhteiskunnallinen tehtävänsä: nostaa nuorten ääni kuuluviin niin, että he saisivat tarvitsemiaan palveluita, sekä tehdä näkyväksi palveluvajeita ja yhteiskunnan tukiverkon rakoja, joista nuoret voivat pudota. Etsivä nuorisotyö tuottaa tietoa, tarjoaa nuorten tarpeisiin vastaavia ratkaisuja ja toimii monenlaisessa yhteistyössä muutosten aikaansaamiseksi. Työmuodon vahvuutena on monipuolinen ja kokonaisvaltainen ymmärrys nuoruudesta ja nuorten arjesta, sillä työtä tehdään siellä missä nuoret ovat. Tämän vuoksi etsivää nuorisotyötä tulee hyödyntää suunnitelmallisesti ja rakenteellisesti kuntien ja hyvinvointialueiden päätöksenteossa.

Etsivä nuorisotyö edistää omalla toiminnallaan paikallistasolla nuorten elinoloja ja hyvinvointia. Työssä vaikutetaan siihen, että jokaisella olisi mahdollisuus elää mielekästä ja hyvinvointia tukevaa arkea elinympäristössään. Vaikuttamistyöllä varmistetaan, että jokainen nuori saa tarvitsemansa tuen ja mahdollisuuden toteuttaa itseään. Etsivät toimivat paikallisesti, alueellisesti sekä valtakunnallisesti erilaisissa verkostoissa nuorten elämäntilanteiden ja nuoruuteen kuuluvien ilmiöiden asiantuntijoina. Etsivä nuorisotyö tuottaa säännöllisesti tietoa nuorten arjesta ja ajankohtaisista ilmiöistä.

Työn ammatillisia tavoitteita

Nuoren sosiaalinen vahvistuminen

- » Sosiaalisten taitojen vahvistuminen
- » Itsetuntemuksen vahvistuminen
- » Arjenhallinnan vahvistuminen

Nuoren osallisuuden vahvistuminen

- » Lähiyhteisöjen vahvistuminen
- » Osallisuuden lisääminen omassa elämässään
- » Osallistumisen lisääminen vaikuttamisen prosesseihin

Nuoren siirtymien sujuvoittaminen

- » Siirtyminen tarpeellisiin palveluihin
- » Asunnon saaminen
- » Siirtyminen koulutukseen
- » Siirtyminen palkkatyöhön

LÄHDE: PARENT-ASIAKAS- JA TILASTOINTIJÄRJESTELMÄ, TAVOITE-VÄLILEHTI

1.2 Arvot ja työote

Suomalaisella etsivällä nuorisotyöllä on omat vahvat arvonsa ja työtettä määrittävät toimintaperiaatteensa, jotka heijastelevat nuorisolain tavoitteita ja lähtökohtia. Näihin perehtyminen ja niiden peilaaminen omaan toimintaan on jokaiselle etsivää nuorisotyötä tekevälle ammattilaiselle ja organisaatiolle keskeinen tehtävä. Arvoista ja toimintaperiaatteista rakentuu etsivän nuorisotyön yhteinen perusta, josta työn toivotut vaikutukset ja tulokset syntyvät. Ne myös rajaavat työtä ja auttavat hahmottamaan perustehtävän.

Etsivä nuorisotyö on kasvatusta- ja kohtaamistyötä. Etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa toimiminen on nuorelle aina vapaaehtoista. Etsivältä vaaditaan herkkyyttä ja reflektointikykyä, tilannetajua sekä kokemusta haastavien elämäntilanteiden käsittelemisestä. Työn sosiaalisesti vahvistava voima piilee ihmisten kohtaamisessa.

Luottamuksen rakentamiseen käytetään runsaasti aikaa, sillä vain siten on mahdollista kuulla nuoren tarina ja kohdata hänet kokonaisvaltaisesti. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle rinnalla kulkijan, joka tukee ja ohjaa nuorta hänen tarvitsemansa ajan. Rinnalla kulkeminen muodostuu yhdessä vietetystä ajasta ja keskusteluista, yhteisestä tekemisestä sekä jaetuista kokemuksista.

Työskentely nuoren kanssa on suunnitelmallista yhteistyötä nuoren itsensä asettamia tavoitteita kohti. Työntekijän ja nuoren yhteistyö muodostaa prosessinomaisen kaaren, jolla on alkunsa ja loppunsa. Etsivän nuorisotyön kontakti nuoriin syntyy usein jonkin ongelman äärellä. Työ on kuitenkin aina voimavarakkeista ja perustuu toivon ja toimintamahdollisuuksien vahvistamiseen. Etsivä nuorisotyöntekijä osallistuu nuorten tukemiseen arjessa ja kohtaa yhdessä heidän haasteitaan ja onelmiaan.

Etsivä nuorisotyö hyödyntää ja kokoaa tarvittaessa nuoren avuksi monialaisia yhteistyöverkostoja. Etsivä nuorisotyö edistää eri toimijoiden välistä vuoropuhelua, kunnioittaa nuorta ja hänen lähipiiriään sekä käsittelee vastuullisesti saamia tietoa. Työote

on joustava ja muuntautumiskykyinen – työ seuraa aikaansa, kuuntelee nuoria ja muuttuu nuorten tarpeiden sekä yhteiskunnallisten ilmiöiden mukana. Kaiken toiminnan perustana toimivat nuorisotyön lähtökohdat, esimerkiksi monialainen yhteistyö, yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen (ks. 4.1 Nuorisolaki).

Etsivä nuorisotyö osana nuorisotyötä

Etsivä nuorisotyö on osa suomalaisen nuorisotyön laajaa kenttää ja palvelee samoja tavoitteita kuin kaikki muukin nuorisolain ohjaama nuorisotyö. Kaikki nuorisotyöntekijät omilla työotteillaan ja omissa työympäristöissään – kuten etsivät nuorisotyöntekijät lähtökohdistaan käsin – edistävät nuorten osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisotyössä nuorisotyöntekijän ja nuoren välille syntyy pedagoginen suhde. Kaikki nuorisotyö on aina kasvatustyötä eli tähtää nuorten kasvun, itsenäistymisen ja yhteisöllisyyden tukemiseen.

Nuorisotyöntekijät toimivat nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkeina, joilla on kyky myös rakentavalla tavalla kyseenalaistaa ja nostaa esille yhteiskunnallisia epäkohtia. He kannustavat nuoria vaikuttamaan itse ja kehittävät yhdessä nuorten kanssa vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisovaltuuskon kattojärjestö Allianssin ja Nuoliry:n julkaisemat nuorisotyön ammattieettiset ohjeet ilmaisevat sitä asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa, joka luonnehtii kaikenlaista nuorisotyötä.

ARVOT JA PERIAATTEET

Vapaaehtoisuus ja itsemääräämisoikeus

Nuori valitsee itse, ottaako hän etsivän nuorisotyön tukea vastaan vai ei. Kieltäytymisestä ei aiheudu mitään seurauksia. Nuori määrittelee tarpeen ja päättää itse, mihin suuntaan elämäänsä haluaa viedä.

Nuorilähtöisyys

Etsivän nuorisotyön ensisijainen tehtävä on tukea nuoren kasvua ja kehitystä sekä tunnistaa nuoruus elämänvaiheena ja siihen liittyvät ilmiöt yhteiskunnassa. Työtä tehdään monenlaisissa toimintaympäristöissä, ja nuoria kohdataan siellä, missä heidän on hyvä olla. Etsivä toimii ensisijaisesti nuoren antamien tietojen ja tavoitteiden pohjalta.

Luottamuksellisuus

Yhteistyö etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä perustuu luottamukseen. Pyrkimys molemminpuoliseen ymmärrykseen, työskentelyn ehdoton läpinäkyvyys ja rehellisyys ovat keinoja, joilla keskinäistä luottamusta luodaan ja pidetään yllä. Etsivä ymmärtää salassapidon ja vaitiolovelvollisuuden merkityksen eikä käsittele nuoren tietoja ilman suostumusta tai tee nuorta koskevia ratkaisuja hänen selkänsä takana.

Yhdessä, ei puolesta

Nuori nähdään toimijana, jolla on tahtoa ja kykyä rakentaa mielekkääksi kokemaansa elämää ja tulevaisuutta. Etsivä nuorisotyö innostaa ja tukee nuorta tekemään itsenäisiä valintoja sekä vahvistaa nuoren valmiuksia toimia ja saavuttaa tavoitteitaan. Etsivän ei tule käyttää valtaa määrittellä, miten nuoren tulisi toimia.

Rinnalla kulkeminen

Etsivä nuorisotyöntekijä on nuoren rinnalla hänelle tärkeissä asioissa sekä erilaisissa siirtymissä ja muutoksissa. Nuorta autetaan hänelle hyödyllisten palveluiden löytämisessä ja niihin kiinnittymisessä. Etsivä varmistaa, että nuori tulee palveluissa kuulluksi ja ymmärretyksi. Nuoren elämässä ollaan mukana niin kauan kuin hän haluaa tai tarvitsee. Nuori on aina tervetullut takaisin etsivien luo.

Kokonaisvaltaisuus

Nuori voi keskustella etsivän kanssa kaikista itselleen merkityksellisistä asioista ja ilmiöistä. Nuoren elämäntilanteeseen vaikuttavia tekijöitä huomioidaan monipuolisesti, eikä asioita tarkastella pelkästään yksittäisten piirteiden, erityisten ongelmien tai diagnoosien pohjalta. Työskentelyn ytimessä ovat nuorten voimavarojen, vahvuuksien ja mahdollisuuksien tunnistaminen ja tukeminen.

Ihminen ihmiselle

Työ perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen ja nuoren kunnioittamiseen omana itsenään. Nuori nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jonka etsivä kohtaa persoonansa ja vahvuksiensa avulla. Työ perustuu toisen ihmisen kohtaamiseen ja kunnioittamiseen tasavertaisena.

Oma persoona ja arvomaailma

Etsivän nuorisotyöntekijän työvälineenä toimii ammattitaidon lisäksi hänen oma persoona, jonka avulla hän kohtaa nuoria. Työntekijän arvot ja sitoumukset, taustat ja kokemukset ovat aina läsnä kohtaamisissa. Ammatillisuuteen kuuluu näiden vaikutuksen huomaaminen ja reflektointi suhteessa nuorisotyön arvoihin. Etsivän on hyvä pohtia ja tunnistaa, miten hän hyödyntää työssä henkilökohtaisia ominaisuuksiaan ja yksityistä elämänhistoriaansa.

Kynnyksetömyys

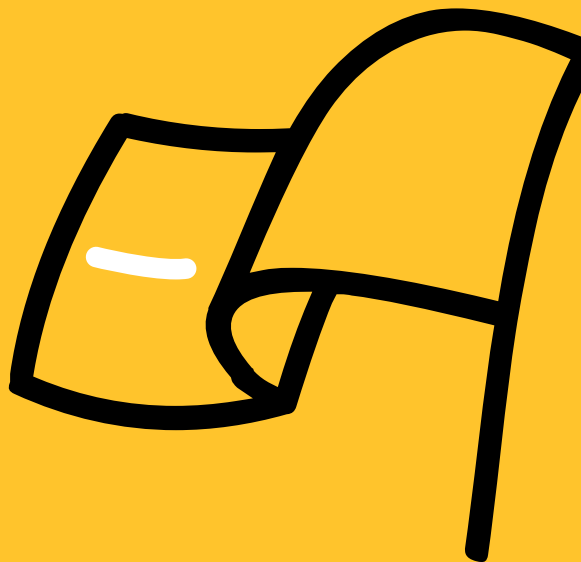
Etsivä nuorisotyö on siellä missä nuoretkin ja tarjoaa mahdollisuuden turvalliseen aikuis-kontaktiin. Etsiviin saa helposti yhteyden monia erilaisia väyliä ja viestintäkanavia pitkin. Nuori päättää, mitä tietoja hän itsestään antaa, ja voi halutessaan pysytellä anonyyminä. Toimintaan ei kuulu erityisiä vaatimuksia tai ehtoja, jotka nuoren tulisi täyttää. Työlle nuoren kanssa ei ennalta aseteta määräaikaakaan, eikä tapaamiskertojen lukumäärä ole rajattu. Etsivä nuorisotyö on aina maksutonta ja vastikkeetonta.

Monialainen yhteistyö

Etsivä nuorisotyöntekijä tuntee hyvin palveluverkostoa ja toimii alueellaan aktiivisesti yhteistyössä nuorille tarpeellisten tahojen kanssa. Tavoitteena on, että nuori saa etsivän nuorisotyöntekijän avulla oikea-aikaisesti yhteyden palveluihin, jotka parhaiten pystyvät tilanteeseen vastaamaan. Monialaisissa yhteistyöverkostoissa etsivä nuorisotyö toimii sosiaalisen vahvistamisen asiantuntijana ja tuo muille palveluille tietoa haavoittuvassa asemassa olevien nuorten elinoloista ja tarpeista.

Nuorten kuuleminen

Nuorten ääntä tuodaan esille paikallisesti ajankohtaisissa keskusteluissa. Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia vaikuttaa itselleen merkityksellisiin asioihin. Etsivä toimii väylänä ja tekee näkyväksi vaikuttamismahdollisuuksia. Etsivät hyödyntävät nuorten antamaa palautetta työnsä kehittämiseen ja tiedolla johtamiseen. Palautteen pohjalta etsivät nuorisotyöntekijät tunnistavat työnsä vaikutuksia ja hyötyjä sekä pystyvät perustelevaan työnsä merkityksellisyyden.

Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet

- » Nuorisotyö on kohtaamista, kannustavaa kasvatusta ja yhdessä tekemistä.
- » Nuorisotyö vahvistaa nuoren osallisuutta lähiyhteisöissä ja yhteiskunnassa.
- » Nuorisotyöntekijä toimii rakentavasti ja avoimesti työyhteisössä ja yhteistyöverkostossa.
- » Nuorisotyöntekijä toimii nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkinä.
- » Nuorisotyössä toimitaan ympäristövastuullisesti.
- » Nuorisotyöntekijä pitää huolta työhyvinvoinnistaan.

LÄHDE: NUORISOTYÖN AMMATTIEETTINEN OHJEISTUS, ALLIANSSI & NUOLI RY 2020

**”Olen saanut apua
asioihin, mihin ei
rohkeus riittäisi
yksin. Olen selvästi
toiveikkaampi
tulevaisuuden suhteen.”**

SOVARI-PALAUTE 2020

2

Etsivä nuorisotyö käytännössä

2.1 Kohderyhmä

Etsivässä nuorisotyössä kohderyhmä on tuen tarpeessa olevat 15–28-vuotiaat nuoret, jotka ovat halukkaita työskentelemään etsivän kanssa. Nuorten tyypilliset tuen tarpeet liittyvät itsenäistymiseen ja oman polun etsimiseen. Työn painopisteet ja erityiset kohderyhmät määritellään paikallisesti. Työssä kiinnitetään ensisijaisesti huomiota haavoittuvissa asemissa oleviin nuoriin.

ITSENÄISTYVÄN NUOREN ARJEN OSASET

Etsivä nuorisotyö työskentelee perusopetuksen nivelvaiheessa olevien ja sitä vanhempien, alle 29-vuotiaiden nuorten parissa. Työskentely etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa on vapaaehtoista ja suunnattu kaikille niille, jotka kokevat tarvitsevansa tukea itsenäistymiseen ja oman näköisensä elämän rakentamiseen. Ensijaisena kohderyhmänä ovat koulutuksen, työelämän tai palveluiden ulkopuolella olevat nuoret. Toisinaan nuori saattaa jo olla jonkin palvelun piirissä, mutta vailla kokonaisvaltaista tukea ja rinnalla kulkevaa tukea, tai hän voi jostain syystä olla riskissä ajautua palvelujen ulkopuolelle. Silloin hän voi hyötyä siitä, että saa keskustella uuden ihmisen kanssa itselleen tärkeistä asioista luottamuksellisesti. Etsivä antaa tukea muun muassa oikeiden palvelujen löytämiseen ja viranomaisasiointiin, arjen asioiden hoitamiseen, harrastusten etsimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Etsivän nuorisotyön alaikäraja asettuu peruskoulun päättäneisiin, sillä työllä tavoitellaan nuoren itsenäistymistä ja etsitään omia polkuja aktiiviseen kansalaisuuteen. Tarkemmat alaikärajat määritellään kuitenkin aina paikkakunnan tarpeiden mukaan. Ikkäraja ja kohderyhmä määriteltäessä otetaan huomioon muun nuorisotyön, oppilas- ja opiskeluhoillon, oppivelvollisuudesta ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon, lastensuojelun, terveydenhuollon sekä muiden nuorille tarkoitettujen palvelujen toiminta. Etsivä nuorisotyö tulee kohdentaa erityisesti niihin nuoriin, jotka eivät ole palvelujen piirissä tai joiden todetaan olevan vaarassa pudota niistä. Organisaatiossa on hyvä tarkastella säännöllisesti, kohdentuuko työ nuorisolain tarkoittamalla tavalla näiden nuorten itsenäistymisen tukemiseen ja osallisuuden vahvistamiseen nuorisotyön keinoin.

Nuorten moninaiset elämäntilanteet huomion kohteena

Työssä tavoitellaan nuoria, joille tarjotut mahdollisuudet, työote ja sen tunnetut vaikutukset (ks. myös 2.6.2 Etsivän nuorisotyön vaikutukset) voivat antaa jotain heidän tarpeelliseksi kokemaansa ja joilla on lähtökohtainen kiinnostus toimia etsivän kanssa.

Kyse on yleensä nuorista, jotka toivovat uudenlaisia näköaloja: he ovat kiinnostuneita opiskelu- tai työmahdollisuuksistaan, haluavat peilailla itsenäistymiseen ja elämäänsä yleisesti liittyviä kysymyksiä turvallisen ja avarakatseisen aikuisen kanssa tai tarvitsevat joitain tiettyjä palveluja, joiden piiriin eivät syystä tai toisesta ole vielä päässeet.

Kohderyhmää tarkennettaessa voidaan hyödyntää erilaisten nuorten ryhmien erittelyä. Jokainen nuori kuuluu samanaikaisesti useampaan erilaiseen ryhmään. Ryhmiin kuulumisella on erilaisia vaikutuksia nuoren tulevaisuuteen ajan, paikan, kulttuurin ja yhteiskuntarakenteiden mukaan. Erilaisia ryhmiä voidaan tarkastella ja tunnistaa esimerkiksi huomiomalla nuorten

- koulutustaustat ja työmarkkinatilanteet
- perhetaustat ja -tilanteet
- sosioekonomiset asemat
- asuinalueet
- sukupuoli-identiteetit ja seksuaaliset suuntautumiset
- etniset ja kulttuuriset taustat
- elintavat ja alakulttuurit sekä
- toimintakykyyn ja terveydentilaan vaikuttavat tekijät.

Erityistä huomiota etsivässä nuorisotyössä kiinnitetään sellaisiin haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin ja nuorten ryhmiin, joilla on suurempi riski tuntea itsensä ulkopuoliseksi ja jäädä osattomiksi yhteisestä hyvästä. Näitä ovat esimerkiksi sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat ja vähäosaisista taustoista tulevat nuoret, seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöt, kieli- ja kulttuurivähemmistöt sekä nuoret, joilla on fyysisiä tai psyykkisiä tuen tarpeita. Lisäksi etsivällä nuorisotyöllä on syytä olla välineitä erityisesti kiusaamista tai yksinäisyyttä kokeneiden nuorten kohtaamiseen, sillä niiden tiedetään altistavan myös myöhemmälle ulkopuolisuudelle. Edellä mainittujen ryhmien tarpeita etsivän nuorisotyön organisaation tuleekin huomioida, kun se suunnittelee toimintaa ja kehittää työntekijöidensä osaamista.

Etsivä nuorisotyö kunnioittaa jokaisen oikeutta valita oma elämäntapansa. On hyvä pitää mielessä, että samalla kun toimintaa suunnataan ennen kaikkea

koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille, heistä kaikki eivät samassa määrin hyödy intensiivisestä sosiaalisesta vahvistamisesta tai ohjaamisesta palveluihin. Joskus näistä nuorista puhutaan ns. NEET-nuorina (engl. *Not in Education, Employment or Training*) kuin he jakaisivat olennaisia piirteitä keskenään. He eivät kuitenkaan muodosta yhtenäistä ryhmää: samassa työmarkkinatilanteessa olevien nuorten joukkoon lukeutuu mitä erilaisimmissa tilanteissa olevia, erilaisia asioita kaipaavia nuoria.

Opiskelupaikkaa, työtä tai muuta tekemistä hakevien, lannistuneiden sekä osattomiksi itsensä kokevien ohella koulutuksen ja työelämän ulkopuolella on muitakin nuoria. Joukkoon kuuluu esimerkiksi pääsykokeisiin valmistautuvia, luovien tai liikunnallisten taitojen harjoittamiselle omistautuneita, läheisestään huolehtivia, vaihtoehtoisia elämäntapoja harjoittavia ja vapaaehtoistyöhön tai omaehtoiseen opiskeluun hetkellisesti keskittyviä nuoria (ks. Hiilamo ym. 2017). Kaikille nuorille on kuitenkin hyvä aktiivisesti viestiä, että kysymysten herätessä he voivat olla etsiviin itse helposti yhteydessä ihan milloin tahansa.

Kohderyhmän paikallinen määrittely

Työn kohderyhmät ja painopisteet määritellään aina kunnassa. Määrittelyä tehdään alueellisten erityispiirteiden, paikallisten tarpeiden ja ammattietiikan pohjalta huomioiden erityisesti se, millaiset nuoret paikkakunnalla vaikuttavat jäävän palveluiden ulkopuolelle, millaisia ilmiöitä on havaittavissa ja keitä etsivien on mahdollista tavoittaa. Määrittelyssä tulee käyttää laajasti sekä etsivän nuorisotyön että muiden tuottamaa tietoa nuorista (ks. 2.6.1 Tiedon tuottamisen menetelmiä) ja tarkastella palveluiden yhteensovittamisen tarpeita (ks. 2.4 Monialaiset verkostot).

On hyvä miettiä esimerkiksi sitä, miten alueella tavoitetaan kotiin vetäytyviä nuoria ja niitä nuoria, jotka viettävät paljon aikaa julkisilla paikoilla ja ulkotiloissa. Kohderyhmien ja nuorten elinolojen tuntemus sekä verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa auttaa löytämään nuoret, joihin on hyvä kiinnittää paikallisesti erityistä huomiota.

Selkeät kohderyhmät ja painopisteet auttavat kohdentamaan resursseja suunnitelmallisesti ja tarpeiden mukaisesti. Määrittelyyn on kuitenkin hyvä jättää tiettyä väljyyttä, sillä etsivän nuorisotyön tulee seurata toimintaympäristön muutoksia, reagoida niihin joustavasti ja löytää palvelujen piiriin uusia nuoria ja ryhmiä. Työssä tulee säilyttää aina kyky vastata nuorten suoriin yhteydenottoihin ja kentällä ilmeneviin tuen tarpeisiin. Lisäksi painopisteistä riippumatta on tavoiteltava viivytystä kaikkia niitä nuoria, joista etsivälle nuorisotyölle on nuorisolain mukaisesti jätetty yhteydenottopyyntö.

Huomioitava paikallista määrittelyä tehdessä

- » Nuorisolain määritelmä: alle 29-vuotiaat tuen tarpeessa olevat nuoret
- » Paikallinen kartoitus (nuorten kuuleminen, paikalliset ilmiöt, nuorten elinolot, toimintaympäristöt, muut palvelut):
Miten tunnistetaan ja tavoitetaan tuen tarpeessa olevat nuoret?
- » Alle 18-vuotiaat nuoret:
Minkälaista yhteistyötä tehdään oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon kanssa?
Miten ja missä määrin toimitaan yhdessä koulujen, oppilaitosten ja muuta nuorisotyötä tekevien kanssa?
Mikä on etsivien suhde muiden palvelujen piirissä oleviin alaikäisiin nuoriin?
- » Palveluissa olevat nuoret:
Mikä erottaa etsivän nuorisotyön muista nuorten palveluista?
Mikä on etsivän nuorisotyön suhde muissa palveluissa jo oleviin nuoriin?

Tilanteet, joissa etsivä nuorisotyö ei ole ensisijainen tuen tarjoaja:

- » Nuori ei ole itse halukas toimimaan etsivän nuorisotyöntekijän kanssa.
- » Nuorella on akuutti päihdeongelma, jonka kanssa hän ei motivoinnista huolimatta ole halukas työskentelemään.
- » Nuorella on vakava, psykiatrista erikoissairaanhoidoa vaativa tilanne, kuten psykoosi, itsemurhayritys tai vaikea persoonallisuushäiriö.
- » Nuori on ohjauksen ja vahvojen tukitoimien (esim. lastensuojelu) piirissä.
- » On tarvetta ohjata ja valvoa alaikäisen nuoren oppivelvollisuuden suorittamista – tästä vastaa nuoren asuinkunnassa oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuussa oleva taho.
- » On tunnistettu, että nuorella on vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin ja hänet voidaan saattaa vammaissosiaalityön palvelutarpeen arviointiin.
- » Nuoren katsotaan tarvitsevan ainoastaan kertaluonteisesti saattajaa päästäkseen liikkumaan palvelupisteestä toiseen tai johonkin muuhun toimintaympäristöön.
- » Ammatillainen katsoo nuoren tarvitsevan vapaaehtoista tai ammatillista tukihenkilöä, ja tukisuhteelle on ennalta määriteltävissä syyt, tavoitteet ja toivottu kesto. Tukihenkilötoiminnasta tarvitaan sopimus, ja se liittyy nuoren asiakassuunnitelmaan, jota sosiaalityöntekijä seuraa.

2.2 Missä ja miten etsivät toimivat

Etsivää nuorisotyötä tehdään Hangosta Utsjoelle, Korsnäsistä Ilomantsiin. Toimintaympäristöt vaihtelevat muutaman sadan asukkaan pitäjistä suurten kaupunkien urbaaneihin lähiöihin. Paikalliset toimintatavat rakentuvat aina työntekijöiden osaamisen, organisaation resurssien ja painopisteiden sekä alueellisten erityispiirteiden kautta. Kaikkialla etsivä nuorisotyö kuitenkin jakaa keskenään tietyt sosiaalisesti vahvistavat menetelmät.

2.2.1 Toimintaympäristöt eli kenttä

Etsivä nuorisotyö on nuorten arjessa aktiivisesti mukana ja kykenee toimimaan monenlaisissa toimintaympäristöissä. Työssä vastataan nuorten tilanteisiin ja tuen tarpeisiin, jotka muuttavat muotoaan jatkuvasti muun yhteiskunnallisen kehityksen mukana. Joustavuus ja tietty kyky mukautua nuorten todellisuuteen kuuluvat erottamattomina osina etsivään nuorisotyöhön.

Työlle tunnusomaista on olla läsnä siellä missä nuoretkin ovat ja tarjota mahdollisuuksia turvalliseen aikuiskontaktiin, olipa kyse fyysisestä tai digitaalisesta ympäristöstä. Työntekijät toimivat säännöllisesti kentällä, kontaktoivat ja kohtaavat nuoria sekä yhteistyökumppaneita ja mahdollisia verkostoja sekä varaavat aikaa myös pikkuhiljaa tapahtuvalle molemminpuoliselle tutustumiselle.

Kynnyksettömyys ja nuorilähtöisyys toteutuvat, kun etsivät toimivat monipuolisesti erilaisissa ja eri ryhmille ominaisissa toimintaympäristöissä. Nuoren on aina halutessaan tavoitettava etsivä helposti ja tapaamisaika etsivän nuorisotyöntekijän kanssa on tarkoitus saada nopeasti – mielellään vielä samalle tai viimeistään seuraavalle viikolle.

Työtä tehdään esimerkiksi etsivien omissa toimintatiloissa, eri palveluiden toimipisteissä, kaduilla, kahviloissa ja julkisissa tiloissa, työpajoilla ja oppilaitoksissa, luonnossa ja verkkovälitteisesti. Etsivät nuorisotyöntekijät ovat aktiivisesti mukana monialaisissa verkostoissa ja etsiytyvät välillä myös kumppaniensa avulla sinne, mistä tukea mahdollisesti kaipaavia nuoria voi löytää. Etsivien pitkäjänteinen toiminta kentällä synnyttää luottamusta ja yhteisiä positiivisia kokemuksia, jotka helpottavat yhteyden ottamista ja asioiden tekemistä yhdessä etsivän nuorisotyön kanssa.

Joustava työaika ja mahdollisuus liikkua paikasta toiseen ovat etsivän nuorisotyön eilinehtoja. Tapaamiset sovitaan sellaisiin paikkoihin, joihin nuori pääsee helposti ja joissa yhteistyö etsivän kanssa on nuorelle sillä hetkellä luontevinta. Tarvittaessa nuorta voidaan tavata myös hänen kotonaan, mikäli se on hänen tilanteensa kannalta keskeistä. Työ voi vaatia alueesta riippuen joskus pitkienkin välimatkojen siirtymiä – esimerkiksi silloin, kun nuoren kanssa kuljetaan hänelle tarpeellisiin palveluihin tai muihin toimintaympäristöihin, jotka sijaitsevat asuinkunnan ulkopuolella.

Vaihtelevien toimintaympäristöjen ja liikkumisen vaatimukset tulee huomioida resursseja, työaika ja työturvallisuuskysymyksiä suunniteltaessa. Nuoren omat ympäristöt ovat osa hänen henkilökohtaista elinpiiriään, ja niissä toimiminen vaatii etsivältä nuorisotyöntekijältä sensitiivisyyttä, ymmärrystä ja kunnioitusta siellä vallitsevia sosiaalisia sääntöjä kohtaan. Nuoren osallisuus ja päätäntävalta korostuvat etenkin silloin, kun etsivä toimii ympäristössä, jonka nuori kokee omimmaksi alueekseen. Sujuvalla ja avoimella viestinnällä taataan nuoren ymmärrys siitä, mitä tarkoitusta varten etsivä nuorisotyöntekijä siellä on, olipa kyseessä fyysinen tai digitaalinen toimintaympäristö.

Etsivän nuorisotyön toimintaympäristöjä

- » etsivän nuorisotyön omat viihtyisät toimitilat
- » julkiset tilat, kadut ja kahvilat
- » kulkuvälineet: henkilöautot, julkinen liikenne
- » eri palveluiden toimipisteet (esim. Ohjaamot, Kela, sosiaalitoimi)
- » nuorisotilat, järjestöjen ja harrastustoiminnan tilat, kirjastot
- » oppilaitokset ja työpajat
- » luonto, leirikeskukset, virkistysalueet
- » digitaaliset alustat
- » nuoren koti
- » Puolustusvoimien kutsuntatilaisuudet

Organisaatiossa on tunnistettava alueellisesti merkittäviä ilmiöitä ja toimintaympäristön erityispiirteitä, jotta kaikkialla voidaan tarjota laadukasta ohjausta ja toimia kyseisissä olosuhteissa nuorten ehdoilla. Etsivän nuorisotyön suunnittelu, arviointi ja kehittäminen edellyttävät säännöllisten kartoitusten tekemistä. Jotta työ vastaa paikallisia tarpeita, on perehdyttävä ainakin seuraaviin tekijöihin:

kartoitus kohderyhmästä

– kohderyhmään kuuluvien nuorten kokonaismäärä; nuorten toimintaympäristöt; havainnot nuorten kasvu- ja elinoloista sekä ajankohtaisista ilmiöistä

alueelliset erityispiirteet

– paikallisuus eli ympäristön toimijat, tapahtumat, tilat ja paikat, vapaa-ajanviettomahdollisuudet, koulutus- ja työtarjonta, asuntotilanne, päihdekulttuuri

nuorten tavoittaminen

– nuorten ja läheisten yhteydenottojen määrät ja kanavat; etsivään nuorisotyöhön ohjaavien viranomaisten ja muiden tahojen aktiivisuus; tavoitetut ja tavoittamatta jääneet nuoret; tavoittamisen tavat, etsivien näkyvyys ja kynnysketteryyden toteutuminen

oma organisaatio

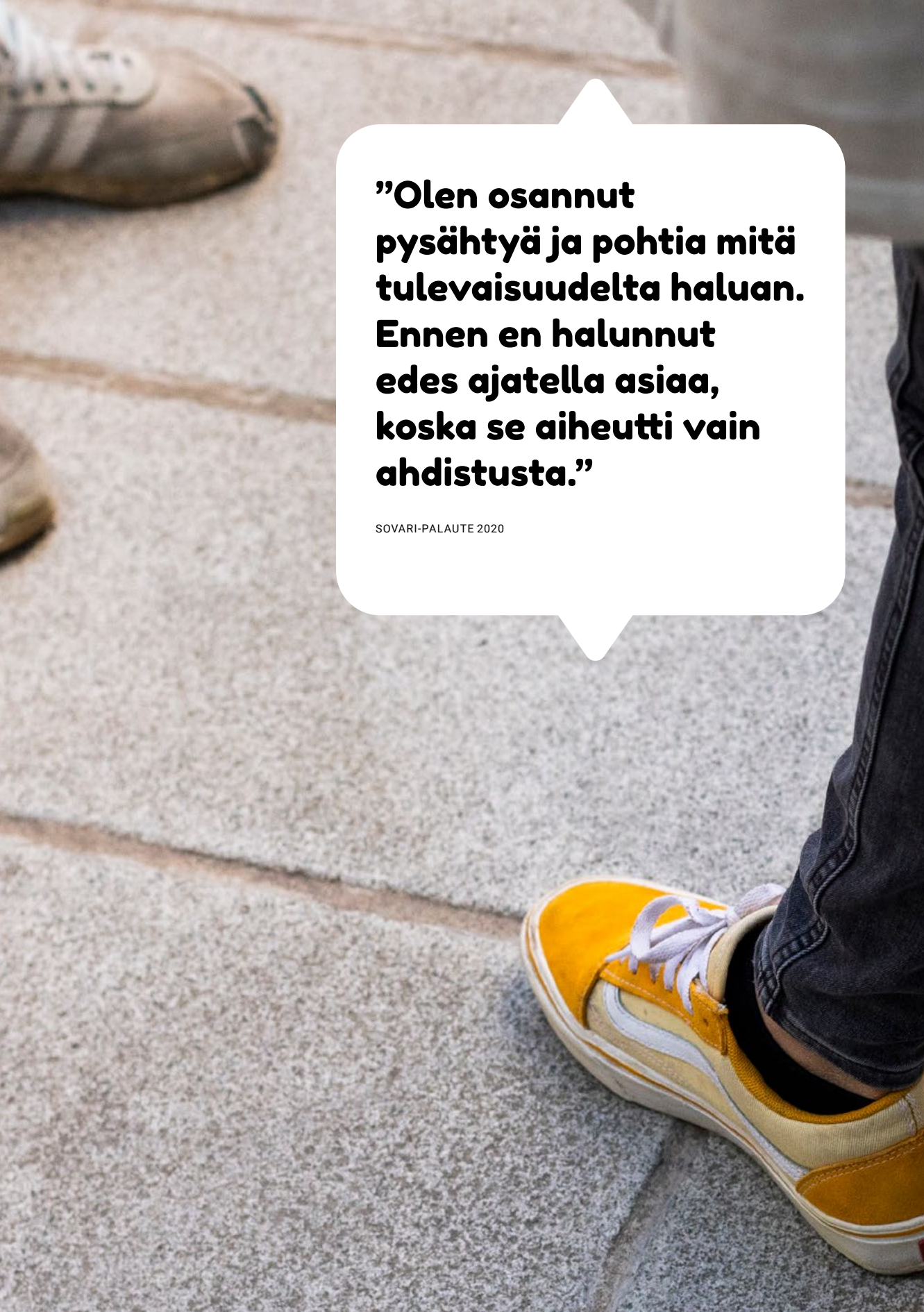
– etsivän nuorisotyön tilastot, tiedontuotanto ja työntekijöiden kokemustieto; työn vaikutukset ja nuorten palaute; etsivien työhyvinvointi, työturvallisuus, organisaatio- ja tiimirakenteet, yksikön taloustilanne

työvälineet

– osaaminen ja osaamistarpeet, työmenetelmät ja niiden painopisteet, toimintarahat ja aikaresurssit; sovellukset ja järjestelmät, tilat ja välineet

verkostot

– nuorten palvelut, niiden saatavuus ja mahdolliset palvelupuutteet; keskeisimmät sekä mahdolliset yhteistyökumppanit; organisaatioiden rakenteellinen yhteistyö ja työntekijöiden henkilökohtaiset verkostot; verkostoyhteistyön edellyttämät resurssit.

A close-up, low-angle shot of a person's feet wearing bright yellow sneakers with white laces and a white stripe on the side. The person is standing on a light-colored, textured pavement. In the background, the tips of other people's feet wearing brown shoes are visible, suggesting a public space or a queue. The overall lighting is natural and bright.

**”Olen osannut
pysähtyä ja pohtia mitä
tulevaisuudelta haluan.
Ennen en halunnut
edes ajatella asiaa,
koska se aiheutti vain
ahdistusta.”**

SOVARI-PALAUTE 2020

2.2.2 Näillä tavoilla etsivä nuorisotyö toimii

Etsivä nuorisotyöntekijä käyttää erilaisia tuen, kasvatuksen ja ohjauksen menetelmiä nuoren hyödyksi monipuolisesti tilanteen ja tarpeen mukaan. Työtavat elävät jatkuvasti, ja menetelmiä valitaan kulloistenkin tavoitteiden ja kohderyhmien mukaan. Myös paikalliset tarpeet vaikuttavat menetelmien valintaan

– etsivä nuorisotyö on aina alueensa ja sen nuorten näköistä. Valtakunnallisesti yhteistä kaikelle etsivälle nuorisotyölle ovat arvot ja periaatteet sekä työtöteen peruselementit ja suuntaa antavat tavoitteet. Kaikkia etsivien työtapoja yhdistävät toisiinsa nuorten äänen esiin nostamisen sekä ilmiöiden ja nuorten elinolojen havainnoimisen läpileikkaavat tehtävät.

Etsivän nuorisotyön tavallisimpiin työmenetelmiin kuuluvat yksilöllinen tuki ja rinnalla kulkeminen, jalkautuminen erilaisiin toimintaympäristöihin, ohjaaminen ja saattaminen palveluihin sekä monialainen verkostotyö. Kohdennetut pienryhmät, leirit ja retket kuuluvat nuorisotyön menetelmien kirjoon. Niitä käytetään silloin, kun ne palvelevat nuorten yksilöllisiä tarpeita ja etsivän nuorisotyön tavoitteita. Työssä hyödynnetään monipuolisesti ajanmukaisia digitaalisia keinoja nuorten tavoittamiseksi ja tiedon levittämiseksi. Erilaisia verkkoalustoja käytetään luovasti kohtaamistyössä, ja tapaamisia voidaan järjestää verkkovälitteisesti.

Osana perustyötään etsivä nuorisotyö toteuttaa yhteistyössä Puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen kanssa Aikalisätoimintaa, jonka avulla tavoitetaan ikäluokittain kaikki kutsunnanalaiset nuoret ja tukea tarvitsevia varusmies- ja siviilipalvelusikäisiä. Jotta etsivän nuorisotyön tiimi pystyy käyttämään kaikkia perustyöhön kuuluvia työtapoja ja menetelmiä, sillä tulee olla hyvät ammatilliset valmiudet, riittävät resurssit ja tekniset edellytykset.

Työssä hyödynnetään työparityöskentelyä, jonka myötä nuori saa tilanteeseensa laajasti näkökulmia ja monipuolista osaamista. Työparit tukevat toistensa hyvinvointia ja saavat toisiltaan vahvistusta turvallisuuteen, ammatillisuuteen ja nuoren kanssa työskentelyyn.

Asiakastietojen dokumentointi ja tilastointi ovat toiminnassa tärkeitä. Jokaisen nuoren saapuminen tuen ja ohjauksen piiriin sekä hänen prosessinsa ja tavoitteensa kirjataan, ja niiden etenemistä seurataan. Lisäksi etsivä kokoaa tietoa työn vaikutuksista ja erilaisista ilmiöistä vaikuttamistyön ja kehittämisen tueksi.

**Etsivä
nuorisotyöntekijä
käyttää erilaisia
tuen, kasvatuksen ja
ohjauksen menetelmiä
monipuolisesti
tilanteen ja tarpeen
mukaan**

ETSIVÄN NUORISOTYÖN MENETELMIÄ

Yksilöllinen tuki ja rinnalla kulkeminen

Tutustutaan nuoreen, rakennetaan luottamusta ja kartoitetaan kokonaistilanne. Nuorelle tarjotaan luottamuksellista keskustelutukea ja toimitaan asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi yhdessä. Yhteistyö lähtee nuorten vahuuksien ja voimavarojen tunnistamisesta. Nuoren arjen- ja elämänhallinnan tunnetta vahvistetaan ja edistys- askeleita tehdään näkyväksi.

Ryhmätoiminta ja leirit

Ryhmätoimintaa hyödynnetään mm. sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden synnyttämiseen, erilaisten teemojen käsittelemiseen sekä yksinäisyyden lievittämiseen. Toimintamuotoja ovat kohdennettu pienryhmätoiminta, leirit (esim. nuorisokeskusten Nuotta-jaksot) ja teemaryhmät, jotka palvelevat nuorten yksilöllisiä tarpeita ja edistävät työn tavoitteita.

Kentälle jalkautuva työ

Nuorten fyysisiin ja digitaalisiin toimintaympäristöihin jalkautumisen tavoitteena on luoda kontakteja nuoriin. Toimintamuotoja ovat oppilaitosvierailut ja infot esim. 9. luokille sekä toisen asteen ja korkeakoulun opiskelijoille, ja säännöllinen jalkautuminen nuorten ajanviettopaikkoihin sekä tapahtumiin näkyvyyden ja kontaktien lisäämiseksi.

Palveluihin ohjaaminen ja tulkkaukset

Nuori saatetaan tarvitsemiensa palveluiden, toiminnan tai tiedon äärelle. Häntä tuetaan kiinnittymisessä ja palveluiden hyödyntämisessä. Tulkataan viranomaispäätöksiä sekä nuoren oikeuksia ja velvollisuuksia.

Monialainen verkostoyhteistyö

Verkostoyhteistyöhön kuuluvat viranomaisten tekemät ilmoitukset nuorista, nuoren tukeminen palveluverkostossa, tarvittavan verkoston luominen nuorelle, verkostojen ammattitaidon hyödyntäminen sekä etsivän nuorisotyön asiantuntijuuden tarjoaminen verkostolle, kumppanuuDET ja tunnetuksi tekeminen sekä vaikuttamistyö.

Työparityö

Nuoret, etenkin uudet, kohdataan aina mahdollisuuksien mukaan työparina. Työparityötä hyödynnetään nuoren eduksi ja hänen tilanteensa edistämiseksi sekä työntekijän työhyvinvoinnin että työn ammatillisuuden ja jatkuvuuden vahvistamiseksi. Etsivällä on silloin nimetty työpari joko oman tiimin sisältä, alueen muista etsivistä tai monialaisesta verkostosta.

Aikalisätoiminta

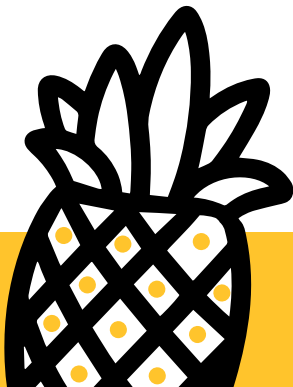
Etsivän nuorisotyön tukea ja ohjausta tarjotaan kutsunnoissa kaikille kutsuntaikäisille nuorille miehille sekä kaikille varusmies- ja siviilipalvelusikäisille miehille ja naisille, joiden ase- tai siviilipalvelus keskeytyy. Kunnissa etsivä nuorisotyö vastaa toiminnasta, joka perustuu Puolustusvoimien, siviilipalveluskeskuksen, Valtiokonttorin ja kuntien yhteistyöhön.

Digitaalinen nuorisotyö

Työmuotoja ovat sosiaalisen median hyödyntäminen ja näkyvyyden lisääminen, tiedon välittäminen nuorille, nuorten kohtaaminen verkkovälitteisesti, digitaalisuuden hyödyntäminen ohjauksessa sekä kohtaaminen pelien ja verkkoyhteisöjen parissa.

Prosessien seuranta ja dokumentointi

Keskeisiä tehtäviä ovat asiakastietojen sekä tavoitteiden ja prosessin dokumentointi ja seuranta, tilasto- ja ilmiötiedon tuottaminen, asiakaspalautteen ja työn vaikutusten seuranta sekä oman työn kehittäminen tiedon pohjalta.

2.3 Yhteistyö nuoren kanssa

Etsivässä nuorisotyössä luodaan luottamuksellinen suhde nuoreen ja tarjotaan tukea hänelle tärkeissä kysymyksissä. Päämääränä on aina nuoren omien tavoitteiden saavuttaminen, mielekkään arjen rakentuminen sekä nuoren kokemus siitä, että pärjää erilaisissa tilanteissa. Kun nuori on sosiaalisesti vahvistunut ja saanut tarvitsemansa avun, työ päätetään yhteistyössä. Nuori on kuitenkin tervetullut takaisin etsivän nuorisotyön pariin milloin tahansa.

Työn keskeinen tavoite on nuoren sosiaalinen vahvistuminen. Tärkeä osa vahvistavaa työtä on luottamuksellinen ja arvostava suhtautuminen sekä rinnalla kulkeminen nuoren elämäntilanteessa. Periaatteena on, että nuori ei jää yksin kysymystensä tai arjen haasteiden kanssa vaan niihin tartutaan yhteistyössä. Nuori saa rinnalleen aikuisen, jolla on aikaa ja joka näkee hänen vahvuutensa ja voimavaransa.

Kun nuoreen on saatu kontakti ja hän ilmaisee halunsa yhteistyöhön etsivän kanssa, alkaa kohtaamisen ja rinnalla kulkemisen vaihe. Kunnioittava kohtaaminen

onkin etsivän nuorisotyön keskeinen ja vaikuttavin elementti, joka jo itsessään on nuorta vahvistavaa. Nuori kohdataan aina ilman oletuksia ja ennakoosenteita. Tämä vaatii työntekijältä vahvaa itsereflektiota, sensitiivisyyttä ja asettumista tasavertaiseksi nuoren kanssa. Tavoitteena on synnyttää yhteinen ymmärrys siitä hetkestä ja todellisuudesta, jossa nuoren kanssa kohdataan. Keskeistä on luottamus ja läsnäolo ihmisenä ihmiselle, toimiminen yhdessä nuoren tavoitteita edistäen. Kohtaamisen periaatteita noudatetaan myös satunnaisissa tai spontaaneissa tapaamisissa nuorten kanssa.

”Etsivä on jaksanut kuunnella valitukseni ja itkuni ja tukenut kun on tuntunut, ettei muut halua auttaa.”

ETSIVÄ–NUORI-SUHTEEN VAIHEET JA TYÖN PROSESSI

1. Ohjautuminen ja yhteistyön aloitus

Nuoreen saadaan kontakti, ja nuori haluaa aloittaa yhteistyön etsivän kanssa.

2. Tutustuminen ja luottamussuhteen rakentaminen

utustutaan, edetään nuoren tahtiin ja rakennetaan luottamusta ja hyvää pohjaa yhteistyölle. Mietitään, mitkä ovat nuoren tavoitteet.

3. Kohtaaminen, rinnalla kulkeminen ja yhdessä tekeminen

Tärkeää on kiireetön kohtaaminen ja suunnitelmallinen eteneminen kohti asetettuja tavoitteita. Nuoren voimavaroja vahvistetaan, ja työskennellään nuorilähtöisesti.

4. Säännöllinen yhteydenpito

Etsivä nuorisotyöntekijä sitoutuu nuoreen ja prosessiin ja on kiinnostunut nuoresta ja hänen tilanteestaan. Hän kysyy nuoren kuulumisia ja osoittaa välittämistä.

5. Tulkkaaminen

Etsivä tekee nuoren oikeudet ja velvollisuudet näkyviksi ja tulkaa viranomaispäätöksiä ja palveluita. Tavoitteena on varmistaa, että nuori on ymmärtänyt ja tullut ymmärretyksi eri tilanteissa.

6. Nuoren toimijuuden ja osallisuuden vahvistaminen

Tuetaan vastuun ottamista sekä omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisua, toimitaan yhdessä ja mahdollistetaan onnistumisen kokemukset. Vahvistetaan nuoren osallisuutta mielekkäissä yhteisöissä.

7. Palveluihin ohjaaminen ja verkostoyhteistyö

Nuori ohjataan oikeisiin palveluihin oikea-aikaisesti ja palveluissa asioimista tuetaan. Nuoren tueksi kootaan tarvittavat verkostot, ja niissä hyödynnetään muiden ammattikuntien osaamista.

8. Tavoitteiden seuranta ja jatkotyöstäminen

Sosiaalista vahvistumista ja tavoitteiden saavuttamista arvioidaan yhdessä. Nuorelle tarjotaan mahdollisuus antaa palautetta etsivästä nuorisotyöstä.

9. Yhteistyön päättäminen

Prosessi päätetään yhdessä nuoren kanssa, kun hän kokee pärjäävänsä erilaisissa tilanteissa ja on saavuttanut tavoitteensa. Nuorella on mahdollisuus palata tarvittaessa tuen pariin.

2.3.1 Ohjautuminen

Nuori voi ottaa itse yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, kun hän kokee tarvitsevansa tukea tai haluaa jutella asioistaan luottamuksellisesti. Nuorten suorat yhteydenotot ovat yhteistyön aloittamisen kannalta kaikista hedelmällisimpiä – tällöin nuoren motivaatio ja halu edistää omaa tilannettaan on alusta asti läsnä. Nuori voi ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön monikanavaisesti ja helposti, niin halutessaan myös nimettömästi. Yleisimpiä yhteydenottokanavia ovat viestit ja sosiaalinen media, kasvokkaiset kohtaamiset eri toimintaympäristöissä sekä valtakunnallinen yhteysetsivään.fi-verkkosivu.

Nuoren suoran yhteydenoton kynnystä madalletaan etsivässä nuorisotyössä monin keinoin. Yksi tärkeimmistä keinoista on olla läsnä siellä missä nuoret ovat. Etsivät ovat helposti tavoitettavissa, viestintään ja näkyvyyteen panostetaan aktiivisesti. Tämä tarkoittaa jalkautumista kentälle ja tiedottamista mm. oppilaitoksissa ja eri palveluissa, kadulla ja julkisissa tiloissa, kutsunnoissa ja sosiaalisessa mediassa. Ohjautumisessa keskeisin periaate on kynnykset-tömyys, jonka toteutumisesta kohdallaan jokainen organisaatio itse vastaa.

Etsivät nuorisotyöntekijät toimivat aina nuoren suostumuksella, ja työskentely on vapaaehtoista – myös silloin, kun yhteydenottaja on joku muu kuin nuori itse. Nuoren itsensä lisäksi myös hänen lähipiirinsä tai hänen kanssaan työskentelevät ammattilaiset voivat olla yhteydessä etsivään nuorisotyöhön. Näissä tilanteissa etsivän on tiedettävä, kuka yhteydenottaja on. Tieto kerrotaan myös nuorelle, kun häneen saadaan kontakti. Lähipiirin ja ammattilaisten yhteydenotoissa etsivällä on usein konsultoiva rooli, sillä jo pelkkä etsivän asiantuntemus ja erilaisten palveluiden esiin tuominen voivat auttaa yhteydenottajaa huolen herätyksessä. Näistä yhteydenotoista vain osa johtaa etsivän ja nuoren yhteistyöhön, mutta etsivällä on silti voinut olla merkittävä rooli ratkaisukeskeisenä ja toivoa tuovana ammattilaisena tilanteen edistämässä.

Nuorten kanssa toimivat yhdistykset, säätiöt tai muut nuorten harrastustoimintaa tarjoavat yhteisöt voivat nuoren (tai alaikäisen nuoren huoltajan) suostumuksella ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön. Nuorisolaki määrittelee ne viranomaistoimijat, joilla on velvollisuus tai mahdollisuus jättää yhteydenotto-pyyntö etsivään nuorisotyöhön. Ilmoitusvelvollisuus ja -mahdollisuus koskee mm. oppilaitoksia, Puolustusvoimia ja Siviilipalveluskeskusta, Kelaa ja muita viranomaisia. Viranomaiset tekevät yhteydenotto-pyyntö yhteysetsivään.fi-verkkopalveluun, joka toimii valtakunnallisesti ja on suoraan yhteydessä etsivien PAREnt-järjestelmään tai muihin vastaaviin asiakastietojärjestelmiin. Lisäksi yhteydenottajilla on käytössään samat yhteydenottokanavat kuin nuorilla.

Yhteistyön aloittaminen

Yhteistyöhön etsivien kanssa päätyvät tyypillisesti ne nuoret, jotka itse kokevat tarvitsevansa tukea, haluavat ottaa sitä vastaan ja osaavat sanoittaa omaa tuen tarvettaan. Kaikilla ei ole selkeää tavoitetta tai he eivät osaa pukea sitä sanoiksi, vaikka kokisivatkin hyötyvänsä etsivän tuesta. Näissä tilanteissa tutustumisen ja luottamuksen rakentamisen arvo tulee korostetusti esiin.

Joissain tilanteissa nuori saattaa aluksi kieltäytyä yhteistyöstä, mutta ottaa myöhemmin itse yhteyttä etsivään. Etsivät myös uudelleen tavoittelevat nuoria, mikäli he ovat ensimmäisen yhteydenoton aikana olleet epävarmoja tai antaneet luvan palata asiaan. Tavoittelu ja tutustuminen vaativat erityistä herkkyyttä, nuoren näkökulman huomioon ottamista ja parhaiten soveltuvien vuorovaikutustapojen reflektointia – mikä luonnollisesti on jokaisen nuoren kohdalla erilainen prosessi.

Kun nuori toivoo elämänsä muutosta ja on alustavasti valmis avaamaan elämäntilannettaan uudelle, hänelle vielä tuntemattomalle etsivälle, ottaa hän ison ja uskallusta vaativan askeleen. Monesti se kannattaa todeta ääneen, sillä sekin kannustaa nuorta edistämään aktiivisesti tilannettaan. Tässä vaiheessa nuorella on usein vahva halu toimia tai hän on vähintään hyvin utelias näkemään, mitä etsivän

Etsivä nuorisotyö

Yhteydenotto tehdään kotikunnan etsivään nuorisotyöhön

1.

Kuka voi ottaa yhteyttä?

Nuori

Nuoren lähipiiri

Oppilaitokset

Kela

Siviilipalvelu-
keskus

Puolustus-
voimat

Muu viranomaistaho

Kuinka etsivään nuorisotyöhön saa yhteyden?

1. Etsivän nuorisotyön voi kohdata monissa toimintaympäristöissä, ja ajantasaiset yhteystiedot löytyvät organisaation verkkosivuilta, somesta ja entit.fi-hakukoneesta. Etsivän nuorisotyön organisaatiot ovat rekisteröityneet yhteysetsivään.fi-verkkopalveluun, ja niille voidaan jättää yhteydenottopyyntöjä.
2. Nuori ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön (itselleen parhaiten sopivalla tavalla, myös nimettömänä asiointi on mahdollista), tai etsiville jätetään nuorisolain mukainen yhteydenottopyyntö.
3. Etsivä aloittaa nuoren tavoittelun, ja se johtaa johonkin seuraavista lopputuloksista: a) nuori haluaa aloittaa yhteistyön, b) nuori ei tarvitse tai halua palvelua, c) nuorta ei yrityksistä huolimatta tavoiteta.

2.

Miten voi ottaa yhteyttä?

yhteysetsivään.fi

3.

Tavoittelu

Nuori tavoitetaan käyttäen eri kanavia

kanssa seuraavaksi tapahtuu. Etsivä nuorisotyö ei jääkään odottelemaan, että nuoren asiat edistyisivät vasta sitten, kun hänen tuekseen on koottu muut tukiverkoston mahdollisesti tarvittavat ammattilaiset tai nuori on muulla tavoin päässyt osalliseksi hänelle kuuluvista palveluista. Etsivä kiinnittää välittömästi huomiota sosiaalisen vahvistumisen edellytyksiin ja niitä tukeviin toimiin. Yhteistyö nuoren kanssa alkaa tästä.

2.3.2 Tutustuminen – luottamusta ja kunnioittavaa kohtaamista

Tutustuminen on etsivän nuorisotyön kannalta ensiarvoisen tärkeää, eikä tätä prosessin vaihetta pidä kiirehtiä. Tapaamisissa ja yhteydenpidossa pysähdytään kuulemaan, mitä nuori itsestään, elämästään ja kokemuksistaan kertoo. Etsivän nuorisotyön kokonaisvaltaisuus muodostuu etsivän avoimesta katseesta ja suhtautumisesta nuoren tilanteeseen sekä valmiudesta kohdata ja tarkastella avoimesti erilaisia esiin nousevia aiheita. Yhteistyö tapahtuu aina siinä todellisuudessa, jonka etsivä ja nuori nuoren antamien tietojen perusteella yhdessä muodostavat. Kohtaamisissa annetaan tilaa nuoren omalle persoonalle ja tarinalle, joka avautuu ajan kanssa ja luottamuksen ilmapiirissä. Myös etsivän on oltava aidosti läsnä omana itsenään, jolloin tutustuminen on vastavuoroista. Näin etsivä kohtaa ja tukee nuorta aidosti, ja nuori tulee nähdyksi juuri sellaisena kuin haluaa.

Etsivän nuorisotyön kohtaamat nuoret ovat usein tilanteessa, jossa heidän ei ole helppo luottaa toisiinsa. Luottamuksen rakentaminen vaatii yleensä useampia tapaamisia, joissa haetaan yhteistä aaltopituutta, kommunikaation tapaa ja käsitystä juuri sinun ja minun välisestä vuorovaikutussuhteesta. Koska tärkeintä on nuorelle syntyvä tunne siitä, että etsivä näkee ja kuulee hänet sellaisena kuin hän on eikä tuomitse tehdyistä tai tekemättä jätetyistä asioista, ei tälle vaiheelle voi olla kaavaa tai tarkkoja toimintaohjeita. Standardoidut prosessit ja geneeriset kysymyslomakkeet saattaisivat asettua muodostuvan suhteen tielle, joten niiden käytössä tulee olla erityisen tarkka. Etsivä kiinnittää huomiota läsnäolonsa,

on kiinnostunut nuoresta ja osoittaa välittäväänsä hänestä. Kun nuori hiljalleen uskaltautuu luottamaan etsivään nuorisotyöntekijään, joka osoittaa vasta- vuoroisesti luottavansa häneen, syntyy mahdollisuus sille, että nuori voi luottaa myös muihin ammattilaisiin sekä yleensä ihmisiin ja yhteiskuntaan. Luottamus on sosiaalisen vahvistumisen ja myönteisen toimijuuden elinehto.

Yli häpeän ja syyllisyyden karikon

Joskus etsivän nuorisotyön kanssa toimiva nuori saattaa kokea häpeää ja syyllisyyttä siitä, että on tilanteessa, jossa toiset pyrkivät auttamaan ja ammattilainen asettuu hänen tuekseen. Moni on helposti taipuvainen ajattelemaan, että on itse kaikesta vastuussa ja että on saanut vaikeuksiakin kohdatessaan vain ansionsa mukaan. Näin voi käydä, vaikka nuoren elämäntapahtumat olisivat olleet vahvasti riippuvaisia siitä, millaisessa yhteiskunnassa ja ympäristössä hän on kasvanut ja minkälaista kohtelua hän on saanut osakseen. Nuori saattaa vilpittömästi uskoa, että hänen tulee ponnistella yksin ja saada elämänsä muutettua perin pohjin, jotta voisi viimein olla läheistensä ja muun yhteiskunnan silmissä oma arvokas itsensä.

On tärkeää, että etsivä tunnistaa yllä kuvatun kaltaisia raskaita, nuorta kovin harvoin vahvistavia mielikuvia ja jännitteitä. Niitä on hyvä parhaansa mukaan hälventää. Myös aiemmat kokemukset voivat heikentää luottamuksen rakentumista ja palveluihin kiinnittymistä. Kun tuttavuus syvenee ja tieto karttuu, nuoren kanssa voidaan yhdessä tarkastella hänen aiempia kokemuksiaan ja paikantaa niihin vaikuttaneita – useimmiten lapsen tai nuoren persoonasta, harkinnasta ja päätäntävällästä täysin riippumattomia – tekijöitä sekä niiden taustalla olevia yhteiskunnallisia rakenteita ja ilmiöitä.

Joskus saatetaan havaita, että nuoren yksilöllinen historia on monin tavoin kytkeytynyt erilaisiin laajemman tason ilmiöihin: esimerkiksi ylisukupolviseen eriarvoisuuteen, lapsiperheköyhyyteen tai muunlaiseen kasautuneeseen huono-osaisuuteen, alueelliseen eriytymiseen ja epätasa-arvoon, rasismiin tai muihin

syrynnän muotoihin. Etsivä nuorisotyökään ei näitä rakenteellisia ongelmia korjaa, mutta se voi nostaa niitä rakentavasti ja parempaa huomista pohjustavasti esiin niin nuorille itselleen kuin muulle yhteiskunnalle laajemminkin (ks. 3.6 Yhteinen vaikuttamistyö).

Periaatteet näkyväksi

Kun nuoren kanssa työskentely aloitetaan, hänelle on avoimesti kerrottava toimintatavoista ja etsivän roolista nuoren rinnalla. Etsivä tuo esille, että hän ei hoida viranomaistehtäviä, yhteistyöhön ei liity sanktioita tai velvollisuuksia eikä suhde etsivään itsessään tuo nuorelle taloudellista hyötyä. Vapaaehtoisuuden ja nuorilähtöisyyden periaatteiden avaaminen on ensimmäisiä ja tärkeimpiä läpikäytäviä asioita, jotta nuori voi astua yhteistyöhön aktiivisena toimijana. Läpinäkyvyyden turvaamiseksi nuorelle kerrotaan myös vaihtelovollisuudesta. Yhteistyö nuoren läheisten tai verkoston kanssa tapahtuu aina nuoren suostumuksella. Nuoren on tiedettävä, milloin ja miksi etsivä hänen asioitaan hoitaa ja kenen kanssa toimitaan. Yhteistyön aikana etsivä tekee näkyväksi nuoren omaa roolia ja vahvistaa hänen toimijuuttaan ja osallistumistaan omien asioidensa hoitoon. Etsivä toimii yhdessä nuoren kanssa, ei nuoren puolesta.

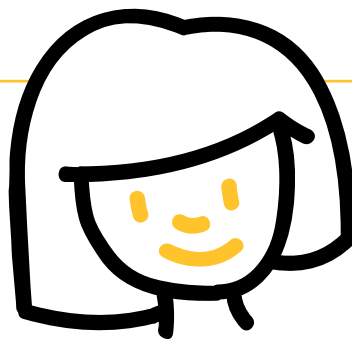
Tutustumisen ja luottamuksen rakentamisen kannalta on tärkeää tunnistaa ne toimintaympäristöt, menetelmät ja yhteydenpidon tavat, jotka tukevat nuorta parhaiten. Työn liikkuva luonne avataan nuorelle jo alussa, jotta nuorelle ei muodostu sellaista kuvaa, että hänen olisi sopeuduttava tapaamisiin etsivän ehdoilla ja toimitiloissa. Toisinaan työskentely aloitetaan nuoren kodista tai sen läheltä, julkisista tiloista tai verkkovälitteisesti – mikä vain tukee nuoren sitoutumista yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyö sopeutuu tilannekohtaisesti kunkin nuoren tarpeisiin eikä odota nuoren sopeutuvan tiettyyn muottiin tai tapaamistyyliin.

Ryhmätoiminta

Luottamuksellisen ja tasavertaisen kohtaamisen periaatteet pätevät niin yksilö- kuin ryhmänohjauksessa. Ryhmien parissa toimittaessa on lisäksi huomioitava tasapuolisuus kaikkia kohtaan, jotta jokainen voi löytää itselleen sopivan tavan osallistua ja jakaa kokemuksia muiden kanssa. Ryhmiä ohjataan etsivä noudattaa turvallisen tilan periaatteita, tarkastelee osallistujien välisiä suhteita ja tunnistaa erilaisia ryhmäilmiöitä (esim. hiljainen, jakaantunut, häiriköivä tai yhteen hitsautunut ryhmä). Ryhmien kanssa työskentelevä etsivä ymmärtää, kuinka ryhmät rakentuvat kuuhunta-, yhteistyö- ja lopetusvaiheiden kautta, ja osaa kehittää toimintaa nuoria kannustavaan suuntaan.

Tärkeää tutustumisessa ja kohtaamisessa

- » vapaaehtoisuus
- » luottamuksen rakentaminen
- » tasavertaisuus ja vastavuoroisuus
- » kiireettömyys ja läsnäolo
- » nuoren tarinan kuuleminen
- » läpinäkyvyys, vaihtelovollisuus
- » nuorelle sopivat yhteydenpitotavat ja toimintaympäristöt

2.3.3 Rinnalla kulkeminen ja yhdessä tekeminen

Etsivän rooli on tukea erilaisissa elämäntilanteissa ja toimia rinnalla kulkijana nuorta vahvistaen. Prosessin aikana kohdataan monenlaisia kysymyksiä, joista osa tulee myös etsivälle uutena, eikä kaikkeen voikaan ennalta valmistautua. Valmista käsikirjoitusta tai ennalta annettua tavoitteita työskentelylle ei ole, vaan etsivän tehtävänä on tukea nuorta kirjoittamaan elämään uusia lukuja hiljalleen kirkastuvien tavoitteiden ja toiveiden suuntaisesti. Lisäksi nuori voi läpikäydä sellaisia haasteita, joihin etsivällä nuorisotyöllä ei voida pysyvästi tai tarpeenmukaisesti vaikuttaa. Nuorelle on tultava tunne välitetyksi tulemisesta ja kokemus siitä, että häntä ei jätetä vaikeissakaan tilanteissa yksin. Nämä kokemukset vahvistavat luottamusta etsivään ja sitä kautta monesti myös muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan yleensä, mikäli jälkimmäinen on ollut vastoinkäymisten myötä koetuksella.

Rinnalla kulkeminen on asioiden yhteistä läpikäymistä, tiedon etsimistä ja haasteiden kohtaamista yhdessä turvallisesti. Toisinaan käydään luottamuksellisia keskusteluja ja etsitään erilaisia vaihtoehtoisia ajattelumalleja ja ratkaisuja nuoren tilanteeseen. Etsivä toimii ammattitaitonsa ja kokemuksensa avulla nuorelle toivon ja erilaisten näkökulmien esiintuojana, silloinkin kun nuoren on niitä itse vaikea nähdä. Yhdessä tekeminen on myös arkisten asioiden hoitamista ja harjoittelua. Työhön sisältyy asiointia ja tutustumista erilaisiin palveluihin, erilaisten ratkaisujen, päätösten ja yleensä viranomaiskielen tulkkaamista sekä palvelujärjestelmän toiminnan ja sen tarjoamien mahdollisuuksien selkiyttämistä nuorelle.

Keskeistä on, että uusia tilanteita kohdataan ja käsitellään nuoren kanssa yhdessä rinnakkain, samalta tasolta ja jaetusta perspektiivistä käsin, eikä nuori tunne jäävänsä yksin kysymystensä kanssa. Etsivän tehtävä on kysyä, ottaa puheeksi nuoren elämään mahdollisesti vaikuttavia asioita (esim. ihmissuhteet, taloudellinen tilanne ja asuminen, elintavat, aiemmat kokemukset, unelmat) ja olla kiinnostunut nuoren kokemuksista. Tukeminen ja rinnalla kulkeminen on erilaisten toimintamahdollisuuksien esiin nostamista, nuoren toimijuuden ja voimavarojen vahvistamista sekä toivon ja tulevaisuususkon lisäämistä.

Tyypillisiä etsivässä nuorisotyössä kohdattuja asioita

- » kasvun ja identiteetin haastavat kysymykset
- » tulevaisuuden näköalattomuus
- » yksinäisyys, vahingolliset sosiaaliset suhteet
- » arkea hankaloittavat olosuhteet, talousvaikeudet (myös velkaantuminen ja maksuhäiriöt)
- » terveyshuolet ja mielenterveyden haasteet, kriisit ja traumat
- » haitalliset elintavat ja tottumukset, päivärytmin puuttuminen, päihteiden käyttöön ja pelaamiseen liittyvät ongelmat
- » opiskelun ja oppimisen haasteiden kysymykset
- » työelämävalmiudet ja työllistyminen

Tunteet pelissä

Etsivä nuorisotyö perustuu aina avoimeen keskusteluun ja rehelliseen kanssakäymiseen – aitoon vuorovaikutussuhteeseen, jonka pohjalta etsivä voi löytää juuri kyseiseen hetkeen istuvat ja nuoren vahvistumista parhaiten edesauttavat sanat, eleet ja teot. Etsivä voi harkintansa mukaan kertoa nuorelle rohkeasti myös vuorovaikutuksen tai nuoren tilanteen itsessään herättämistä mietteistä ja tunteista. Erityisen tärkeää se on, mikäli ne vaikuttavat tunneilmapiiriin ja siten yhteistyöhön nuoren kanssa.

Etsivässä nuorisotyössä saatetaan joskus törmätä erimielisyyksiin. Kaikki nuoren teot, tavat ilmaista itseään tai hänen merkitykselliseksi kokemansa valinnat eivät aina istu etsivän nuorisotyöntekijän omaan arvomaailmaan. Jännitteiset tilanteet, ristiriitaiset näkökannat ja niiden herättämät tunteet kuuluvat työn arkeen, joten niiden tunnistamiseen ja käsittelemiseen on hyvä olla tarjolla työkaluja (esim. työn-ohjausta ja työyhteisön sisäisiä keskusteluhetkiä). Etsivä nuorisotyöntekijä tuo omat näkemyksensä ilmi perustellen ja tuomitsematta nuorta, jonka näkökulma ja kokemustausta voivat olla hyvin erilaisia.

Negatiiviset tunteet (esim. turhautuminen, pettymys tai pelko) ja ilmaisut eivät sellaisinaan anna hyviä eväitä tuki- ja ohjaussuhteelle. Vaikeiden tunteiden ja kokemusten – myös etsivän omien – läpikäyminen yhdessä nuoren kanssa voi kuitenkin avata niissä piileviä viestejä ja auttaa nuorta ymmärtämään paremmin niin muita kuin itseäänkin. Kokemisen tavoista keskusteleminen toimii silloin kasvatuksen työkaluna: se antaa nuorelle lisää sanoja ja muita välineitä yksityisten tunteidensa tunnistamiseen, kohtaamiseen ja ilmaisemiseen rakentavalla tavalla. Tunnetaitojen vahvistuminen palvelee itsetuntemuksen ja identiteetin kehittymistä, mikä edistää myös nuoren ihmissuhdetaitoja ja sosiaalisia suhteita.

Ihmisiä ja toisistamme riippuvaisia, ei supersankareita

Mikäli etsivä kokee, että nuori kaipaa apua myös muilta ammattilaisilta tai tarvitsee toisenlaista tukea kuin etsivä nuorisotyö voi tarjota, on hänen tunnistettava oman työnsä rajat. Etsivä kertoo avoimesti nuorelle omista auttamisen mahdollisuuksistaan. Hän tuntee paitsi oman työotteensa vahvuudet ja sosiaalisen vahvistamisen vaikutukset, myös laajalti muita nuorten erilaisiin tarpeisiin vastaavia palveluja. Etsivä ohjaa ja motivoi nuorta niihin palveluihin, joista nuori hyötyy, ja tukee myös niissä asioinnissa. Näissä tilanteissa etsivä tekee näkyväksi oman roolinsa muiden palveluiden rinnalla. Nuoren on tärkeä ymmärtää, kuka auttaa ja missä tilanteessa. Tarvittaessa etsivä työskentelee työparina toisten ammattilaisten kanssa nuoren eduksi. Lähtökohta on, että nuori ei jää tapahtumista tai tehdyistä ratkaisuista epä tietoiseksi eikä vaille tarvitsemaansa tukea (ks. 2.4 Monialaiset verkostot).

Etsivät toimivat kasvatuksellisin keinoin ja kaihtamatta vaikeitakaan nuorten todellisuuteen vaikuttavia aiheita. Samalla on syytä muistaa, että nuorisotyöntekijällä ei oleteta olevan koulutusta tai erityisiä valmiuksia hoidolliseen (esimerkiksi terapeutin) työskentelyyn eikä se ole nuorisotyön tehtävä. Etsivässä nuorisotyössä toisinaan kohdattavien tunne-elämän vakavien haasteiden, mielenterveyden ongelmien, traumaattisten kokemusten ja kriisien sekä päihde- ja peliriippuvuuksien hoitoa varten sosiaali- ja terveydenhuollossa on omat ammattilaisensa. Tunnistaessaan omien työmenetelmiensä rajallisuuden etsivä nuorisotyöntekijä ohjaa ja saattaa nuorta tarvittaessa heidän luokseen. Etsivä voi myös toimia yhdessä heidän kanssaan, aina omasta nuorisotyöntekijän roolistaan käsin.

Kohtaamisissa etsivän omat asenteet, tunteet ja myös mahdollinen kiireen tuntu ovat väistämättä läsnä. Näistä on tärkeää olla tietoinen, ja etsivän arjen on rakennuttava siten, että ennen tapaamista on aikaa palautua edellisestä työtehtävästä ja tarvittaessa purkaa työn aiheuttamaa tunnekuormaa. Kohtaavassa työssä kiireetön ja läsnä oleva ammattilainen on

työn onnistumisen kannalta kaiken lähtökohta. Kiireettömyyden ja läsnäolon täytyy välittyä nuorelle kaikissa tilanteissa, myös verkkovälitteisesti tai puhelimesta tapahtuvassa kohtaamisessa. Lisäksi kohtaamisissa otetaan huomioon työntekijän ja nuoren tai nuorten ryhmän fyysinen ja psyykinen turvallisuus sekä hyvinvointi. Turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaa etsivä yhdessä esihenkilön kanssa suunnitelmallisen toiminnan ja vankkojen rakenteiden avulla (ks. 3.2 Työhyvinvointi).

Vahvistuva nuori

Prosessin aikana etsivä tietoisesti sanoittaa havaintojaan nuoresta. Näin autetaan nuorta tunnistamaan omia kykyjään, vahvuuksiaan ja hyödynnettävissä olevia voimavarojaan sekä vahvistetaan hänen itsetuntemustaan. Myönteisten edistysaskeleiden huomioiminen ja näkyväksi tekeminen edistävät nuoren motivaatiota ja kannustavat häntä etenemään omalla polullaan. Nuoren kuuleminen ja kunnioittava kohtaaminen auttavat nuorta tuomaan esiin omia tarpeitaan ja pyytämään tarvittaessa apua etsivältä tai muilta asiaankuuluvilta ihmisiltä. Kuulluksi ja autetuksi tuleminen vahvistaa kokemusta siitä, että asioihin voi ja kannattaa vaikuttaa. Etsivän tuki vahvistaa nuoren luottamusta itseän ja toisiin ihmisiin. Etsivä auttaa nuorta motivoitumaan ja asettamaan mielekkäitä tavoitteita. Lisäksi etsivän tehtävänä on avata nuorelle uusia näkökulmia ja toimia kriittisenä tarkastelukumppanina arvioitaessa erilaisia toiminta- ja ajattelumalleja.

Nuoren motivaation löytyminen ja tavoitteiden asettaminen saattavat vaatia pitkäjänteistä kohtaamistyötä sekä monitahoisia toimintoja ja menetelmiä. Työ on nuorta vahvistavaa, kun se lähtee nuoren oman äänen löytymisestä ja sellaisten tavoitteiden asettamisesta, joita nuori itse uskoo saavuttavansa. Olivatpa nuoren omat tavoitteet millaisia tahansa, kaikissa yhteyksissä etsivän tarjoaman tuen tavoitteena on sosiaalisesti vahvistunut nuori, joka kokee elävänsä oman näköistään elämää: jolla on tulevaisuuden suunnitelmia ja joka luottaa itseensä erilaisissa tilanteissa.

Rinnalla kulkemisen lyhyt oppimäärä

- » Kaivetaan nuoren vahvuudet ja voimavarat esiin.
- » Tunnistetaan nuoren omat tavoitteet ja edistetään niitä.
- » Tehdään edistysaskeleet näkyviksi.
- » Tehdään ja koetaan yhdessä.
- » Reflektoidaan kokemuksia ja tunteita.
- » Tutkitaan eri vaihtoehtoja ja tarkastellaan niitä kriittisesti.
- » Harjoitellaan taitoja yhdessä.
- » Pysytellään etsivän nuorisotyön ammatillisissa rajoissa ja hyödynnetään tarpeen tullen muita ammattilaisia.

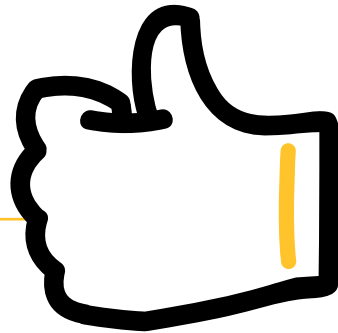
2.3.4 Yhteistyön päättäminen

Etsivän nuorisotyön kohtaamisen ja tuen päämääränä on siis vahvistunut nuori. Määränpään lähestyessä etsivä tekee itsestään hiljalleen tarpeettoman ja nuori voi luottaa itseensä erilaisissa tilanteissa. Kun yhdessä nuoren kanssa tunnistetaan se hetki, jolloin etsivän nuorisotyön aktiivista tukea ei enää tarvita, on yhteistyö syytä päättää. Etsivän on tärkeää myös oman työnsä rajaamiseksi ja työkuorman hallitsemiseksi tunnistaa ne ohjaussuhteet, jotka voi päättää. Mikäli yhteistyötä ollaan päättämässä nuoren lähestyessä 29. ikävuottaan, on varmistettava, että hänellä on tarvittavat tukiverkostot ja palvelut myös jatkossa.

Toiminnan vapaaehtoisuuteen ja nuorilähtöisyyteen kuuluu väistämättä sekin, että yhteistyö voi joskus päättyä yksipuolisesti nuoren toimesta. Nuori ei välttämättä syystä tai toisesta koe enää yhteistyötä tarpeelliseksi tai muuten jättäytyy pois yhteistyöstä. Joskus myös yhteistyöhön voi tulla esimerkiksi yhteystietojen vaihtumisesta tai ennakoimattomista elämäntilanteista johtuvia katkoksia. Etsivä nuorisotyöntekijä ei aina saa tietoonsa yhteistyön katkeamisen syytä. Näitä tilanteita varten laaditaan suunnitelma siitä, kuinka kauan ja millä keinoilla nuorta tavoitellaan ja milloin annetaan nuoren itse palata yhteistyöhön niin halutessaan. Mikäli nuorelta on aiemmin saatu lupa tietojen välittämiseen muille tahoille, voidaan mahdollisille kumppaneille kertoa, että etsivän yhteistyö nuoren kanssa näyttää ainakin toistaiseksi päättyneen.

Yhteistyön päättymisen ei tarkoita, että nuori ei olisi enää tervetullut takaisin tai että yhteydenpito loppuisi kokonaan. Usein etsivä pitää satunnaisesti yhteyttä nuoriin, joiden prosessi on päättynyt, ja nuorella on aina mahdollisuus ottaa yhteyttä etsivään. Päättyneiden prosessien jälkiseuranta on nuoren etu, ja etsivän on siksi hyvä ottaa yhteyttä tietyn ajan kuluttua varmistuakseen nuoren tilanteesta. Tämä toimintatapa, jota toteutetaan luonnollisesti aina nuoren suostumuksella, on osa välittämisen kulttuuria: nuorta ei jätetä yksin. Seuranta on erityisen hyödyllistä, kun nuori on aloittanut esimerkiksi koulutuksessa, työpajalla tai kuntoutuksessa tai

muuttaa uudelle paikkakunnalle. Silloin varmistetaan, ettei nuori jää yksin uudessa tilanteessa ja että hän saa edelleen tarvitsemansa tuen. Mikäli nuori myöhemmin kokee tarvitsevansa etsivän tukea, yhteistyö voidaan aloittaa alusta samoilla periaatteilla kuin aikaisemminkin.

Yhteistyön päättymisessä huomioitavaa

- » Yhteistyön päättymisestä sovitaan yhdessä, kun tavoitteet on saavutettu tai reitti niihin on selvä ja nuori tuntee pärjäävänsä erilaisissa tilanteissa.
- » Nuori antaa palautetta ja kertoo kokemuksistaan.
- » Nuorelle kerrotaan, miten etsivään saa yhteyden jatkossa.
- » Etsivä ottaa yhteyttä jonkin ajan kuluttua kyselläkseen kuulumisia.

2.4 Monialaiset verkostot

Onnistuakseen tehtävissään etsivän nuorisotyön on toimittava yhdessä muiden ammattilaisten ja palvelujen kanssa. Verkostoissa etsivät nuorisotyöntekijät tekevät työtään tunnetuksi, edistävät kohtaamiensa nuorten asioita sekä varmistavat tiedonkulkua ja toimintamallien sujuvuutta. Palvelujen ulkopuolella olevia nuoria tavoittaessaan etsivät myös usein havaitsevat palveluvajeita. Samalla avautuu ainutlaatuinen tilaisuus palvelukentän toimivuuden edistämiseen. Käytännössä sitä tehdään monialaisten yhteistyöverkostojen voimin.

2.4.1 Monialainen yhteistyö sosiaalisen vahvistamisen tukena

Etsivä nuorisotyö tehostaa ja kehittää palvelujärjestelmää tiiviissä yhteistyössä muiden ammattilaisten kanssa. Kun etsivät nuorisotyöntekijät tuntevat alueella toimivat palvelut ja työntekijät, voidaan nuorten haastavia tilanteita ratkoa hyödyntämällä eri alojen osaamista ja asiantuntemusta joustavasti. Monialainen verkostotyöskentely mahdollistaa tiedon jakamisen eri asioista ja palvelujen toiminnoista nopeasti. Eri organisaatioiden ja ammattialojen näkökulmia yhdistämällä voidaan asioista ja tilanteista luoda kattavia kokonaiskuvia. Myös nuorille alueella tarjoutuvia mahdollisuuksia ja palveluita sekä niiden mahdollisia heikkouksia hahmotetaan näin parhaiten.

Verkostojen kautta etsivät nuorisotyöntekijät tekevät työtään tunnetuksi muiden toimijoiden keskuudessa ja saavat tietoonsa tukea tarvitsevia nuoria. Levittämällä tietoa etsivästä nuorisotyöstä

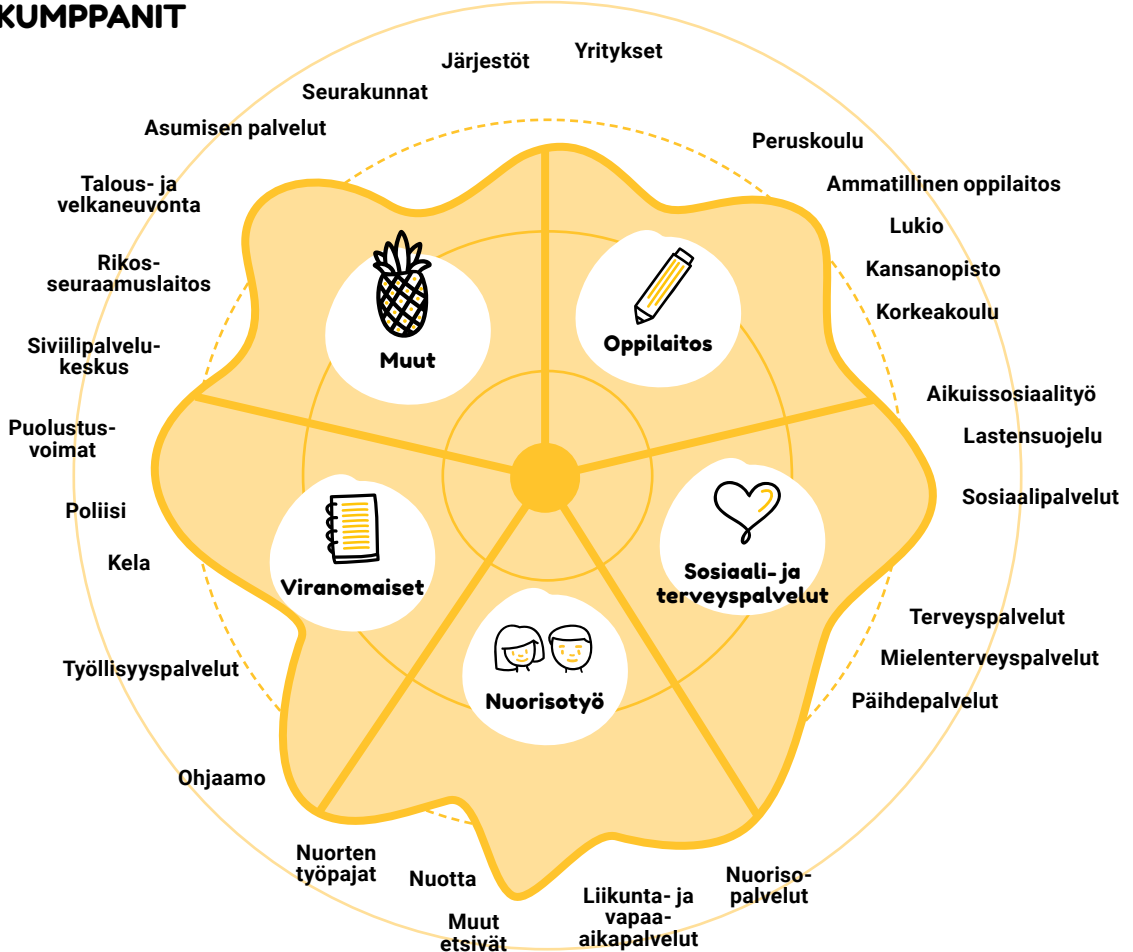
kumppaneille tavoitetaan nuoria ja yhteisöjä, jotka eivät toiminnasta muuten kuulisi. Kun muut toimijat tuntevat etsivän nuorisotyön tehtävän ja ymmärtävät sen työotteen hyötyjä ja vaikutuksia, he osaavat kertoa työstä nuorille luottamusta herättävällä tavalla. Yhdessä muiden toimijoiden kanssa edistetään nuorten asioita yhteiskunnassa ja huolehditaan heidän äänensä kuulumisesta.

Monialainen yhteistyö edellyttää paikallisen palvelujärjestelmän tuntemista, vahvaa verkostoitumista ja suunnitelmallista viestintää. Nuorten parissa toimivia tahoja on kartoitettava ja kontaktoitava säännöllisesti. Yhdessä heidän kanssaan on hyvä tarkastella työnjakoa ja sitä, kuinka hyvin toimintatavat vastaavat nuorten tarpeisiin. Näin varmistetaan nuorten ohjausprosessien sujuminen mahdollisimman mutkattomasti, eikä palvelujen välille pääse syntymään sokeita pisteitä tai ylittämättömiä kUILUJA.

Onnistuvan monialaisen yhteistyön avainnippu

- » Palveluissa tiedetään, mikä on niiden yhteinen kohderyhmä.
- » Tiedetään, missä on palveluiden yhdyspinnat ja myös päällekkäisen työn alueet.
- » Kumppanuudesta on sovittu; työtä tehdään ja suunnitellaan yhdessä.
- » Nuorten ohjaamisesta ja saattaen vaihtamisesta toiseen palveluun on selkeästi sovittu.
- » Toimijoiden välillä on selkeä, julki lausuttu työn ja vastuunjako.
- » Palveluissa osataan yhdessä vastata nuorten moninaiisiin tarpeisiin.

ETSIVÄN NUORISOTYÖN KUMPPANIT

Monialainen yhteistyö edellyttää paikallisen palvelujärjestelmän tuntemista, vahvaa verkostoitumista ja suunnitelmallista viestintää.

Etsivän nuorisotyön verkostoyhteistyön kumppanit voivat vaihdella suurestikin paikallisista kohde-ryhmistä, nuorten tarpeista, alueen palvelutarjonnasta sekä etsivän nuorisotyön organisaation resursseista ja työtavoista riippuen. Nuorten tarpeet ja henkilökohtaiset tukiverkot yhdistävät etsiviä useisiin erilaisiin palveluihin, joiden kanssa toimitaan yhteistyössä nuorten tilanteiden edistämiseksi.

Usein läheisiä tahoja ovat esimerkiksi muut nuorisopalvelujen toimijat kuten työpajat, Ohjaamot, sosiaali- ja terveyspalvelut, Kela ja työllisyysdenhoito. Oppilaitosten kanssa keskitytään opintojen keskeyttämisvaarassa olevien tai ilman opiskelupaikkaa jäävien nuorten tavoittamiseen ja tukemiseen. Mikäli on kyse alaikäisestä eli oppivelvollisesta nuoresta, toimitaan yhteistyössä kunnassa oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon kanssa. Puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti kutsuntojen aikana sekä ase- tai siviilipalveluksensa keskeyttäneiden sekä palveluskelpoisuuden puuttumisen vuoksi vapautettujen nuorten tukemiseksi (Aikalisätoiminta).

Etsivän nuorisotyön äänen tulee kuulua kunnan lakisääteisessä nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa,

joka kokoaa tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista ja edistää palveluiden yhteensovittamista. Ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on kehittää nuorille tarkoitettujen palvelujen tarkoituksenmukaista toimintaa sekä vahvistaa nuorten omaehtoista toimintaa ja osallisuutta (ks. Mäensivu & Rasimus 2013). Ohjaus- ja palveluverkostoissa tulee nostaa esiin paikkakunnalla havaittuja palveluvajeita.

On tärkeää, että nuori saa asioihinsa apua etsivän nuorisotyön lisäksi ketterästi myös muilta asiantuntijoilta. Silloin etsivän nuorisotyöntekijän ei tarvitse hallita yksityiskohtaisesti kaikkia niitä moninaisia aloja, joita koskevien kysymysten parissa nuorten kanssa työskennellään. Kun nuoren elämäntilanteen tunteva etsivä havaitsee, että nuori tarvitsee uudenlaista tukiverkostoa, hän voi tehdä aloitteen ja kutsua tarpeellisia ammattilaisia yhteen. Vastuun näin tai muutoin rakentuneen tukiverkoston koordinoinnista ja sen tapaamisten järjestämisestä ei kuitenkaan tule olla ensisijaisesti etsivällä nuorisotyöllä. Tukiverkoston koordinoitavastuun jakamisessa on huomioitava, minkälaiset tavoitteet nuoren hyväksi tehtävää työtä ohjaavat ja millä toimijalla on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa nuoren tilanteeseen.

Monialaisen yhteistyön toimivia ratkaisuja:

- » **säännöllinen yhteydenpito** ja rakenteet ajankohtaisista asioista keskustelemiseen (esim. säännölliset tapaamiset; monisuuntainen tiedottaminen työntekijävaihdoista tai muista muutoksista)
- » **infotilaisuuksien** järjestäminen kumppaneille ja sidosryhmille (sisältöinä esim. etsivän nuorisotyön toiminta, painopisteet ja kehittämiskohteet alueella sekä tieto ilmiöistä ja kohdattujen nuorten tilanteista ja elinolosuhteista)
- » **sovitut ja dokumentoidut yhteistyömallit** (esim. etsivien osallistuminen opiskeluhuollon ryhmiin, nivelvaihe- ja pudokasyhteistyö oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon kanssa, toiminta Ohjaamon kanssa)
- » **työparityö** muiden alojen ammattilaisten kanssa (esim. jalkautuminen ja kotikäynnit yhdessä mielenterveystyöntekijöiden kanssa; yhteisten ryhmätoimintojen ja tapahtumien järjestäminen)
- » **”kummietsivät”** eli nimetyt työntekijät vastaamassa tiiviimmässä yhteydenpidosta läheisen kumppanin (esim. oppilaitokset, työpajat) suuntaan
- » **jalkautuminen** yhteistyökumppanien tiloihin (esim. Kelan toimipisteisiin)
- » **palvelukartoitukset ja -selvitykset** (kuvaukset siitä, kuka tekee keiden parissa mitään, miten prosessit on vaiheistettu, kuinka yhteistyöstä ja saattaen vaihtamisesta huolehditaan)

2.4.2 Etsivän rooli verkostoissa

Monialaisissa verkostoissa etsivä nuorisotyö toimii nuoruuden ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten elämäntilanteiden asiantuntijatahona. Etsivät nuorisotyöntekijät jakavat muille ammattilaisille nuorten elinoloihin ja tarpeisiin liittyvää tietoa sekä paikantavat mahdollisuuksia etenkin haavoittuvassa asemassa olevien nuorten osallisuuden edistämiseen. Etsivät tarkastelevat toimintamallien, palvelujärjestelmän tai yhteiskunnan muutoksia kohtaamiensa nuorten näkökulmasta.

Nuoren tukiverkostossa etsivä nuorisotyöntekijä toimii aina nuorisotyön roolistaan käsin: hän huolehtii, että nuori tulee kuulluksi ja ymmärretyksi sekä itse ymmärtää, mitä näissä verkostoissa tapahtuu ja mistä keskusteluissa sovitaan. Etsivä asettuu nuoren rinnalle ja auttaa häntä ilmaisemaan työskentelyn kannalta olennaisia tietoja sekä tuomaan tahtonsa esille. Verkostotapaamisiin on usein hyvä tulla ja niistä poistua yhdessä nuoren kanssa. Näin vältetään synnyttämästä sellaista vaikutelmaa, että etsivä keskustelisi nuoresta ilman hänen läsnäoloaan.

Etsivän nuorisotyön verkostotyöskentely on pitkälti nuoren sekä palvelujen ja viranomaisten kahdensuuntaista yhteensovittamista. Niin sanotussa saattaen vaihtamisessa onkin kyse paitsi nuoren kiinnittämisestä hänelle hyödyllisiin palveluihin, myös palvelujen ja viranomaisten sitouttamisesta ja kiinnittämisestä nuoreen. Kun nuori pääsee osalliseksi tarvitsemistaan palveluista, ei etsivä nuorisotyöntekijä sen perusteella katkaise ohjaussuhdetta. Etsivä kuuntelee ja seuraa nuoren tarpeita muuttuvissa tilanteissa varmistuen asioiden etenemistä toivotun suuntaisesti. Hän viestii nuorelle luottamusta muihin ammattilaisiin, palvelujärjestelmään ja yhteiskuntaan. Muille ammattilaisille ja viranomaisille etsivä tuo lisävalaistusta siihen, millaisia ovat nuoren odotukset ja kokemusmaailma.

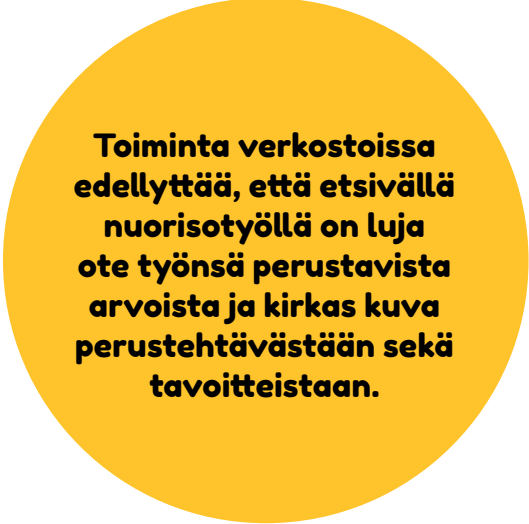
Yhteistyötä yhteisymmärryksessä

Toiminta verkostoissa edellyttää, että etsivällä nuorisotyöntekijällä on luja ote työnsä perustavista arvoista ja kirkas kuva perustehtävästään sekä tavoitteistaan. Verkostoissa toimiessaan etsivä kunnioittaa nuoren itsemääräämisoikeutta ja toimijuutta. Joskus yhteistyökumppaneita on hyvä muistuttaa siitä, että etsivässä nuorisotyössä ei koskaan tehdä nuorta velvoittavia päätöksiä, käytetä viranomaisvaltaa tai hallinnollisia rekistereitä tai käsitellä nuoren tietoja hänen tietämättään. Etsivä ei myöskään toimi muiden ammattilaisten kanssa nuoren puolesta, hänen selkänsä takana tai ilman hänen suostumustaan. Mikäli nuori itse ei sitä halua, ei etsivällä nuorisotyöllä ole velvollisuutta raportoida työstään nuoren kanssa yhteistyötahoille. Toimintaperiaatteidemme mukaan etsivä ei tunne nuorta itseään paremmin hänen etuaan, tarpeitaan tai tavoitteitaan.

Etsivän nuorisotyön organisaation, esihenkilön ja työntekijöiden on huolehdittava työpanoksen kohdentumisesta verkostoissa tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarvittaessa tehtäviä on rajattava etsivien ja muiden ammattilaisten välillä. Rajaamista on hyvä tehdä suunnitelmallisesti ja julkilausutusti, tehtävistä ja vastuunjaosta sopien. Rajat työmuotojen välillä auttavat myös nuoria tunnistamaan etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden roolit. Selkeä työnjako helpottaa oikean ammattilaisen puoleen kääntymistä ja luottamuksen rakentumista osuvasti virittyneiden odotusten pohjalta.

Päällekkäistä työtä vältetään, kun yhteistyöverkostoihin osallistuvat ovat tietoisia toistensa vastuualueista. Toisinaan on tarkasteltava sitäkin, tuoko etsivän kanssa työskentely nuorelle erityistä hyötyä, mikäli hänellä jo on tukiverkostossaan muita ammattilaisia, joiden työnkuvaan kuuluu ohjaustehtäviä. Työn rajaamisessa tulee kuitenkin muistaa, että se tapahtuu aina suhteessa muihin palveluihin ja työntekijöihin. Rajaamista ei tehdä suhteessa kohderyhmän nuoriin, joiden tilanteita, tarpeita ja tahtoa etsivät kuuntelevat herkällä korvalla.

Työotteensa joustavuuden vuoksi etsivää nuorisotyötä halutaan joskus hyödyntää muissa palveluissa ilmenevien vajeiden tai suoranaisten palvelupuutteiden paikkaamiseen. Työskentely muiden palvelujen tontilla ei kuitenkaan ole mielekästä nuorten, etsivän nuorisotyön tai palvelujärjestelmän kokonaisuuden kannalta. On riskinä, että etsivä alkaa toimia muilta kuin nuorelta saatujen tietojen pohjalta ja muita kuin nuoren itsensä määrittämiä tavoitteita kohti. Toivottavaa ei ole sekään, että etsivä tekisi jonkin toisen alan erityisosaamista vaativia tehtäviä ilman niihin soveltuvaan osaamista tai organisatorista tukea. Näissä tapauksissa nuoren oikeus nuorisotyön lähtökohdista toimivan etsivän nuorisotyöntekijän kokonaisvaltaiseen ja luottamukselliseen kohtaamiseen asettuu vaakalaudalle. Organisaation ja esihenkilön tehtävänä on varmistaa, että etsivä nuorisotyö toteutuu paikkakunnalla nimenomaan sellaisena kuin nuorisolaissa tarkoitetaan eikä päädy hoitamaan muunlaisia tehtäviä.

Toiminta verkostoissa edellyttää, että etsivällä nuorisotyöllä on luja ote työnsä perustavista arvoista ja kirkas kuva perustehtävästään sekä tavoitteistaan.

2.5 Viestintä ja työn näkyväksi tekeminen

Etsivän nuorisotyön keskeisin viesti on, että kenenkään ei tarvitse selviytyä yksin. Viestinnässä tehdään näkyväksi työn tavoitetta, periaatteita, vaikutuksia ja sitä, miten palvelun tavoittaa. Etsivällä nuorisotyöllä on myös ainutlaatuinen mahdollisuus nostaa esiin kohtaamiensa nuorten ääntä ja kokemuksia. Viestintää ja tiedottamista tehdään monipuolisesti osana arjen työtä, ja siihen osallistuvat työntekijät, esihenkilö sekä koko organisaatio.

Viestintää kohdennetaan erikseen nuorille, kuntapäätäjille ja yhteistyökumppaneille, ja niissä käytetyt kanavat ja viestintätyylit poikkeavat toisistaan. Etsivä nuorisotyö hyödyntää monipuolisesti paikallista (ja valtakunnallista) mediaa, sosiaalista mediaa ja verkostoja. Työmuodon tunnetuksi tekeminen, siitä puhuminen ja vaikuttamistyö ovat paitsi etsivien nuorisotyöntekijöiden, myös esihenkilöiden ja organisaatioiden tehtäviä. Vaikuttavaa viestintää tehdään suunnitelmallisesti, ja sen tuloksia seurataan säännöllisesti. Viestinnän helpottamiseksi on hyvä valita oma ydinviesti, joka toistuu kaikessa viestinnässä ja auttaa erottumaan viestitulvasta.

Viestintä ja markkinointi ovat keskeinen osa etsivää nuorisotyötä, ja siihen on oltava valmiudet, välineet ja riittävät resurssit. Työn tulokset eivät välttämättä näy ulospäin. Ilman näkyvyyttä ja vaikutusten esiin nostamista etsivä nuorisotyö ei pysty tavoittamaan nuoria eikä perustelevaan työn merkitystä ja tarpeellisuutta. Viestinnän apuna työntekijät ja organisaatiot hyödyntävät tarvittaessa viestinnän asiantuntijoiden erityisosaamista sekä ammentavat näkemyksiä ja keinoja myös nuorisotyön ulkopuolisilta kentiltä. Erityisen hyvä on seurata nuorten mediatodellisuudessa suosioon nousevia ilmaisukeinoja, kanavia ja vaikuttajia. Myös nuorisotyön viestintää ja digitaalista toimintaa kehittävilta toimijoilta voi oppia kekseliäitä ja tehokkaita työn näkyväksi tekemisen tapoja.

**”Tunsin aina etsivän kanssa
oloni turvalliseksi ja että
minusta välitetään oikeasti.”**

SOVARI-PALAUTE 2020

Nuorille ja läheisille

Etsivien nuorisotyöntekijöiden ja työmuodon vaikutusten näkyväksi tekeminen lisää nuorten tietoisuutta mahdollisuuksistaan ja tuo luottamusta etsivään nuorisotyöhön. Monesti paras lähtökohta nuorten tavoittamiselle on se, että nuori löytää etsivän nuorisotyön itse ja ilmaisee halunsa yhteistyöhön. Nuorten suoria yhteydenottoja edistetään läsnäololla ja hyvällä maineella nuorten parissa, aktiivisella monikanavaisella viestinnällä sekä kynnyksettömyydellä.

Läsnäolo nuorten keskuudessa ja toiminnasta viestiminen jo ennen kuin nuorilla on tuen tarpeita helpottavat yhteyden ottamista tarvittaessa. Tässä ovat hyödyksi näkyvyys sosiaalisessa mediassa ja somekampanjat, yhteistyökumppaneille viestiminen, osallistuminen erilaisiin tapahtumiin sekä palvelusta tiedottaminen siellä missä nuoret ovat.

Kaiken viestinnän ja vuorovaikutuksen – olipa kyse julkaisuista tai kasvokkaisista kohtaamisista – tulee ilmentää etsivän nuorisotyön arvoja ja periaatteita. Etsivä nuorisotyö viestii sekä nuorten että verkostojen, paikallisyhteisöjen ja päättäjien suuntaan sosiaalisesti vahvistavan työotteen mukaisesti: aina toivoa luoden sekä tarjoten tarpeellista tukea ja nuoria hyödyttäviä ratkaisuja.

Etsivä nuorisotyö kertoo nuorille toiminnastaan

- » kentällä tapahtuvissa kohtaamisissa
- » verkostojensa kautta
- » markkinoimalla ja olemalla näkyvillä arkisissa toimintaympäristöissä ja paikallisyhteisöissä
- » esittelemällä toimintaansa paikallisissa medioissa
- » hyödyntämällä sosiaalista mediaa ja verkkosivuja
- » tarjoamalla yhteydenottokanaviksi entit.fi- ja yhteysetsivaan.fi -verkkopalveluja.

Verkostoille, paikallisyhteisöille ja päättäjille

Paikallisyhteisöille ja päättäjille viestitään etsivän nuorisotyön merkityksestä, vaikutuksista ja tuloksista organisaation ja esihenkilön avulla. Nuorten keskuudessa havaittuja ilmiöitä nostetaan esiin ja tehdään näkyväksi. Näkyväksi tekemisessä hyödynnetään PARentin, Sovari-mittarin ja muiden välineiden avulla tuotettua tietoa ja nuorten omia tarinoita. Lisäksi viestintää ja markkinointia on hyödyllistä tehdä yhdessä alueen muiden etsivien kanssa. Tällöin viesti on vaikuttavampi, leviää laajemmalle alalle ja palvelee suurempaa joukkoa. Etsivän nuorisotyön vertaisverkostot, alueellinen koordinaatio ja valtakunnallinen viestintä ovat avuksi oman viestinnän suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kunnan ja alueen asukkaita ja paikallisyhteisöjä tavoitetaan usein tehokkaasti paikallisten medioiden – esimerkiksi lehtien ja verkkosivujen, TV- ja radio-kanavien – kautta. Paikallista mediaa voi lähestyä laatimalla mediatiedotteita, kutsumalla tutustumaan etsivään nuorisotyöhön ja kirjoittamalla mielipidekirjoituksia. Mediatiedote kannattaa laatia, kun on jotakin uutisoitavaa eli esimerkiksi uutta tilasto- ja vaikuttavuustietoa tai uudistus, joka vaikuttaa etsivään nuorisotyöhön. Kertomisen arvoisia ovat myös nuorten kokemukset tai etsivien havainnot jostakin ajankohtaisesta yhteiskunnallisesta ilmiöstä. Mielipidekirjoitus on hyvä vaikuttamisen ja keskustelun herättämisen tapa, jolla etsivät tuovat esiin jotakin aihetta koskevia tietoja ja asiantuntemustaan.

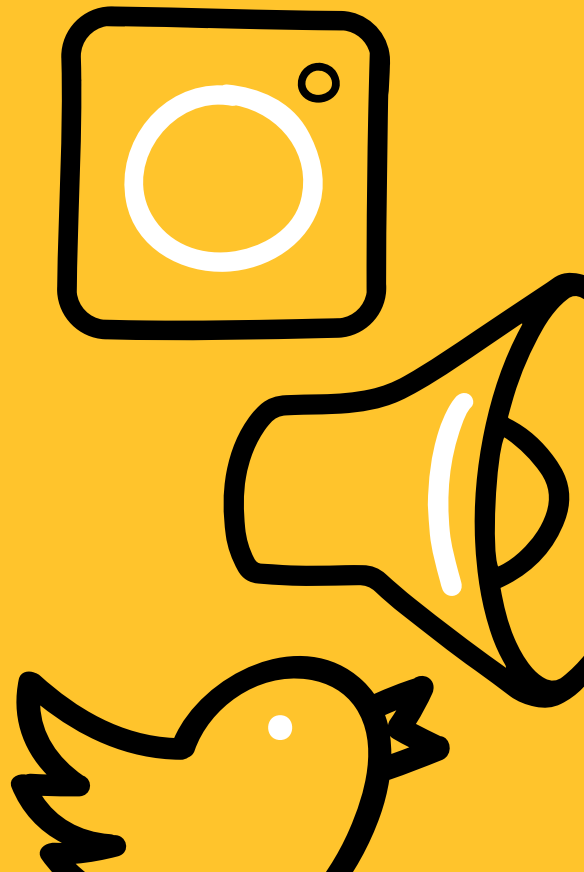
Etsivät viestivät omille verkostoilleen ja yhteistyökumppaneilleen työotteestaan ja tavoitteistaan sekä työnsä sisällöistä, vaikutuksista ja nuorten parissa kohtaamistaan ilmiöistä. Kun verkostoilla on selkeä kuva etsivän nuorisotyön hyödyistä ja toimintatavoista, yhteistyön tekeminen ja nuorten oikea-aikainen ohjautuminen käyvät sujuvasti. Aktiivisella viestinnällä edistetään paikallisten palvelujen toimivuutta ja palvelutarjonnan tarkoituksenmukaisuutta nuorten kannalta.

Etsivän nuorisotyön tehtävä on vahvistaa kohderyhmäänsä kuuluvien nuorten ääntä ja paikantaa heidän havaitsemiaan palveluvajeita, jotka saattavat jäädä näkymättömiin. Tiedon välittäminen kuntapäätäjille on tärkeää kunnan elinolojen ja nuorille suunnattujen palveluiden kehittämiseksi. Lisäksi päätöksentekoon viedään viestiä etsivän nuorisotyön roolista osana kunnan palveluita sekä työn resursseista ja niiden riittävydestä. Näin vakiinnutetaan työmuodon asemaa palvelukentässä ja vaikutetaan hyödyllisten yhteistyösuhteiden rakentumiseen sekä työn pitkäjänteiseen kehittämiseen etsivän nuorisotyön kannalta olennaisen tiedon pohjalta. Työn läpinäkyvyys ja tulosten avaaminen on tärkeää myös työn resurssin varmistamiseksi.

Pohdi näitä viestinnässä

- » **Ydinsanoma:** Mikä on tärkein viesti?
- » **Kenelle:** Mikä on kohderyhmä?
- » **Missä:** Mitkä ovat kanavat?
- » **Mitä:** Millaista sisältöä?
- » **Millonin:** Millainen aikataulu?
- » **Kuka:** Vastuu tekemisestä?
- » **Osallisuus:** Mitä tehdään päivitysten, materiaalien ja uutisoinnin lisäksi?
- » **Mittarit:** Mikä toimii ja mikä ei?
- » **Arviointi:** Miten kehitetään toimintaa?

LÄHDE: SOMESUUNNITELMA, VERKE

2.6 Tieto, arviointi ja vaikutukset

Nuorten äänen esiin nostaminen on osa jokaisen etsivän nuorisotyöntekijän tehtävää. Etsivällä nuorisotyöllä on käytössään useita tapoja tiedon keräämiseen ja työn vaikutusten esille tuomiseen. Työn suunnittelun ja johtamisen tukena käytetään monipuolisesti nuoria koskevia tietoja. Tuotettua tietoa hyödynnetään laaja-alaisesti nuorten osallisuuden edistämiseksi.

 n tärkeää sanoittaa etsivää nuorisotyötä ja välittää tietoa siitä, mistä siinä on kysymys: millaisten teemojen parissa nuorten kanssa työskennellään ja millaisiin tarpeisiin he saavat tukea. Tietoa tarvitaan organisaatio- ja kuntakohtaisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Näin voidaan tunnistaa ja tuoda esille myös työn paikallisia tai alueellisia erityispiirteitä.

Etsivän nuorisotyön suunnittelu, johtaminen ja kehittäminen edellyttävät tietoa. Se antaa perustaa toiminnan itsearviointiin ja kehittämistavoitteiden asettamiseen. Nuorilta saatu palaute ja seurantatilastot auttavat etsiviä nuorisotyöntekijöitä ja organisaatioita jäsentämään oman toimintansa vahvuuksia ja kehittämiskohtia. Etsivän nuorisotyön yhtenä tavoitteena on nuorten osallisuuden vahvistaminen, mihin sisältyy nuorten kokemusten ja tarpeiden kuuleminen ja dokumentointi. Nuoret pääsevät vaikuttamaan etsivän nuorisotyön toteutukseen, kun heiltä vastaanotetaan tietoa palvelun toimivuudesta ja heidän kokemuksensa huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

Tiedon tuottamista tarvitaan myös etsivän nuorisotyön vaikutusten osoittamiseksi. Silloin vastataan kysymykseen, kuinka hyvin etsivä nuorisotyö on saavuttanut sille asetetut tavoitteet ja päämäärät. Vaikutuksia saadaan esille, kun nuoret arvioivat kokemuksiaan saamastaan avusta ja tuesta sekä sen hyödyllisyydestä. Etsivien nuorisotyöntekijöiden on tunnistettava, mitkä asiat nuorten elämässä ovat parantuneet tai tulleet mahdollisiksi tuen ja avun myötä.

Lisäksi tietoa etsivästä nuorisotyöstä tarvitaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Etsivät nuorisotyöntekijät toimivat tiiviissä yhteistyössä nuorten kanssa ja osana palveluverkostoa. He ovat näköalapaikalla havainnoimaan nuorten elämään vaikuttavia ilmiöitä, elinoloja ja palveluiden toimivuutta. On hyvä kerätä ja välittää eteenpäin tätä tietoa ja ymmärrystä nuorten tilanteista yhteiskunnassa.

Tietoa tarvitaan

- » **etsivän nuorisotyön näkyväksi tekemiseen** – Kuinka nuoret ja verkostot saavat tietää meistä paremmin?
- » **laadun arviointiin, seurantaan ja kehittämiseen** – Miten työtä voi tehdä yhä paremmin?
- » **vaikutusten ja vaikuttavuuden osoittamiseen** – Mitä hyötyä työstä on nuorille ja yhteiskunnalle, miksi siihen kannattaa panostaa?
- » **palvelujärjestelmän kehittämiseen** – Minkälaisia kehitystarpeita tai esimerkiksi palveluvajeita etsivässä nuorisotyössä tunnistetaan?

**Nuorten äänen
esiin nostaminen on
osa jokaisen etsivän
nuorisotyöntekijän
tehtävää.**

Yhdessä tietoa tuottamassa

Etsivän nuorisotyön esihenkilöllä on keskeinen rooli tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Esihenkilön tehtävänä on tukea tiedontuotantoa ja siihen perustuvaa etsivän nuorisotyön arviointia ja kehittämistä. Esihenkilön on myös tärkeää välittää tietoa etsivästä nuorisotyöstä organisaatioissa ja kunnassa. Näin tiedontuotanto tukee nuorten osallisuutta yhteiskunnassa: etsivä nuorisotyö voi tuoda nuorten ääntä kuuluviin eri foorumeissa muun muassa päättäjille ja palveluiden tuottajille nuoria koskevista asioista.

Tiedontuotanto edellyttää etsiviltä nuorisotyöntekijöiltä sitoutumista tiedonkeruuseen. Etsivä nuorisotyö rakentuu nuoren tarpeiden mukaan, joten myös tiedon keräämisessä kunnioitetaan nuoren omaa päätösvaltaa. Kyselyihin vastaaminen ei ole nuorelle pakollista. Etsivän nuorisotyöntekijän onkin hyvä ymmärtää, mikä merkitys tiedon keräämisellä on ja miten se hyödyttää sekä häntä itseään omassa työssään että yhteiskuntaa ja sen palvelujärjestelmää laajemmin. Näin hän voi parhaalla tavalla motivoida nuorta kyselyyn vastaamiseen: kyselyiden tarkoituksena on kuulla nuoria ja parantaa palvelutarjontaa heidän näkemystensä pohjalta.

2.6.1 Tiedon tuottamisen menetelmiä

Etsivästä nuorisotyöstä tarvitaan tietoa monipuolisesti. Tilastollinen seurantatieto ja laadullinen havaintoihin, kokemuksiin ja tarinoihin perustuva tieto täydentävät toisiaan ja rakentavat kokonaiskuvaa siitä, mitä on etsivä nuorisotyö. Etsivällä nuorisotyöllä on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämä ja opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama oma asiakas- ja tilastointijärjestelmä PAR. Käyttäjälle maksuton, etsivään nuorisotyöhön räätälöity PAREnt-järjestelmä sisältää käyttöliittymän, joka palvelee asiakastietojen ylläpitämistä, tilastointia ja raportointia.

PAR-järjestelmää käytetään valtionavustuksen seurantaan varten, valtakunnallisesti yhdenmukaiseen tiedontuotantoon ja tilastointiin, oman työn tuloksellisuuden seurantaan sekä raportointiin eri rahoittajille. Tilastointiin sisältyy numeerista tietoa jokaisesta etsivän nuorisotyöntekijän tavoittamasta nuoresta, työskentelyn tavoitteista ja etenemisestä sekä nuoren saamasta ohjauksesta ja siirtymistä muihin palveluihin. Tilastotietoa kootaan www.nuorisotilastot.fi-sivulle, ja se on sieltä kaikkien saatavilla.

Etsivillä on hyvä olla käytössään välineitä myös kenttätöiden ja nuorten kohtaamisten sisältöjen seurantaan. Ammatillisesti koottu ja ajan hermolla oleva havainto- ja ilmiötieto voi tuoda näkyviin sellaisia tekijöitä, hiljaisia signaaleja ja kehittämistarpeita, jotka jäävät virallisten tietojärjestelmien ulkopuolelle. Kerätyn tiedon avulla etsivät pystyvät todentamaan työnsä arkea ja kohtaamisten ajankohtaisia sisältöjä. Näin voidaan muuten hiljaisesta ja näkymättömästä tiedosta tehdä näkyvää ja vaikuttavaa (ks. myös 3.6 Yhteinen vaikuttamistyö).

Kaikilla opetus- ja kulttuuriministeriön avustusta saavilla etsivän nuorisotyön organisaatioilla on velvollisuus vastata vuosittain toteutettavaan valtakunnalliseen kyselyyn. Sen avulla kerätään tietoa muun muassa etsivän nuorisotyön toteutuksesta, organisoinnista, henkilöstöstä, yhteistyöstä paikallistasolla ja alueellisesta koordinaatiosta – haasteista,

onnistumisista sekä kehittämis- ja koulutustarpeista. Tietojen avulla valtion- ja aluehallinnon tasoilla voidaan arvioida etsivän nuorisotyön valtakunnallista ja paikallista tilannetta sekä kehittää toimintaa edelleen etsivän nuorisotyön organisaatioiden oman kertoman pohjalta.

Valtakunnallinen tilastotieto vastaa muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka paljon etsivä nuorisotyö tavoittaa nuoria?
- Millaisessa elämäntilanteessa nuoret ovat tulleet etsivän nuorisotyön pariin?
- Millaisiin nuorten tavoitteisiin etsivä nuorisotyö tähtää, ja kuinka hyvin näissä tavoitteissa on edetty?
- Mihin nuoret ovat ohjautuneet etsivästä nuorisotyöstä, ja missä määrin he ovat edenneet muihin palveluihin, koulutukseen tai työelämään?

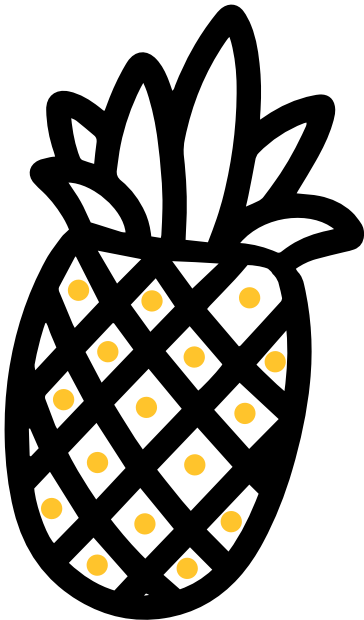
Sovari-mittarilla työn sosiaalisesti vahvistavat vaikutukset esiin

Etsivässä nuorisotyössä kerätään tietoa toiminnan laadusta ja sosiaalisesti vahvistavista vaikutuksista valtakunnallisella Sovari-mittarilla. Sovari on etsivän nuorisotyön tarpeisiin ja työn kohderyhmälle suunnattu kysely, joka on kehitetty yhdessä etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa. Se tuottaa valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa, jolla voidaan todentaa etsivän nuorisotyön vaikutuksia nuorten sosiaaliseen vahvistumiseen. Sovari tuottaa vaikutustietoa nuorten kokemista muutoksista etsivän nuorisotyön ajanjaksolla.

Sovarissa tarkastellaan nuorten edistymistä erilaisissa elämäntaidoissa: itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinnan tunne. Sovari tuottaa tietoa ja tunnuslukuja siitä, kuinka tyytyväisiä nuoret ovat olleet etsivän nuorisotyön toteutukseen ja millaista sosiaalista vahvistumista he ovat kokeneet saamansa palvelun myötä. Sovari-mittaria ylläpitää Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.

Sovari valottaa nuorten kokemuksia etsivän nuorisotyön toteutuksesta ja vaikutuksista:

- Mitä asioita nuoret ovat käsitelleet etsivän nuorisotyöntekijän kanssa?
- Kuinka tyytyväisiä nuoret ovat etsivän nuorisotyön toteutukseen?
- Mikä toiminnassa on ollut onnistunutta, ja mihin nuorten tarpeisiin on vastattu hyvin?
- Missä asioissa ja millä tavoin nuoria tulisi auttaa ja ohjata nykyistä paremmin?
- Millaisia edistymisen ja vahvistumisen kokemuksia he ovat saaneet palvelun myötä?

SOSIAALINEN VAHVISTUMINEN

Itsetuntemus

Itselle tärkeiden asioiden, omien vahvuuksien ja voimavarojen tunnistaminen

"Minä pystyn" "Olen hyvä"

"Minä osaan"

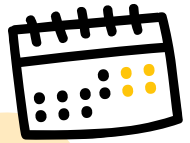
Sosiaaliset taidot

Luottamusta, rohkeutta ja taitoa toimia toisten ihmisten kanssa

"Osaan toimia toisten kanssa"

"Kerron mielipiteeni"

"Rohkenen pyytää apua"

Arjenhallinta

Arjen sujuminen, asuminen, lepo, raha, palveluiden käyttö, päihteiden käytön hallinta

"Asiat sujuvat"

"Huolehdin itsestäni"

Opiskelu- ja

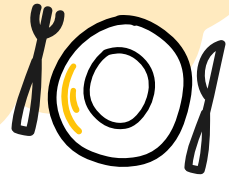
työvalmiudet

Itselle sopiva polku opintoihin ja työhön, työelämän pelisääntöjen tuntemus

"Hoidan tehtäväni"

"Voin käydä töissä"

"Tiedän, mitä voin opiskella"

Elämänhallinta

Omat tavoitteet, vaikuttaminen elämän kuluun, luottamusta selviytyä haasteista

"Voin saavuttaa tavoitteitani"

"Selviän haasteista"

"Olen suunnitellut elämäni eteenpäin"

Tilastotiedot ja Sovari auttavat sanoittamaan etsivää nuorisotyötä. Valtakunnalliset tunnusluvut antavat peilauspintaa alueellisiin ja paikallisiin tilastoihin ja Sovari-tuloksiin. Vuosittain toistuva tiedontuotanto tuo esille toiminnassa tapahtuvia muutoksia ja trendejä. Tietojen vertailu auttaa havaitsemaan alueellisia erityispiirteitä ja arvioimaan palvelun vahvuuksia ja kehittämiskohtia. Tilastoinnissa kerätään etsivien nuorisotyöntekijöiden arvioita nuorten kanssa työskentelyn tavoitteista ja nuorten edistysaskelista palvelun myötä.

Etsivä nuorisotyö ei tavoita kaikkia nuoria, jotka on ohjattu palvelun piiriin. On tärkeää saada tietoa myös näiden nuorten elämäntilanteesta ja mahdollisista tuen tarpeista. Sovariin liittyvän valtakunnallisen kyselyn avulla selvitetään, minkä vuoksi osa etsiville ohjatuista nuorista ei halua etsivän nuorisotyöntekijän tukea tai ohjausta.

Etsivä, valjasta tieto käyttöön!

Valtakunnallisen tilastoinnin ja Sovari-tiedon ohella on hyvä käyttää mahdollisuuksien mukaan myös muita tiedontuotannon menetelmiä: esimerkiksi kerätä nuorten tarinoita ja seurata tutkimusta sekä myös itse tilata opinnäytetöitä. Kun toimintaympäristöstä muodostetaan kokonaiskuva, voidaan omaa ja etsivän nuorisotyön valtakunnallista tiedonkeruuta täydentää tilastoilla, seurantatiedolla, kyselytuloksilla ja vaikutusmittareilla esimerkiksi seuraavista lähteistä:

- nuorten määrä (myös kieli- ja kulttuuri-vähemmistöihin kuuluvat) kunnassa (Tilastokeskus)
- koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä (nuorisotilastot.fi)
- Nuorisobarometri (Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto)
- Kouluterveyskysely (THL)
- Sotkanet- tilasto- ja indikaattoripankki hyvinvoinnista ja terveydestä (THL)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannusesimerkit (THL)
- Kelasto-tietokanta sosiaaliturvasta (Kela)
- Työvoimatutkimus (Tilastokeskus)
- Työnvälitystilasto ja työllisyyskatsaukset (TEM)
- muut osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden mittarit (esim. kuntien hyvinvointikertomukset).

Toimintaa arvioitaessa ja kehitettäessä on tärkeää kuulla myös yhteistyökumppaneiden näkemyksiä etsivästä nuorisotyöstä ja sen vaikutuksista nuoriin. Etsivää nuorisotyötä voidaan arvioida kumppanien avulla monesta näkökulmasta:

- Millaista muutosta nuorissa on havaittu etsivän nuorisotyön myötä?
- Mihin nuorten tarpeisiin etsivässä nuorisotyössä pystytään vastaamaan?
- Mihin nuorten tarpeisiin kunnassa vastataan hyvin, ja mihin tulisi vastata nykyistä paremmin?

2.6.2 Etsivän nuorisotyön vaikutukset ja arviointi

Laadukas etsivä nuorisotyö toimii vaikutustietoisesti: organisaatio tiedostaa ja osaa kertoa, miten työ vaikuttaa nuoriin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Vaikutusten ennakoimista ja seurantaan tehdään osana työn suunnittelua, kehittämistä ja arviointia. Parhaiten vaikutusten arviointi, kuvaaminen ja seuraaminen tapahtuu yhteistyössä muiden nuorten parissa työskentelevien sekä mahdollisuuksien mukaan myös nuorten itsensä kanssa. Työssä arvioidaan valittujen kohderyhmien, painopisteiden ja toimintatapojen vaikutuksia nuoriin ja erilaisiin nuorten ryhmiin.

Arvioinnin kohteena on se, millaisia nuoria käytetyillä keinoilla ja valittujen yhteistyökumppanien kanssa tavoitetaan ja ketkä mahdollisesti jäävät enemmän katveeseen, millä tavoin tuki tavoitettuihin nuoriin vaikuttaa ja millaisia ovat työn vaikutukset erilaisiin nuorten ryhmiin ja ryhmien välisiin eroihin. Tähän etsivä nuorisotyö tarvitsee tiedolla johtamista eli kykyä ja välineitä käsitellä ja tutkailla työssä syntyvää tietoa, tuoda hiljaista tietoa näkyväksi, hallita tietojärjestelmiä ja erottaa, mikä tieto on työn tavoitteiden kannalta oleellista.

Tarkasteluun voivat kuulua esimerkiksi hyvinvointi- ja terveysvaikutukset, koulutus- ja työllisyysvaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, yhdenvertaisuusvaikutukset sekä sukupuolivaikutukset. Organisaation on hyvä pystyä myös kuvaamaan vaikutusketjuja eli sitä, millaisin toimin etsivä nuorisotyö saa näitä tai muita vaikutuksia aikaan niin, että ne auttavat parantamaan vaikeammassa asemassa olevien nuorten tilanteita ja kaventavat siten nuorten ja ryhmien välisiä hyvinvointieroja. Vaikutusten kohdalla voidaan miettiä myös niiden arvioitua todennäköisyyttä, kestoa ja merkittävyyttä yksittäisen nuoren elämänkulun tai ryhmän aseman kannalta.

Valtakunnallisten Sovari-tulosten perusteella tiedetään, että etsivän nuorisotyön sosiaalisesti vahvistavan tuen hyvinvointivaikutukset kohdistuvat usein esimerkiksi nuorten

- omana itsenään kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tuntemuksiin
- identiteettiin, käsitykseen itsestä ja itseluottamukseen
- mahdollisuuksiin tunnistaa ja hyödyntää voimavarojaan ja osaamistaan
- kykyyn hahmottaa vaihtoehtoja ja tehdä perusteltuja itsenäisiä valintoja
- psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen, toimintakykyyn ja arjen sujuvuuteen
- merkityksellisiin ihmissuhteisiin, osallisuuteen ja asemaan lähiyhteisöissä
- luottamukseen toisia ihmisiä, palveluita ja yhteiskuntaa kohtaan sekä
- elämäntilanteen ja tulevaisuudennäkymien subjektiiviseen mielekkyyteen.

Etsivässä nuorisotyössä tehdyn palveluihin ohjauksen, neuvonnan ja verkostoyhteistyön vaikutukset kohdistuvat yleensä nuorten

- toimeentuloon ja taloudelliseen tilanteeseen
- asumisolosuhteisiin
- hoito- ja tukisuhteiden olemassaoloon ja kestävyys
- opiskelu- ja työtilanteeseen sekä työmarkkinastatukseen.

Yleinen vaikuttavuus

Yksittäisiin nuoriin kohdistuvilla sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksilla voidaan olettaa olevan myös laajempia yksilöllisiä, sosiaalisia ja taloudellisia seurannaisvaikutuksia, kun ne ajan myötä kumuloituvat ja tuottavat siten uusia seurauksia. Arvioitaessa palvelun pitkäkestoisia ja ratkaisevia vaikutuksia kohderyhmään puhutaan vaikuttavuudesta. Sen tutkimiseen ja todentamiseen etsivien nuorisotyöntekijöiden itsensä on kuitenkin vaikea päästä asemastaan käsin kiinni. Vaikuttavuustutkimuksella sen sijaan etsivästä nuorisotyöstä voidaan saada syvempää tietoa. Siinä nuorten elämäntulkua tarkastellaan pidemmällä aikavälillä ja myös etsivän nuorisotyön antaman tuen jälkeen. Tutkimuksilla voidaan selvittää esimerkiksi seuraavia asioita:

- miten nuorten elämä on edennyt etsivän nuorisotyön tuen myötä ja sen jälkeen
- mikä merkitys etsivällä nuorisotyöllä ja muilla tekijöillä on ollut nuoren elämäntulkussa ja
- millainen inhimillinen ja taloudellinen merkitys etsivällä nuorisotyöllä on yhteiskunnassa.

Laadukkaasti tehty, pitkäjänteinen ja kynnyksettömästi saatavilla oleva etsivä nuorisotyö tavoittelee sosiaalisen luottamuksen sekä yhdenvertaisen ja kestävän kehityksen vahvistumista. Näin se voi pitkällä aikavälillä vähentää korjaavien palvelujen tarvetta sekä viimesijaisista etuuksista ja tulonsirroista syntyviä kuluja. Laajoihin rekisteriaineistoihin perustuva vaikuttavuustutkimus osoittaa, että valtakunnallisesti etsivä nuorisotyö on tavoittanut syrjäytymisriskissä olevat nuoret hyvin ja pienentänyt työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisen todennäköisyyttä selkeästi ja tilastollisesti merkitsevällä tavalla (Vauhkonen & Hoikkala 2020).

3

Etsivän identiteetti, rakenteet ja johtaminen

3.1 Etsivä nuorisotyöntekijä

Etsivä nuorisotyöntekijä on sosiaalisen vahvistamisen asiantuntija, joka vahvan ammattitaitonsa lisäksi hyödyntää työssään omaa persoonaansa. Työn keskiössä ovat arvostava kohtaaminen, luottamuksellisuus ja tasavertaisuus. Työntekijältä vaaditaan ymmärrystä nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä kykyä reflektoida omaa toimintaansa kasvattajana. Selkeä työnkuva auttaa etsivää tunnistamaan työmuotonsa rajat ja toimimaan mielekkäästi verkostoissa.

Ammatillinen identiteetti

Etsivä nuorisotyöntekijä on kasvatus- ja kohtaamistyön ammattilainen, joka toimii nuoruuden asiantuntijana. Etsivän ensisijainen tehtävä on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä nuorten elinolojen ja ajankohtaisten ilmiöiden tunnistaminen ja tarvittaessa niihin vaikuttaminen. Etsivä toimii luotettavana aikuisena, jonka tehtävä on tarjota aikaa ja kulkea nuoren rinnalla tarpeen mukaan. Kiireettömässä kohtaamisissa etsivä toimii roolimallina nuorelle.

Yhteistyö nuoren ja etsivän välillä toimii parhaimmillaan esimerkiksi hyväksyvistä, luottamuksellisesta ja arvostavasta ihmissuhteesta. Luottamuksellisuuteen ja välittämisen kulttuuriin sisältyy myös mahdollisuus etsivän ja nuoren vahvaan kiintymykseen. Näissä tilanteissa etsivä tunnistaa ja reflektoi omaa ammatillista rooliaan ja säilyttää kasvatussuhteelle sopivan etäisyyden nuoren kanssa. Työn ehdoton edellytys on etsivän ja nuoren tasavertaisuus sekä etsivän kyky toimia ihmisenä ihmiselle.

Etsivällä on tahto toimia empaattisesti ja aidosti nuoresta välittäen. Keskeistä on pyrkimys nuoren kuuntelemiseen ja kuulemiseen ilman vahvoja ennako-oletuksia sekä rohkeus ottaa asioita esiin – nämä ovat sosiaalisessa vahvistamisessa tärkeimpiä työkaluja. Etsivä sitoutuu ehdottomaan luottamuksen ja läpinäkyvyyden periaatteeseen. Yhteistyö nuoren kanssa tapahtuu aina nuoren ehdoilla, hänen tavoitteidensa suuntaisesti. Etsivän tulee tarkastella

kriittisesti omaa toimintaansa ja tunnistaa omat motiivinsa, vaikutusvaltansa sekä roolimallin asemansa suhteessa nuoreen. Työskentely vaatii herkkyyttä tunnistaa nuoren motivoinnin ja kannustamisen sekä painostamisen ja paremmin tietämisen ero.

Verkostoissa etsivä toimii monesti tulkkina nuoren ja muiden palveluiden välillä. Työ näissä tilanteissa on sanoittamista, nuoren tarpeiden kääntämistä ja sovittamista palvelujärjestelmän kielelle sekä palveluiden ja päätösten kääntämistä nuoren kielelle. Samalla etsivällä nuorisotyöllä on ainutlaatuinen tilaisuus havainnoida yhteiskuntajärjestelmän ja palveluiden toimintaa sekä niiden mahdollisia ongelmakohtia. Etsivällä tuleekin olla halua ja kykyä puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ja vaikuttaa nuorten hyväksi sekä paikallisella, alueellisella että valtakunnallisella tasolla yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Ammattitaitoinen etsivä sitoutuu tiimityöskentelyyn oman organisaation tai alueen muiden etsivien kanssa. Tiimityöskentelyä hyödynnetään työn ja kokemusten purkamiseen sekä aktiiviseen reflektioon. Reflektiivisyys on vahva osa etsivän ammatti-identiteettiä ja työtettä. Itsereflektio ja reflektio kollegoiden kanssa sekä työnohjaus ovat keinoja oppia uutta, saada tukea ja laajentaa näkökulmia työssä. Lisäksi toiminnan ja kokemusten reflektio yhdessä nuoren tai nuorten ryhmän kanssa on tärkeä osa vahvistavaa työtettä. Etsivällä tulee olla herkkyyttä, osaamista ja aito mahdollisuus toimia nuorten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti eli toimia työssään nuorilähtöisesti.

Reflektiiviset kysymykset ammatti-identiteetin pohtimiseen

- » Miksi minä toimin etsivänä nuorisotyöntekijänä?
- » Minkälainen on osaava ja hyvä etsivä?
- » Mitä puuttuisi, jos etsivää nuorisotyötä ei kunnassamme tehtäisi?
- » Mitkä ovat etsivän nuorisotyön vahvuuksia? Entä miten työtä pitäisi kehittää?

Osaamisvaatimukset

Etsivä nuorisotyö on vaativaa kasvatusta- ja kohtaamistyötä, johon ei kuitenkaan ole olemassa tiettyä omaa tutkintokoulutusta. Työntekijällä tulee olla tehtävään soveltuva koulutus sekä riittävä kokemus nuorten parissa tehtävästä työstä. Kokemusta on suositeltavaa olla haastavissa elämäntilanteissa elävien ihmisten kohtaamisesta ja yksilöllisestä tukemisesta. Työ edellyttää laajaa ymmärrystä lapsen ja nuoren kasvusta ja kehityksestä.

Osaamisvaatimukset elävät ajassa, ja etsivän on tärkeää ylläpitää omaa osaamista säännöllisesti. Keskeisiä foorumeita osaamisen kehittämiseen ovat erilaiset koulutukset, kollegoiden ja verkostojen tapaamiset, alan valtakunnalliset keskustelut sekä nuorisualan ja nuorista kertovat julkaisut. Lisäksi etsivän on ymmärrettävä laajasti nuorten asemaa yhteiskunnassa ja erilaisten ilmiöiden, merkittävien uudistusten ja suurten poliittisten päätösten vaikutuksia nuoriin.

Työ edellyttää etsivältä kohtaamisen taitoa. Tässä tärkeitä ominaisuuksia ovat vuorovaikutus- ja tunnetaidot. Kohtaamisissa on kiinnitettävä huomiota myös sanattomaan vuorovaikutukseen eli läsnäolon viestimiseen, äänenkäyttöön, eleisiin ja kehonkieleen. Etsivältä vaaditaan kykyä työskennellä hyvin itsenäisesti ja aktiivisesti verkostoissa. Työtä tehdään usein yhdessä muiden ammattilaisten kanssa tai työparityönä. Niin itsenäinen työskentely kuin verkostoyhteistyökin edellyttävät selkeitä rakenteita ja osaavaa johtamista, jossa tunnustetaan etsivän nuorisotyön arvot ja perustehtävä ja toimitaan niiden mukaan. Etsivä nuorisotyöntekijä tarvitsee rohkeutta siihen, että uskaltaa hyödyntää työssään omaa elämänkokemustaan, olla nuoren puolella ja puuttua mahdollisiin epäkohtiin.

Työssä onnistuminen vaatii luottamusta omaan ja muiden ammattitaitoon sekä vahvaa etsivän ammatti-identiteettiä. Työntekijöillä tulee olla kykyä itsenäiseen päätöksentekoon, tiedonhakutaitoja sekä palvelujärjestelmän tuntemusta. Muita tarvittavia ominaisuuksia ovat joustavuus sekä paineen- ja

muutostensietokyky. Työssä tulee omaksua uutta tietoa ja mukauttaa omaa toimintaa tilannekohtaisesti.

Reflektiotaitoinen etsivä käy arvokeskustelua ja on valmis myös kohtaamaan arvostiriitoja. Hän osaa sanoittaa omaa työtään sekä asiantuntemustaan ja tehdä palvelua näkyväksi verkostoille sekä nuorille. Etsivä tunnistaa työnsä vaikutukset, kokoaa niistä tietoa ja viestii paikallisesti. Yhdessä muiden etsivää nuorisotyötä tekevien kanssa hän tuottaa tietoa nuorten tilanteista laajemmin muulle yhteiskunnalle. Etsivältä edellytetään kykyä toimia erilaisissa toimintaympäristöissä, aina sosiaalisen median alustoista monialaisiin verkostoihin ja nuorten vapaa-aikaan.

Roolin ja rajojen tunnistaminen

Etsivä toimii aidosti omalla persoonallaan, samaan aikaan ammatillisuuden ja tietyn etäisyyden säilyttäen. Nuori kohdataan tasavertaisena toimijana, jolloin työntekijän ammattirooli jää vuorovaikutuksessa hetkellisesti taustalle. Etsivän on tärkeää tehdä ero työn ja vapaa-ajan välille. Vaikka työ tapahtuu inhimillisesti ja omaa persoonaa hyödyntäen, nuorten tilanteet ja tarinat jäävät työajalle ja työyhteisössä käsiteltäviksi. Näin huolehditaan sekä vaitiolo-velvollisuudesta että työhyvinvoinnista.

Etsivä ymmärtää rinnalla kulkemiseen ja luottamuksellisen suhteen rakentamiseen liittyviä prosesseja ja osaa kantaa kasvatustehtäviin väistämättä kuuluvan vallan ja vastuun. Prosessin aikana etsivä huolehtii luottamuksen rakentumisesta, omista sekä työnkuvansa rajoista, yhteistyön pelisäännöistä sekä nuoren omien tavoitteiden ja toiveiden kuulemisesta ja niiden edistämisestä. Prosessin päättyessä etsivä vastaa yhteistyön päättämisestä suunnitelmallisesti yhdessä nuoren kanssa.

Joskus yhteistyö nuoren kanssa jää kesken, esimerkiksi etsivän siirtyessä muihin tehtäviin. Näissä tilanteissa tarvittava tieto ja vastuu siirretään kollegalle tai muulle nuorta tukevalle ammattilaiselle. Työntekijän vaihtuessa toimitaan nuoren luvalla, hänen etunsa, elämäntilanteensa ja tavoitteensa huomioiden sekä yhteistyötahot mukana pitäen. Työntekijävaihdoksiin

liittyy aina riski luottamuksellisen suhteen katkeamisesta. Työtä tulee tehdä mahdollisuuksien mukaan alusta asti työpareina ja tarjota nuorelle mahdollisuus useampaan luotettavaan ja tuttuun aikuiseen. Kohtaamistyön avoin reflektointi läheisen työparin kanssa auttaa myös kehittymään etsivänä nuorisotyöntekijänä sekä tunnistamaan oman osaamisen, jaksamisen ja ammattiroolin rajoja.

Etsivän toimiessa yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja erilaisissa verkostoissa tulee varmistaa, että työn perustehtävä ja tavoite sekä arvot ja työote toteutuvat katkoksetta. Vaikka työote on joustava ja toimitaan nuorten tarpeista käsin, etsivä nuorisotyö ei korvaa tai paikkaa puuttuvia palveluita. Etsivän ei tule omaksua itselleen kuulumatonta roolia tai tavoitteita. On tunnistettava tilanteet, joissa jonkin muun alan ammattilaiset tai viranomaiset voivat auttaa nuorta etsiviä paremmin (ks. 2.1 Kohderyhmä).

Kaikissa tilanteissa etsivä toimii nuoruuden asiantuntijana, joka tekee sosiaalisesti vahvistavaa työtä, nuorelle aina vapaaehtoisesti. Rajojen tunnistaminen ja niistä kiinni pitäminen ovat ensisijaisesti vastuullista toimintaa, sillä rajat auttavat nuorta tunnistamaan etsivän ja muiden toimijoiden roolit. Ne myös selkeyttävät roolijakoa kumppaneiden ja eri ammattikuntien suuntaan ja palvelevat näin myös jaksamista ja työhyvinvointia.

Vaikka työ tapahtuu inhimillisesti ja omaa persoonaa hyödyntäen, nuorten tilanteet ja tarinat jäävät työajalle ja työyhteisössä käsiteltäviksi.

3.2 Työhyvinvointi

Etsivän nuorisotyöntekijän arki muodostuu vaativista työtilanteista ja merkityksellisyyden kokemuksista nuorten kohtaamisessa. Työtä luonnehtivat samanaikaisesti sekä mahdollisuudet toteuttaa itseään omien vahvuuksien mukaisesti että riskit kokea myötätuntouppumusta. Työnohjaus, työturvallisuuden huomiointi, ammatillinen johtaminen ja toimivat organisaatorakenteet tukevat työssäjaksamista.

Työhyvinvointi etsivässä nuorisotyössä

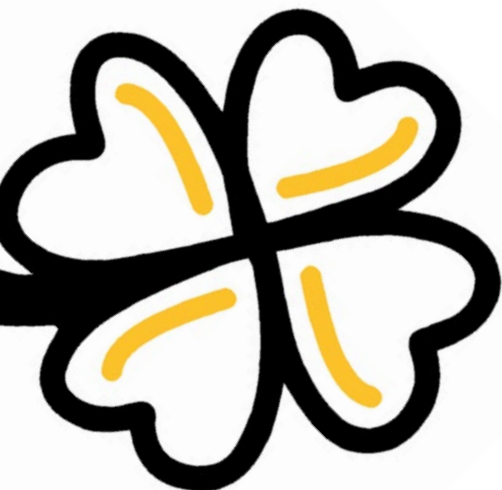
Parhaimmillaan etsivä kokee työssään toiveikkautta ja merkityksellisyyden tunteita. Kohdatessaan nuoria, kollegoitaan tai muiden alojen ammattilaisia etsivä oppii jatkuvasti uutta. Etsivän nuorisotyön arvot ja työote ovat innostavia ja ihmisläheisiä. Työssä hyödynnetään oman ammatillisuuden lisäksi omaa persoonaa ja vahvuuksia. Työn monipuolisuus, vastuullisuus ja vaihtelevuus tekevät etsivän arjesta kiinnostavaa. Usein etsivät tekevätkin työtään hyvin motivoituneina ja saavat kohtaamisista paljon voimavaroja arkeen.

Etsivä nuorisotyöntekijä työskentelee haastavissa elämäntilanteissa olevien nuorten kanssa, toimii itsenäisesti ja kohtaa arjessaan monenlaisia toiveita ja tarpeita. Työssä kohdatut tilanteet ja nuorten vaikeuksia sisältävät tarinat väistämättä myös haastavat

etsivän työhyvinvointia. Etsivä voi kokea oman ammattiroolinsa puitteissa riittämättömyyttä, eivätkä kaikki nuorten tilanteet ole etsivän nuorisotyön avulla ratkaistavissa. Lisäksi etsivän omat henkilökohtaiset voimavarat ja arjen pienet tekijät väkisinkin vaikuttavat työssäjaksamiseen. Etsivän ja organisaation on sitouduttava säännölliseen työn purkamiseen sekä työnohjaukseen ehkäistäkseen työn tuottamia arvostiriitoja ja mahdollista myötätuntouppumusta.

Etsivän työhyvinvoinnin edistämiseksi keskeistä on organisaation ja esihenkilön aktiivinen tuki. Työhyvinvointia edistävässä työyhteisössä työssäjaksamiseen ja työturvallisuuteen on luotu selkeät rakenteet, joihin etsivä sitoutuu ja joihin hän voi tarvittaessa vaikuttaa. Työhyvinvointia edistää dialoginen suhde esihenkilön, etsivän ja tiimin välillä. Tiimi voi muodostua organisaation etsivien ohella myös alueen muista etsivistä ja muista nuorten parissa työskentelevistä.

Jokainen tiimi vaatii toimiakseen keskinäistä luottamusta sekä jaettua ymmärrystä työn tavoitteista ja perustehtävästä. Työn vaikutusten, merkityksen sekä arjen onnistumisten näkyväksi tekeminen on tärkeää työssäjaksamisen kannalta. Esihenkilön aito kiinnostus työmuotoa ja sen kehittämistä kohtaan tukee työntekijöitä arjessa ja auttaa sitoutumaan työhön. Lisäksi etsivän osallisuus omaa työnkuvaa, työaikoja ja työn kehittämistä koskevissa päätöksissä on tärkeää ja ylläpitää motivaatiota.

Etsivän työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

Vahvistavia

- » itseohjautuvuus
- » merkityksellisyys ja onnistumiset
- » sosiaalinen tuki

Suojaavia

- » reflektointi ja työnohjaus
- » persoonallisuus voimavarana ja työvälineenä
- » resilienssi

Heikentäviä

- » psykososiaalinen kuormitus
- » ulkopuolisuus ja yksinäisyys
- » arvostuksen puute ja huono palkkaus

LÄHDE: HAKULINEN 2020

Työhyvinvointia rakenteilla

Työhyvinvointia tukevat rakenteet ovat organisaation ja esihenkilön vastuulla, ja myös etsivän itsensä tehtävänä on huolehtia niistä. Jokaisella etsivällä tulee olla selkeä, kirjallisesti tehty työnkuva sekä työn vaativuuden arviointi, joka on ajan tasalla ja ottaa huomioon kaikki työntekijän erilaiset tehtävät.

Uudet etsivät perehdytetään työhön kattavasti, ja siihen varataan riittävästi aikaa. Organisaatiossa etsivä perehdytetään omaan toimintaansa, paikallisesti määritelyihin kohderyhmiin ja erityisiin toimintatapoihin sekä paikalliseen toimintaympäristöön. Alueellinen koordinaattori (ks. 3.5 Alueelliset verkostot) puolestaan vastaa etsivän nuorisotyön perustavanlaatuisen arvojen ja periaatteiden, yleisten käytäntöjen sekä alueellisen ja valtakunnallisen yhteistyön rakenteiden avaamisesta.

Etsivän arjen rakenteissa on säännöllisesti aikaa aktiiviseen työtapahtumien ja tunnekuorman purkamiseen, reflektioon sekä tavoitteelliseen työnohjaukseen. Näihin tulee kiinnittää huomiota jo ennen kuin jaksamisessa havaitaan haasteita tai jokin tilanne kärjistyy kriisiksi. Etsivän arjessa tulee olla aikaa ja resursseja työyhteisön kehittämiseen, vertaistukeen ja verkostoihin osallistumiseen sekä omasta jaksamisesta ja osaamisesta huolehtimiseen.

Itsenäisen työn tueksi ja vastuun rajojen tunnistamiseksi organisaatiossa on laadittuna turvallisuussuunnitelma, riskienarviointi eri toimintaympäristöihin sekä suunnitelma kriisitilanteiden varalle. Etsivällä on selkeä käsitys siitä, miten työterveyshuollon tai muiden tukipalveluiden piiriin hakeudutaan. Sekä etsivät että esihenkilö kiinnittävät huomiota omaan, työparin ja tiimin jaksamiseen. Tiimeissä pidetään huolta itsestä ja toisista. Huoli omasta tai kollegan jaksamisesta nostetaan esiin varhaisessa vaiheessa. Esihenkilön vastuulla on kartoittaa työn kuormittavia tekijöitä ja tukea työntekijän työssäjaksamista.

TYÖNTEKIJÄ

– kerro näistä asioista!

- Mitä kuuluu?
- Mitä tukea esihenkilöltä tarvitset?
- Onko resurssit riittävät?
- Oletko kohdannut työssäsi haasteita?

ESIHENKILÖ

– kysy näitä asioita!

- Mitä kuuluu?
- Miten jaksat työssä?
- Mitä tukea ja apua odotat minulta, esihenkilöltäsi?

Etsivän työhyvinvointia edistäviä rakenteita

- » mahdollisuus vaikuttaa työn tekemisen tapaan ja työaikoihin
- » dialoginen esihenkilö–työntekijä-suhde
- » selkeä työnkuva ja sen rajaaminen
- » säännöllinen työnohjaus
- » etsivän nuorisotyön roolin kirkastaminen verkostoissa
- » säännöllinen asiakaspurku ja reflektio
- » huolellinen perehdytys
- » tiimityöskentely

LÄHDE: SORELL 2017

Työnohjausta tarvitaan etsivässä nuorisotyössä säännöllisesti. Suosituksena on, että työnohjauksessa käydään noin kuukausittain (Suomen työnohjaajat ry 2020). Tämä vahvistaa jaksamista ja motivaatiota työssä. Lisäksi haastavien ja kriisiytyneiden tilanteiden purkuun tulee saada työnohjausta tarvittaessa myös hyvin joustavasti ja lyhyellä varoajalla. Työnohjauksessa voidaan käsitellä työssä jaksamiseen, työn rajaamiseen, työnkuviin ja työkuultuuriin liittyviä asioita sekä jakaa työtä toisten kanssa. Työnohjauksen järjestäminen on esihenkilön vastuulla – työntekijä sitoutuu työnohjausprosessiin.

Työturvallisuus huomioidaan suunnitelmallisesti työn rakenteissa. Turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota jalkautumisessa, kotikäynneillä ja silloin, kun nuoria tavataan yksin. Etsivällä on selkeät toimintaohjeet ja suunnitelmat esimerkiksi päihtyneiden tai aggressiivisten nuorten kohtaamiseen sekä yllättävien, vaarallisten tilanteiden varalle. Työturvallisuutta edistetään parityöskentelyllä, tapaamispaikkojen huolellisella valinnalla, tilojen suunnittelulla ja työvälineiden (esim. sijaintitiedot, kalenterisovellukset) avulla.

3.3 Etsivän nuorisotyön toteuttaminen

Etsivän nuorisotyön järjestämisestä vastaa kunta, ja toteuttamistavat vaihtelevat kunnittain. Työn tulee vastata paikallisiin tarpeisiin, ilmiöihin sekä yhteiskunnallisiin muutoksiin. Laadukas etsivä nuorisotyö koostuu erilaisista työtehtävistä ja -vaiheista, joita tulee tarkastella säännöllisesti. Työn yleinen prosessikuvaus hyödyttää johtamista, kehittämistä sekä perustyön tekemistä.

Etsivän nuorisotyön toteuttaminen on kunnille vapaaehtoista. Kun kunta päättää järjestää etsivää nuorisotyötä ja hakee siihen valtionavustusta (ks. 4.3 Valtionavustus), työn toteuttamista ohjaa nuorisolaki. Kunnassa määritellään työn tarve ja kohderyhmät, toivottu laajuus, toteutustapa ja toteuttajat. Avustushaun yhteydessä tarkastellaan muun muassa sitä, millaisia resursseja etsivä nuorisotyö paikkakunnalla tarvitsee eli kuinka suuri sen kokonaisbudjetti on ja mikä on organisaation omarahoitusosuus siitä. Valtionavustuksen myöntämisestä vastaavat aluehallintovirastot seuraavat myös työlle asetettuja tavoitteita ja painopisteitä, etsivien nuorisotyöntekijöiden työnkuvia sekä työn toteutumista. Tyypillisesti kunta toteuttaa tehtävää itse tai hankkii sen palveluntuottajalta. Suomessa toimiikin kuntien rinnalla monipuolisesti mm. järjestöjä ja säätiöitä.

Yleisesti tunnistetut prosessin vaiheet ovat kaikille yhteisiä, ja niiden näkyväksi tekeminen edesauttaa sekä johtamista ja kehittämistä että perustyön tekemistä. Etsivän nuorisotyön organisaatio ja työntekijät hyötyvät työn yleisestä prosessikuvauksesta, sillä se toimii suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen pohjana. Se on yksinkertaisimmillaan kuvaus työn sisällöistä sekä sen eri vaiheista. Prosessin vaiheet toistuvat valtakunnallisesti yhdenmukaisina, vaikka tilannekohtaisesti työ on hyvin monimuotoista. Prosessi koostuu useista päällekkäisistä ja toisiaan seuraavista työtehtävistä ja -vaiheista. Lisäksi työ mukautuu paikkoihin, joissa sitä tehdään. Organisaatioissa on aktiivisesti tarkasteltava, minkälaisiin paikallisiin tarpeisiin työllä vastataan.

Etsivän nuorisotyön työn yleinen prosessi

Etsivän nuorisotyön yleisen prosessin vaiheet jakautuvat kolmeen kokonaisuuteen:

- 1) tiedonkeruu, verkostoituminen ja viestintä
- 2) yksilö- ja yhteisöllinen työ
- 3) tiimityö, tilastointi ja yhteiskehittäminen.

Laadukas etsivä nuorisotyö koostuu kaikista prosessin vaiheista. Arjessa eri vaiheiden painotus vaihtelee viikoittain, kuitenkin kaikkien vaiheiden on hyvä sieltä löytyä säännöllisesti. Prosessin eri vaiheiden näkyväksi tekeminen tiimissä sekä osaamis- ja resurssivaatimusten läpikäyminen tukevat työn arkea ja sitoutumista työhön. Suunnitelmallisessa ja kehittyvässä organisaatioissa prosessia johdetaan ja rakenteilla turvataan työn laadukkuus. Prosessin monipuolisuus sekä erilaiset osaamisvaatimukset tekevät etsivästä nuorisotyöstä haastavan ja erityistä asiantuntemusta vaativan työn.

A young man with short, spiky brown hair is smiling broadly. He is wearing a light grey hoodie and has a backpack strap visible over his shoulder. He is standing outdoors in front of a large glass window that reflects the sky and clouds. To his right, the arm and shoulder of another person wearing a blue shirt and a brown cap are partially visible. A white speech bubble with a black border is positioned above the man, containing a quote in bold black text.

”Ei ole tarvinnut pelätä, että ongelmani, valintani tai minut tuomitaan.”

SOVARI-PALAUTE 2020

PROSESSIN VAIHEET

- 1. Kartoittaminen ja kohderyhmän valinta** (nuorten elinolot, ilmiöt, toimintaympäristöt, palvelut ym.) – Kartoittamisen avulla saadaan tietää, mitä toimintaympäristössä tapahtuu ja mihin työtä on tarpeen kohdentaa. Kartoitus tukee ennakkointia ja erilaisiin ilmiöihin vastaamista. Sen pohjalta määritellään keskeinen kohderyhmä ja selvitetään, miten nuorten tarpeisiin voitaisiin parhaalla tavalla vastata.
- 2. Arjen suunnittelu, tiimityö ja työhyvinvointi** – Käytännön työtä suunnitellaan oman organisaation viikko- ja kuukausipalaverissa. Työtä reflektoidaan jatkuvasti, ja työntekijät osallistuvat säännöllisesti työnohjaukseen. Lisäksi osallistutaan alueelliseen etsivän nuorisotyön verkostoon, tapahtumiin ja koulutuksiin.
- 3. Nuorten tavoittelu ja kontaktin luominen** – Hyödynnetään erilaisia keinoja tavoittaa nuoret ja sitouttaa heidät yhteistyöhön. Luodaan kontaktia, tutustutaan ja rakennetaan luottamuksellista suhdetta.
- 4. Yksilöohjaus** (luottamuksen rakentaminen, keskustelut, toiminnallisuus, tulevaisuuden suunnittelu ym.) – Kohtaamisella ja sosiaalisesti vahvistavalla työotteella tuetaan nuorta löytämään oma polkunsä ja elämään mielekkäältä tuntuvaa arkea.
- 5. Pienryhmätöiminta** – Yhteisöllinen toiminta, kuten ryhmät, avoin toiminta, retket ja leirit tukevat etsivän nuorisotyön ja nuorten tavoitteita. Toiminnassa hyödynnetään verkostoja (mm. nuorisotyö, järjestöt, nuorisokeskukset).
- 6. Palveluihin ohjaaminen** (asiointi muissa palveluissa, verkoston rakentaminen, hakemukset, asiainhoito ym.) – Nuorta motivoidaan hakeutumaan palveluihin ja autetaan saamaan niistä paras hyöty. Etsivä kulkee nuoren rinnalla palveluissa.
- 7. Sidosryhmäyhteistyö** (kumppanit, laajemmat verkostot ym.) – Sidosryhmien kanssa tehtävään työhön kuuluvat yhteistyöpalaverit, vierailut, tiedottaminen, työn näkyväksi tekeminen sekä muu verkostoyhteistyö.
- 8. Dokumentointi, nuorten kuuleminen ja raportointi** – Työn dokumentointi ja tiedon kerääminen ovat osa arkityötä (mm. PARent ja Sovari).
- 9. Viestintä ja työn näkyväksi tekeminen** – Viestinnän kanavia ovat nettisivut, entit.fi-sivu, sosiaalisen median kanavat sekä alueelliset ja valtakunnalliset ryhmät ja verkostot. Tavoitteena on paikallinen näkyvyys nuorille ja kumppaneille.
- 10. Vaikuttamistyö** (paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti) – Kohderyhmän elinoloista ja ajankohtaisista ilmiöistä kootaan tietoa, ja sitä viedään eteenpäin paikalliseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun.
- 11. Tiedon hyödyntäminen arvioinnissa ja kehittämisessä** – Kootun tiedon avulla arvioidaan työn vaikutuksia, merkitystä ja onnistumista sekä nostetaan esiin kehittämistarpeita työn kehittämisen pohjaksi.

3.4 Johtaminen

Etsivä nuorisotyö on vaativaa työtä, joka onnistuakseen vaatii asiantuntevaa johtamista. Esihenkilön tehtävä on varmistaa, että organisaatio tekee laadukasta, sosiaalisesti vahvistavaa etsivää nuorisotyötä ja työntekijöillä on edellytykset voida hyvin työssään. Esihenkilöllä on keskeinen rooli etsivän nuorisotyön paikallisen ja alueellisen vaikuttavuuden kehittämisessä sekä työn tulosten esille tuomisessa. Hän vie eteenpäin työssä kertynyttä tietoa ja vaikuttaa nuorten elinoloihin rakenteellisella tasolla.

Etsivän nuorisotyön johtamisessa tarvitaan ymmärrystä sosiaalisesti vahvistavan työn tavoitteista, työotteesta ja vaikutuksista. Laadukkaan työn edellytyksenä ovat hyvinvoivat työntekijät, joiden työhyvinvointi ja -turvallisuus on huomioitu suunnitelmallisesti. Etsivää nuorisotyötä toteuttavalta organisaatiolta vaaditaan ymmärrystä nuoruudesta erityisenä elämänvaiheena. Tehtävänä on olla mahdollistamassa jokaiselle nuorelle tuki itsenäistymiseen ja oman paikan löytämiseen yhteiskunnassa. Hyvän johtamisen avulla huolehditaan etsivän nuorisotyön periaatteiden – ennen kaikkea vapaaehtoisuuden, nuorilähtöisyyden, luottamuksellisuuden ja kokonaisvaltaisuuden – esteettömästä toteutumisesta.

Etsivä nuorisotyö vaatii osaamisen kehittämistä, jotta muuttuviin tilanteisiin ja tarpeisiin pystytään vastaamaan. Osaava johtaminen ei ole mahdollista ilman tiivistä osallistumista työn arkeen ja tilan antamista työn itsenäiselle tekemiselle. Onnistuakseen tehtäväänsään esihenkilö rakentaa dialogisen suhteen etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa, ja hän kuuntelee ja kohtaa heitä säännöllisesti. Näin hän oppii tuntemaan etsivän nuorisotyön tekemistä ja tuloksia sekä paikkakunnan nuorten ja palvelujen tilanteita ja kykenee tuomaan niitä esiin omassa kunnassaan.

Kunta palvelun järjestäjänä, organisaatio, esihenkilö ja etsivät nuorisotyöntekijät yhdessä määrittelevät työmuodon paikalliset tavoitteet, rajat ja mahdollisuudet paikkakunnan tarpeet huomioiden. Esihenkilön tehtävänä on koota etsivien käyttöön verkostoja, luoda suhteita sidosryhmiin ja tukea etsivien nuorisotyöntekijöiden työnkuvan mukaista toimintaa niissä. Hän huolehtii, että etsivän nuorisotyön toiminta tunnetaan ja sitä tehdään näkyväksi, jotta etsivät ovat nuorten ja läheisten saavutettavissa helposti ja kynnyksettömästi. Esihenkilö osallistuu vaikuttamistyöhön omissa paikallisissa, alueellisissa ja valtakunnallisissa foorumeissaan ja välittää eteenpäin etsivässä nuorisotyössä kertynyttä ymmärrystä ja tietoa.

Tehtävänä on olla mahdollistamassa jokaiselle nuorelle tuki itsenäistymiseen ja oman paikan löytämiseen yhteiskunnassa.

”Aina on osattu joko suoraan auttaa tai sitten ohjata oikeaan paikkaan asian tiimoilta.”

SOVARI-PALAUTE 2020

Etsivän nuorisotyön johtamistehtävä – mitä esihenkilö tekee?

Työn puitteet

Esihenkilö

- huolehtii rahoituksesta ja raportoinnista sekä työn toteuttamisesta rahoituksen edellyttämällä tavalla yhteistyössä etsivien kanssa
- varmistaa työn fyysiset edellytykset ja toimintamäärärahat (soveltuvat tilat; välineet ja materiaalit; mahdollisuus liikkuvaan ja joustavaan työskentelyyn eri toimintaympäristöissä)
- varmistaa tiedolliset ja tekniset edellytykset (asiakastietojärjestelmä: PAREnt tai yhteensopiva järjestelmä; asiakaspalaute- sekä vaikutusten arviointityökalu, esim. Sovari; yhteysetsivään. fi-palvelun käyttö; muut ajanmukaiset sovellukset)
- vastaa vuotuisen arviointi- ja seurantakyselyyn yhdessä tiimin kanssa (Valtakunnallinen etsivän nuorisotyön kysely)
- huolehtii, että etsivän nuorisotyön tiimin toiminnasta löytyy ajantasainen palvelukuvaus.

Osaamisen kehittäminen

Esihenkilö

- vastaa, että uudet työntekijät perehdytetään huolellisesti etsivän nuorisotyön tehtävään sekä sen paikallisiin ja valtakunnallisiin piirteisiin
- mahdollistaa osallistumisen koulutuksiin ja tapahtumiin
- pitää säännöllisesti kehityskeskustelut ja tukee työntekijän henkilökohtaista kehittymistä
- huolehtii työn ja osaamisen jakamisesta työyhteisössä, hyödyntää työntekijöiden asiantuntemusta.

Työhyvinvointi ja turvallisuus

Esihenkilö

- luo edellytyksiä työparityöskentelylle, tarvittaessa tiimirajojen yli, sekä tunnistaa työparityön hyödyt työntekijöille ja nuorille

- huolehtii työn reflektiosta: mahdollistaa rakenteet sekä osallistuu reflektointiin etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa
- varmistaa työntekijöille riittävän ja säännöllisen työnohjouksen, tarvittaessa myös kriisityönohjausta
- vastaa työturvallisuudesta ja varmistaa työntekijöiden turvallisuuden tunteen.

Ammatillisuuden johtaminen ja työn resursointi

Esihenkilö

- varmistaa, että etsivä nuorisotyö pohjautuu nuorisolakiin, etsivän nuorisotyön arvoihin ja periaatteisiin sekä nuorisotyön ammattieettiisiin ohjeisiin
- luo tiimirakenteet ja on säännöllisesti mukana työn arjessa, osallistuu tiimi- ja viikkopalaveriin
- kartoittaa työntekijöiden kanssa kohderyhmän tarpeita sekä paikallisia palveluvajeita määritelläkseen työn painopisteet ja tavoitteet
- tarkastelee säännöllisesti työntekijöiden kanssa työn perustehtävää (mitä, miksi, kenelle) ja auttaa työn rajaamisessa
- määrittelee yhdessä työntekijän kanssa hänelle tehtäväkuvan, joka vastaa työn tehtäviä ja niiden vaativuutta
- mahdollistaa riittävästi aikaa työn eri prosesseille sekä suunnittelulle ja kehittämiselle.

Vuorovaikutus ja luottamus

Esihenkilö

- osoittaa kiinnostusta työntekijöiden arkea ja kokemuksia kohtaan, lisäksi tukee työn herättämissä arvokeskusteluissa
- varmistaa yhteisen ymmärryksen siitä, mitä on laadukas etsivä nuorisotyö, ja luottaa työntekijöiden ammattitaitoon sen toteuttamisessa
- luo työntekijöille edellytykset työskennellä joustavasti ja itsenäisesti sekä mahdollistaa työtapojen kehittämisen
- tarjoaa tarvittavaa tukea ja antaa palautetta sekä pitää yllä motivaatiota ja merkityksellisyyden tunnetta tukevaa palautekulttuuria.

Tiedolla johtaminen ja työn kehittäminen

Esihenkilö

- kokoaa ja pyytää työntekijöiltä tietoa toiminnan suunnittelun ja oman työnsä tueksi
- huolehtii tiedontuottamisesta ja sen jakamisesta eteenpäin sekä vastaa vaikuttamistyön johtamisesta
- auttaa työntekijöitä näkemään työnsä tuloksia, vaikutuksia ja merkitystä niin paikallistasolla kuin laajemmin yhteiskunnassa
- vie kunnan hallintoon, poliittiseen keskusteluun ja yhteistyötahoille etsivälle nuorisotyölle kertynyttä paikallistietoa nuorista, nuorten elinoloista ja palveluista
- tuo etsivän nuorisotyön tiimin käyttöön ajankohtaista tietoa päätöksenteosta ja verkostoissa käydyistä keskusteluista
- arvioi ja kehittää omaa esihenkilötyötään johtamisen laatuindikaattorien ja -työkalujen avulla
- osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin vertaisverkostoihin, tapahtumiin ja koulutuksiin.

Verkostotyöskentely

Esihenkilö

- kirkastaa etsivän nuorisotyön roolin suhteessa muihin palveluihin sekä varmistaa verkostoyhteistyön rakenteiden toimivuuden
- varmistaa etsivän nuorisotyön äänen kuuluminen nuorisolain edellyttämässä monialaisessa nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa tai sitä vastaavassa yhteistyöryhmässä
- hyödyntää etsivien nuorisotyöntekijöiden ammattitaitoa verkostoyhteistyössä ja arvioi verkostojen tarkoituksenmukaisuutta perustehtävän kannalta
- osallistuu itse vertaisverkostoihin ja hyödyntää työn kehittämisessä alueellisen koordinaattorin tukea ja nuorisoalan valtakunnallisia toimijoita
- mahdollistaa työntekijöiden osallistumisen alueelliseen vertaisverkostoon ja nuorisoalan valtakunnallisiin keskusteluihin.

LÄHDE: JOHTAMISEN LAADUINDIKAATTORIT, MÄKINEN 2020

ESIHENKILÖ

– kysy näitä asioita!

1.

Työhyvinvointi

- Mitä kuuluu?
- Miten jaksat työssä?
- Mitä tukea ja apua odotat minulta, esihenkilöltäsi?

2.

Työn sisältö

- Mitä nuorille kuuluu, onko ajankohtaisia ilmiöitä?
- Pitääkö työnkuvaa päivittää?
- Toimiiko verkostoyhteistyö, miten sitä voi kehittää?
- Minkälaisia onnistumisia on koettu?

3.

Työehdot ja resurssit

- Onko tarvittavat resurssit työn tekemiseen?
- Mitä tarvitset työn tekemiseen?
- Onko korvaus riittävä tehdystä työstä?

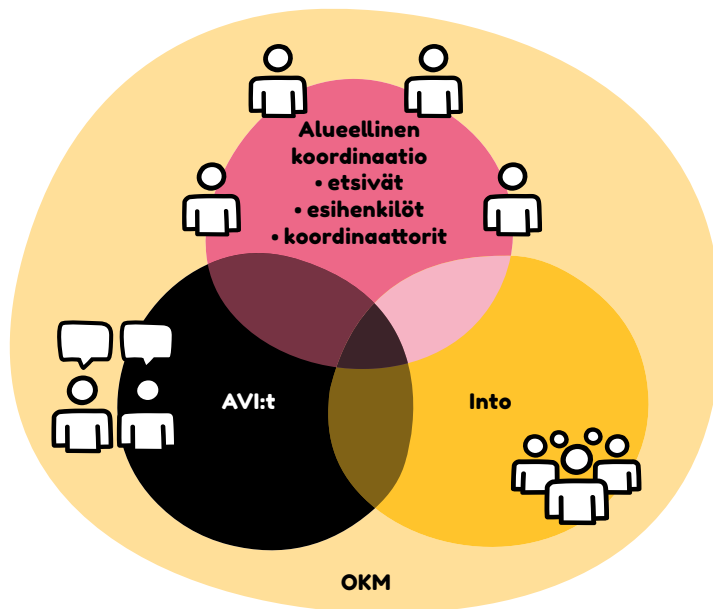
3.5 Alueelliset verkostot ja koordinaatio

Etsivällä nuorisotyöllä on voimavaranaan alueellisia ja valtakunnallisia verkostoja, joiden avulla vahvistetaan työntekijöiden ammatti-identiteettiä ja jalostetaan työtä yhdessä. Etsivät nuorisotyöntekijät ja esihenkilöt hyötyvät alueellisista verkostoista erityisesti vertaistuen ja -kehittämisen näkökulmasta. Alueelliset koordinaattorit tukevat verkostoja ja kehittävät yhteisesti valtakunnallista etsivää nuorisotyötä.

Etsivän nuorisotyön alueellisen verkoston tehtävä on toimia vertaistuen ja -kehittämisen foorumina. Verkostotapaamisten tavoitteena on tutustua muihin omalla alueella etsivää nuorisotyötä tekeviin ja jakaa tietoa toiminnasta. Keskiössä ovat ajankohtaiset keskustelut ja alalle tärkeitä aiheita. Alueellinen työskentely tarjoaa erityisen mahdollisuuden käsitellä paikkakuntien kuulumisia ja kunkin tiimin arjen kannalta olennaisia kysymyksiä yhdessä. Verkostoissa jaetaan myös hyviä käytäntöjä ja opitaan toisilta. Tapaamiset on tarkoitettu etsivää nuorisotyötä tekeville ja heidän esihenkilöilleen. Verkostoon kutsutaan tarpeen mukaan myös sidosryhmien edustajia tai ulkopuolinen asiantuntija pitämään puheenvuoro tai koulutus verkoston kaipaamasta aiheesta. Alueelliset verkostot kehittävät paikallista ja alueellista toimintaa sekä etsivää nuorisotyötä valtakunnallisesti.

Alueellisissa tapaamisissa tärkeintä

- » ajankohtaisista aiheista keskusteleminen
- » hyvien käytäntöjen vaihtaminen ja vertaiskehittäminen
- » vertaistuki ja työhyvinvointi
- » terveiset aluehallintovirastosta ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä
- » kuulumisten vaihtaminen ja tutustuminen toisiin etsiviin
- » asiantuntijavierailut ja -puheenvuorot
- » koulutuksellisuus
- » yhteinen kehittäminen ja vaikuttamistyö

Etsivän nuorisotyön koordinaatio

Etsivän nuorisotyön alueellisia verkostoja koordinoivat alueelliset koordinaattorit, joiden toiminta kattaa koko Suomen. Koordinaattorin työhön saa aluehallintoviraston myöntämää valtionavustusta, ja koordinaattorit työskentelevät samanaikaisesti etsivinä nuorisotyöntekijöinä omissa organisaatioissaan. Koordinaattori tuntee hyvin oman alueensa erityispiirteet sekä etsivän nuorisotyön toimijat ja työntekijät. Hän yhdistää toisiinsa nuorten parissa paikallisesti tehtävän etsivän nuorisotyön, alueellisen toiminnan ja valtakunnallisen tason.

Koordinaattorit muodostavat kollegiaalisen verkoston, jolla on selkeät rakenteet ja säännöllistä toimintaa. Verkostossa koordinaattorit jakavat ja kehittävät yhteistä työtään. Yksi verkoston tärkeimmistä tehtävistä on muodostaa valtakunnallista ymmärrystä etsivästä nuorisotyöstä alueellisten tietojen ja kokemusten pohjalta. Koordinaatioverkostolla on merkittävä rooli etsivän nuorisotyön valtakunnallisessa kehittämisessä. Työtä tukevat aluehallintoviraston ylitarkastajat ja etsivän nuorisotyön kansallinen koordinaattori.

Etsivän nuorisotyön alueellisen koordinaation tavoitteena on

- » vahvistaa alueellista yhteistyötä ja osallistaa toimijoita yhteiseen työskentelyyn
- » tarjota vertaistukea
- » mahdollistaa alueen etsiville yhteinen vaikuttamistyö
- » tukea aktiivista viestintää alueen etsivän nuorisotyön, aluehallintoviraston, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n sekä muiden toimijoiden välillä
- » koota ja vahvistaa nuorten ääntä sekä nostaa esiin ajankohtaisia ilmiöitä
- » vahvistaa etsivän nuorisotyön laatua ja tukea työmuodon jatkuvaa kehittymistä.

Koordinaattorin tärkeimmät tehtävät

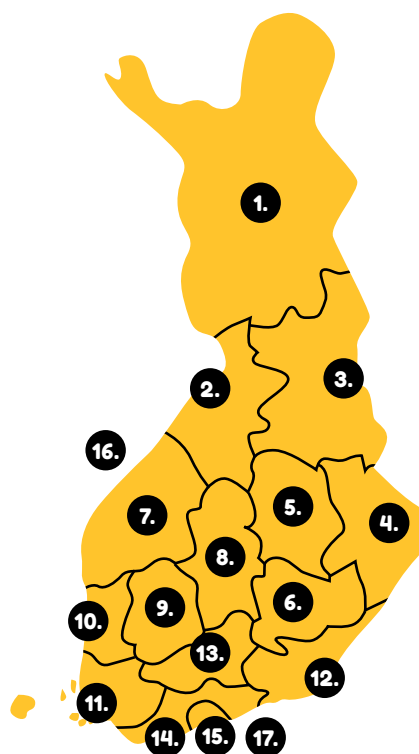
- » työhyvinvoinnin merkityksen esiin nostaminen ja omasta hyvinvoinnistaan huolehtiminen esimerkkinä muille
- » alueen etsivien nuorisotyöntekijöiden ja esihenkilöiden tunteminen sekä yhteystietolistojen ylläpitäminen
- » alueen etsivien arjen tukena toimiminen
- » uusien etsivien tukeminen
- » alueellisen tiedon ja tarpeiden sekä etsiviltä nousevien teemojen välittäminen aluehallintovirastojen ja valtakunnallisten toimijoiden käyttöön
- » alueellisten toimintasuunnitelmien laatiminen yhdessä koordinaatioalueen kanssa
- » alueellisten tapaamisten organisointi
- » säännöllinen ja tiivis yhteistyö aluehallintoviraston ja kansallisen koordinaattorin kanssa

Valtakunnalliset verkostot ja tuki

Alueellisen verkoston ja koordinaation lisäksi etsivät ja esihenkilöt hyötyvät verkostoitumisesta etenkin sellaisten kollegoiden kanssa, jotka toimivat toimintaympäristöltään samankaltaisissa kunnissa ympäri Suomea. Etsivien ja esihenkilöiden ymmärrys etsivästä nuorisotyöstä työmuotona lisääntyy yhteisellä valtakunnallisella keskustelulla ja ajankohtaisella uudella tiedolla. Kontakteja eri alueiden etsiviin ja esihenkilöihin luodaan alueellisilla ja valtakunnallisilla etsivän nuorisotyön päivillä, erilaisilla somealustoilla sekä koulutuksissa ja tapaamisissa. Aluehallintovirastot sekä Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry edistävät toiminnallaan kontaktien syntymistä ja mahdollistavat vertaisverkostoitumisen.

ETSIVÄN NUORISOTYÖN ALUEELLISET VERKOSTOT

1. Lappi
2. Pohjois-Pohjanmaa
3. Kainuu & Koillismaa
4. Pohjois-Karjala
5. Pohjois-Savo
6. Etelä-Savo
7. Etelä- ja Keski-Pohjanmaa & Pohjanmaa
8. Keski-Suomi
9. Pirkanmaa
10. Satakunta
11. Varsinais-Suomi
12. Kaakkois-Suomi
13. Kanta- ja Päijät-Häme
14. Uusimaa
15. Pääkaupunkiseutu
- 16., 17. Svenskspråkigt uppsökande ungdomsarbete

Intro – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

- » valtakunnallinen etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan asiantuntijaorganisaatio
- » edustaa yli 270 organisaatiota
- » vahvistaa etsivän nuorisotyön ja työpajojen toimintaedellytyksiä
- » kehittää, kouluttaa ja viestii valtakunnallisesti etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta
- » koordinoi Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskusta 2020–2023.

Aluehallintovirasto (AVI)

- » toimeenpanee ja kehittää valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa alueellisesti
- » myöntää valtionavustuksia kunnille, kuntayhtymille ja yhteisöille (ml. etsivään nuorisotyöhön) ja arvioi avustusten vaikutuksia
- » järjestää täydennyskoulutuksia ja välittää nuorisotoimialaa koskevaa tietoa nuorisotyössä toimiville
- » kokoaa nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevia tietoja ja arvioi nuorille suunnattujen palvelujen riittävyttä, laadukkuutta ja saavutettavuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM)

- » ohjaa ja toteuttaa hallitusohjelmassa sovittuja toimia
- » valmistelee toimialaansa koskevat lait, asetukset ja päätökset sekä talousarvion ja muut taloussuunnittelun liittyvät asiat
- » ohjaa hallinnonalansa virastoja ja laitoksia (ml. AVI), käsittelee niihin liittyvät asiat ja jakaa määrärahoja niille
- » myöntää valtionavustuksia (ml. etsivään nuorisotyöhön), jotka aluehallintovirastot jakavat alueellaan toimiville tahoille
- » myöntää valtakunnallisten nuorisojärjestöjen, nuorten työpajojen, nuorisokeskusten ja nuorisotalojen osaamiskeskusten valtionapukelpoisuudet ja avustaa niiden toimintaa ja myöntää valtionavustuksia valtakunnalliseen nuorisotyön ja -toiminnan kehittämiseen.

3.6 Yhteinen vaikuttamistyö

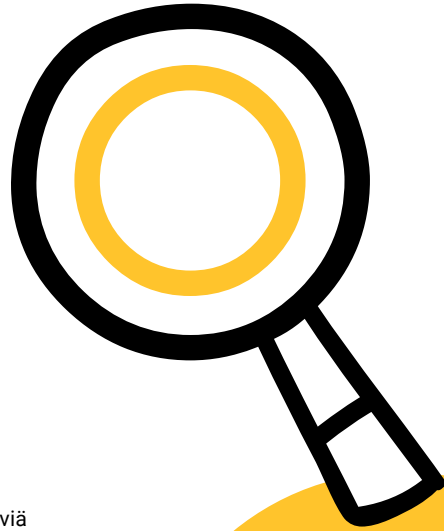
Etsivä nuorisotyö tavoittelee nuorten osallisuuden vahvistumista, jokaisen nuoren hyvän elämän edellytysten kohentumista ja inhimillisempää yhteiskuntaa. Tässä onnistutaan parhaiten, kun etsivät nuorisotyöntekijät hahmottavat asemansa vaikuttajina niin yksilöllisellä ja alueellisella kuin rakenteellisellakin tasolla. Auttaessaan nuoria, koostaessaan tietoa ja viestiessään työstään etsivät muodostavat yhteiskunnallisen voimatekijän, joka voi parantaa koko palvelujärjestelmän toimivuutta.

Nuorisotyö on luotu edistämään nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisolaki määrittelee suomalaisen nuorisotyön yhteiseksi tehtäväksi nuorten yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeuksien toteutumisen edistämisen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisen (ks. 4.1 Nuorisolaki). Työtä tehdään vahvistamalla nuorten ääntä, nostamalla esiin sosiaalisten oikeuksien toteutumisessa havaittuja epäkohtia sekä vaikuttamalla palveluiden toimivuuteen ja yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen. Muun nuorisotyön tavoin etsivällä nuorisotyöllä on oma vaikuttamistehtävänsä, jota toteutetaan sekä yksilöiden, yhteisöjen että rakenteiden tasolla.

Etsivän nuorisotyön sosiaalisesti vahvistavalla toiminnalla on vaikutuksia niin tavoitettujen nuorten elämään kuin myös laajemmin: se vahvistaa sosiaalisia tukiverkkoja ja voi näin ehkäistä yhteiskunnallisia ongelmia. Etsivä nuorisotyö on mukana rakentamassa ja muokkaamassa erityisesti paikallisten palvelujen ja verkostojen kokonaisuutta. Nuorisotyöntekijät voivat ehdottaa tavoitteellisia toimenpiteitä paikkakuntiansa palvelujen toimivuuden takaamiseksi, nuorten elinoloja haastavien tilanteiden ehkäisemiseksi sekä asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi.

Jotta kehittäminen tapahtuu tarpeellisen tiedon pohjalta ja ottaa huomioon myös koulutuksen, työelämän ja palveluiden ulkopuolella olevien nuorten kokemuksia, on tärkeää, että etsivät nuorisotyöntekijät kokoavat kentältä ja ohjausprosessien aikana tietoa nuorten elämäntilanteista ja olosuhteista. Näin he voivat pohtia yksilöllisten ratkaisujen ohella yhdessä myös rakenteellisia ratkaisuja niiden parantamiseksi.

Vaikuttamistyössä toimintoja tarkastellaan usein kriittisesti, sillä tarkoituksena on kehittää ja muuttaa senhetkisiä, mahdollisesti joitakin ihmisiä tai ryhmiä syrjiviä rakenteita. Laajakantoisia muutoksia voidaan saada aikaan vaikuttamalla päättäjiin ja viranhaltijoiden tietoperustaan sekä käsityksiin yhteiskunnallisista syy-seuraussuhteista ja vaikeassa asemassa olevien nuorten kannalta toivottavasta kehityksestä. Julkisen keskustelun tasolla tavoiteltava muutos perustuu nuoriin kohdistuviin asenteisiin ja ilmapiiriin vaikuttamiseen sen myötäelävän ymmärryksen pohjalta, joka etsivillä nuorten maailmasta on.

Vaikuttava tieto etsivässä nuorisotyössä on yhdistelmä nuorten ja palvelujen parista kertyviä kokemuksia sekä tietojärjestelmiin tallennettavaa dokumentaatiota. Yhtä lailla se on kouluttautumalla ja perehtymällä kehittyvää asiantuntemusta sekä etsiväyhteisössä ja verkostoissa keskustelun kautta syntyviä oivalluksia, tulkintoja ja ratkaisuehdotuksia.

Tieto käsittelee yleensä nuorten ja paikallisyhteisöjen tarpeita, nuoria koskettavia ilmiöitä ja nuoruutta elämänvaiheena sekä palvelujärjestelmää ja paikallisten palvelujen toimivuutta. Se voi myös koskea laajemmin sosiaalisia elinoloja ja yhteiskuntarakenteiden vaikutuksia sellaisina kuin ne etsivän nuorisotyön kohderyhmissä ja toimintaympäristöissä näkyvät. Työkokemuksen myötä etsiville kehittyä ammatillista lukutaitoa, jonka avulla he voivat peilata kentällä havaitsemiaan asioita laajempiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin ja kehityskuluihin.

Työkokemuksen myötä etsiville kehittyä ammatillista lukutaitoa, jonka avulla he voivat peilata kentällä havaitsemiaan asioita laajempiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin ja kehityskuluihin.

Jokainen etsivä vaikuttaa!

Yksittäinen etsivä nuorisotyöntekijä vaikuttaa ennen kaikkea hänen kohtaamiinsa nuoriin ja heidän tarvitsemiinsa palveluihin. Nuorille etsitään toimivia ratkaisuja ja kootaan tukiverkostoja, joiden toimintaan etsivä vaikuttaa nuoren etua ja ääntä vahvistaen. Samalla etsivälle muodostuu aitiopaikaltaan, rinnalla kulkijan perspektiivistä käsin, näkemys nuorten elinoloista, tarpeista, heidän kohtaamistaan vaikeuksista sekä palvelujärjestelmän toimivuudesta. Hänelle kertyy usein tietoa siitä, mikä voi estää nuorta ottamasta yhteyttä palveluun tai pääsemästä sen piiriin, miten hyvin palvelut toimivat yhteen ja mitä nuoren elämässä tapahtuu palvelun jälkeen.

Etsivän nuorisotyön tulee olla alueen palvelukentässä tunnettua, ja sillä on hyvä olla vahva asiantuntija-asema kysymyksissä, jotka liittyvät nuorten osallisuuteen sekä palvelujärjestelmän toimivuuteen vaikeimmassa asemassa olevien nuorten kohdalla. Etsivät tuovat monesti palveluihin nuoria, jotka aiemmin ovat olleet niiden ulkopuolella. Tämä voi lisätä palveluihin kohdistuvaa kysyntää. Mikäli etsivässä nuorisotyössä havaitaan, että nuorten tarpeisiin vastaavia palveluja ei ole tarjolla, ne eivät ole saavutettavia tai olosuhteet vaikeuttavat nuorten elämää jollain tapaa, on etsivien ja heidän esihenkilöidensä tehtävänä viedä tietoa eteenpäin kunnan ja alueen monialaisille verkostoille, virkahenkilöille sekä päättäjille.

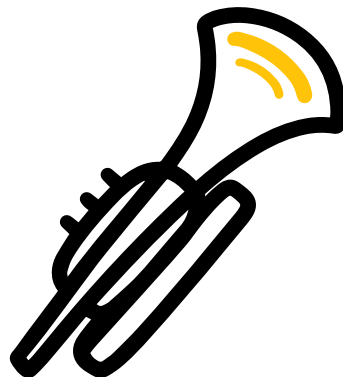
Etsivän nuorisotyön kannattaa vaikuttaa siihen, että nuorten parissa toimivat tahot tekevät keskenään suunnitelmallista yhteistyötä. Mikäli ne eivät sujuvasti niin tee, etsivä nuorisotyö palvelukarttaa jatkuvasti hahmottelevana toimijana on avainasemassa yhteistyöhön herättelyn suhteen. Yhteistyön tiivistäminen ja toimijoiden kutsuminen yhteisen pöydän ääreen eivät kuitenkaan ole yksin etsivien tehtäviä. Palvelukentän rakojen tilkitseminen ja sosiaalisiin ongelmiin vastaaminen vaativat laajamittaista vastuunkantoa asiaankuuluvilta organisaatioilta, esihenkilöiltä ja muilta toimijoilta.

Myös monialaisten verkostojen on hyvä olla riittävässä määrin toimivaltaisia ja päätöksentekoon kytkeytyneitä, jotta ne voivat tilannekuvan muodostamisen ohella aloitteellisesti kehittää palvelujärjestelmää. Nuorten palvelujen kehittäminen kokonaisuutena on olennaista, jotta etsivä nuorisotyö voi toimia mielekkäästi ohjaustehtävissään.

Etsiväverkostot yhteiskunnallisina vaikuttajina

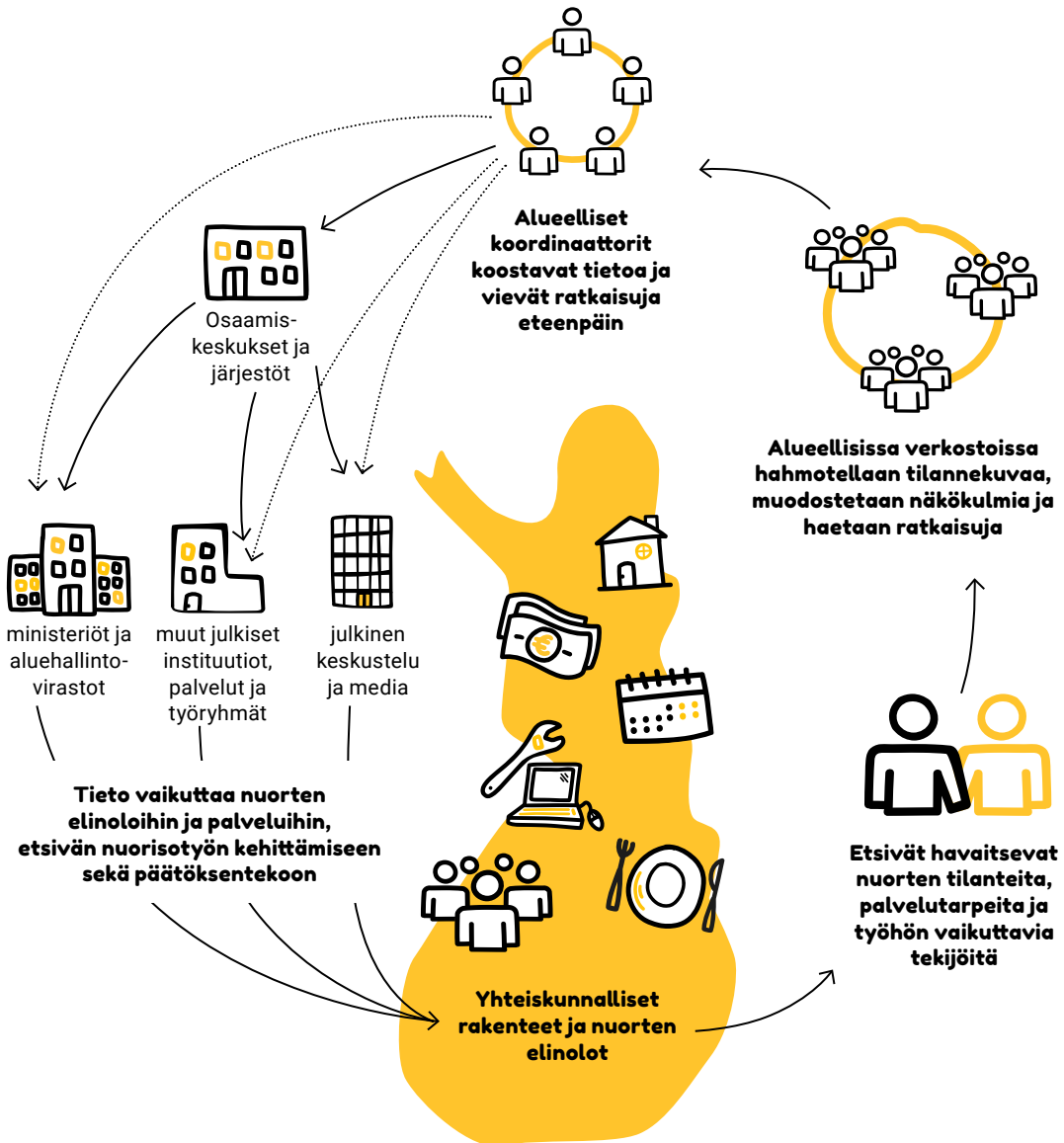
Alueelliset verkostot (ks. 3.5 Alueelliset verkostot) tarjoavat luontevan väylän vaikuttamistyön edellyttämälle ajankohtaisen tiedon jakamiselle, näkökulmien ja yhteisen mielipiteen muodostamiselle sekä parhaiden vaikuttamiskeinojen hahmottelulle etsivien kesken. Alueelliset koordinaattorit myös kokoavat etsivien kokemuksia ja näkemyksiä erilaisista ilmiöistä ja nuoriin tai etsivään nuorisotyöhön vaikuttavista asioista, esimerkiksi poliittisten päätösten ja rakenteellisten uudistusten vaikutuksista.

Koordinaattorit kartoittavat etsivän nuorisotyön toimintaan alueellaan vaikuttavia tekijöitä säännöllisesti monin tavoin ja vievät tarkastelujen tuloksia alan valtakunnallisten vaikuttajien (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry ja muut asiantuntijajärjestöt, opetus- ja kulttuuriministeriö ja muut ministeriöt, aluehallintovirastot) tietoon. Näin etsivää nuorisotyötä ja yhteiskuntaa laajemminkin kehitettäessä voidaan hyödyntää sitä ainutlaatuisista ymmärrystä, joka etsivillä nuorista ja heidän elämäntilanteistaan on.

YHTEINEN VAIKUTTAMISTYÖ

ETSIVÄN NUORISOTYÖN VAIKUTTAMISKEINOJA

- » etsivään nuorisotyöhön kertyneen tiedon analysointi ja raportointi
- » nuorille tehtävät kyselyt ja niiden tulosten raportointi
- » nuorten tarinoiden ja tapauskertomusten esiin nostaminen
- » asiantuntemuksen tuominen palveluista käytävään keskusteluun, monialaiseen yhteistyöhön ja muiden toimialojen suunnitteluun
- » osallistuminen alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin ja hyvinvointityöryhmiin
- » tiedon jakaminen vastaamalla etsiville suunnattuihin kyselyihin ja osallistamalla tutkimuksiin
- » vaikuttaminen johonkin kysymykseen yhdessä nuorten tai muiden ammattilaisten kanssa
- » sosiaalisen median kannanotot, blogit, mielipidekirjoitukset, mediatiedotteet ja lehtiartikkelit
- » suorat yhteydenotot päättäjiin, puolueisiin ja poliittiseen päätöksentekoon
- » epäkohtailmoitukset toiminnasta vastaavalle tai aluehallintoviraston tarkastajille

⋮ 4

Ohjaus ja valtiovastuu

4.1 Nuorisolaki, laki etsivästä nuorisotyöstä

Etsivästä nuorisotyöstä, sen tehtävistä ja toteuttamisesta kunnassa säädetään nuorisolaissa (1285/2016) ja laissa nuorisolain 11 §:n muuttamisesta (1232/2020). Etsivää nuorisotyötä toteutetaan nuorisolain tavoitteiden ja lähtökohtien ja etsivää nuorisotyötä säätelevien nuorisolain pykälien pohjalta. Velvoittavasti nuorisolaki ohjaa vain opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa etsivää nuorisotyötä. Muiden toimialojen järjestämää nuoriin kohdistuvaa etsivää työtä ohjaavat muiden toimialojen lait. Tässä yhteydessä esitämme etsivän nuorisotyön järjestämisen kannalta kaikista merkittävimmät lainkohdat.

2 § Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
- 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
- 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
- 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:

- 1) yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys;
- 2) kestävä kehitys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
- 3) monialainen yhteistyö.

9 § Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava ohjaus- ja palveluverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka kohderyhmänä ovat kaikki kunnassa asuvat nuoret. Verkoston tai muun yhteistyöryhmän tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kahdella tai useammalla kunnalla voi olla yhteinen verkosto. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Verkoston tai muun vastaavan yhteistyöryhmän tehtävänä on:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta;
- 3) edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

10 § Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

Etsivä nuorisotyö aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö voidaan aloittaa myös muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella.

11 § Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- 1) koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot muusta kuin oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa;

- 2) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat ja siviilipalveluskeskus voivat jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettusta nuoresta luovuttamatta, jos ne arvioivat käytettävissään olevien tietojen perusteella ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 10 §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa. (30.12.2020/1232)

Sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- 1) opetuksen järjestäjä voi luovuttaa tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;
- 2) koulutuksen järjestäjä voi luovuttaa tiedot oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa;
- 3) myös muu kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu viranomainen sekä Kansaneläkelaitos voivat luovuttaa tiedot nuoresta, jos viranomainen tai Kansaneläkelaitos arvioi tehtävässään saamiensa tietojen perusteella ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Jos nuorten kanssa toimivat rekisteröidyt yhdistykset, säätiöt tai muut nuorten harrastustoimintaa tarjoavat yhteisöt arvioivat nuoren olevan etsivän nuorisotyön tarpeessa, voivat ne nuoren tai alaikäisen nuoren huoltajan nimenomaisella suostumuksella ilmoittaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot etsivälle nuorisotyölle. (30.12.2020/1232)

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttajan on sopivin tavoin etukäteen ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten.

Lastensuojeluilmoituksen ja ennakollisen lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain (417/2007) 25 ja 25 c §:ssä. Yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä. Jos näissä säännöksissä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on ottanut yhteyttä sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä ilmoitusta etsivälle nuorisotyölle.

12 § Nuoren tietojen käsittely etsivässä nuorisotyössä

Etsivää nuorisotyötä varten luovutettavat yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan toimittaa sähköisesti. Etsivässä nuorisotyössä voidaan yhdistää tehtävässä saadut tiedot tai muutoin käsitellä niitä tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi ja etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamiseksi. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjataan nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle niitä on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä kunta.

Etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamisessa saatuja nuorta koskevia tietoja saadaan luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Alaikäinen nuori voi kuitenkin kehitystään vastaavasti päättää itseään koskevien tietojen luovuttamisesta. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi.

Etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitava ei saa ilman nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumusta ilmaista sivullisille, mitä hän tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saa tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista, tukitoimista tai taloudellisesta asemasta.

Muut työn kannalta merkittävät lait

Etsivää nuorisotyötä ohjaavat nuorisolain lisäksi muutkin lait. Lisäksi etsivässä nuorisotyössä toimitaan yhteistyössä monien eri sektoreiden kanssa, joten toisinaan on tarpeen tutustua myös lainsäädäntöön, joka ohjaa verkoston muita toimijoita. Lakeihin on hyvä palata säännöllisesti, arvioida niitä suhteessa omaan työhön ja sanoittaa yhdessä työyhteisön ja organisaation kanssa sitä, miten erilaiset lait toteutuvat ja näkyvät käytännössä. Etsivässä nuorisotyössä voi olla syytä perehtyä etenkin seuraaviin:

- Perustuslaki
- Yhdenvertaisuuslaki
- Sosiaalihuoltolaki
- Lastensuojelulaki
- Tietosuojalaki
- Hallintolaki
- Kuntalaki
- Oppivelvollisuuslaki
- Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta
- Työttömyysturvalaki
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta
- Asevelvollisuuslaki
- Siviilipalveluslaki

4.2 Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

Tietojen luovuttamisen tarkoituksena on turvata nuorelle mahdollisuus saada tukea ja tietoja mahdollisista palveluista. Peruste, jolla tietoja luovutetaan nuoren kotikunnan etsivää nuorisotyötä varten, on etsivän nuorisotyön tehtävä tavoittaa nuori. Etsivälle nuorisotyölle voidaan luovuttaa tietoja vain alle 29-vuotiaista nuorista. Tiedot voivat olla vain yksilöinti- ja yhteystietoja eli sellaisia, joiden perusteella nuoreen on mahdollista saada yhteys. Ne ovat henkilötietoja, joiden avulla voidaan tunnistaa nuori, esimerkiksi nuoren nimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite ja osoite. Etsivän nuorisotyön yhteystietojen tulee olla helposti löydettävissä.

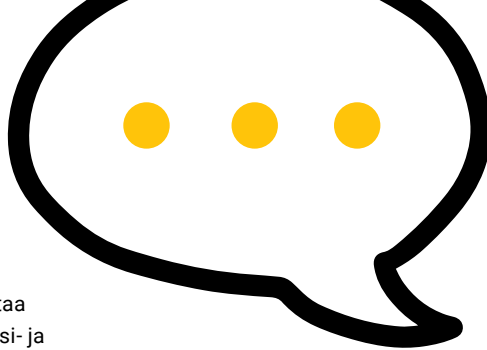
Luovutettujen tietojen käyttäminen

Etsivää nuorisotyötä tehdään luottamuksellisesti, ja siinä toimitaan nuoren itsensä antamien tietojen pohjalta. Etsivään nuorisotyöhön luovutettuja tietoja voidaan käyttää vain etsivässä nuorisotyössä. Nuoren tietoja käsitellään huolellisesti, ja nuorten asioista puhutaan harkiten myös omassa työyhteisössä – työntekijöille annetaan vain työtehtävien edellyttämät käyttöoikeudet tietojärjestelmiin ja rekistereihin. Erityistä huolellisuutta noudatetaan luottamuksellisuuden säilymisessä tietoja luovutettaessa (esimerkiksi sähköpostin lähettäminen suojattuna). Nuoren tietoja ei koskaan luovuteta sivullisille tai muille toimijoille ilman nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös nuoren huoltajan nimenomaista suostumusta.

Etsivä nuorisotyö ei luovuta nuoren tietoja ilman nuoren ja alaikäisen nuoren huoltajan suostumusta, paitsi jos jonkin viranomaisille tehtävän ilmoituksen velvollisuuden ehdot täyttyvät (lastensuojeluilmoitus, sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus tai rikoslain mukainen ilmoitus). Myös näissä tapauksissa ilmoituksesta ja tietojen luovuttamisesta kerrotaan

nuorelle (ja alaikäisen nuoren huoltajalle) mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Etsivässä nuorisotyössä kirjataan, mitä tietoja ja kenelle nuoresta on annettu. Nuorella ja hänen huoltajallaan on oikeus tietää, miten etsivässä nuorisotyössä kerättäviä henkilötietoja käsitellään ja kenelle niitä luovutetaan.

Nuorten yksilöinti- ja yhteystietoja tai muita nuoren kanssa työskentelyn aikana kerättyjä tietoja ei arkistoida, vaan tiedot hävitetään heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamisen kannalta. Kunnassa voidaan arkistoida määrällistä, toiminnan kehittämiseen liittyvää tietoa, josta ei voi tunnistaa yksittäistä henkilöä. Vastaava anonyymi tilastotieto etsivässä nuorisotyössä olleista nuorista kirjataan PAR-järjestelmän tai muun vastaavan asiakas- ja tilastotietojärjestelmän kautta yhteiseen tietopankkiin.

Henkilötietojen käsittely

Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan luovuttaa sähköisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ovat yhdessä CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n kanssa rakentaneet valtakunnallisen etsivän nuorisotyön yhteydenottojärjestelmän, joka on otettu käyttöön syksyllä 2021.

www.yhteysetsivaan.fi on maksuton valtakunnallinen palvelu, jonka avulla nuoren yksilöinti- ja yhteystietojen sähköinen luovuttaminen nuoren kotikunnan etsivään nuorisotyöhön on tietoturvallista, sujuvaa ja nopeaa ja vastaa tietosuoja-asetuksia ja saavutettavuusdirektiivin säännöksiä. Etsivään nuorisotyöhön voi edelleen olla yhteydessä myös muilla tavoin, esimerkiksi suoralla kontaktilla, puhelimitse tai sähköpostilla.

Yhteysetsivaan.fi-järjestelmään lähetetyt yhteydenottopyynnöt siirretään kunnan käyttämiin asiakashallintajärjestelmiin. Etsivään nuorisotyöhön liittyvästä henkilötietojen käsittelystä vastaa nuorisolain mukaisesti rekisterinpitäjänä kunta. Kunnan tulee laatia ohjeet henkilötietojen käsittelystä ja huolehtia tarpeellisen koulutuksen järjestämisestä. Henkilötietojen luovuttamisessa, vastaanottamisessa ja kaikessa käsittelyssä on noudatettava huolellisuutta ja tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Henkilötietojen käsittely tarkoittaa esimerkiksi henkilötietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, siirtämistä ja luovuttamista. Kaikki henkilötietoihin kohdistuvat toimenpiteet henkilötietojen käsittelyn suunnittelusta henkilötietojen poistamiseen ovat henkilötietojen käsittelyä. Henkilötiedoista muodostuu asiakasrekisteri, josta vastaa kunnassa kuntalain mukainen etsivän nuorisotyön hallinnosta vastaava viranhaltija. Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö.

4.3 Valtionavustus etsivään nuorisotyöhön

Opetus- ja kulttuuriministeriö avustaa etsivän nuorisotyön työntekijöiden palkkaamista aluehallintoviraston kautta jaettavilla avustuksilla.

Aluehallintovirasto myöntää valtionavustuksia etsivän nuorisotyön toteuttamiseen. Avustuksen tarkoitus on vähentää nuorten syrjäytymistä – jokainen nuori pysyy koulutuspolulla, nuorisotyöttömyys vähenee ja nuorten osallisuus kasvaa. Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää etsivän nuorisotyöntekijän palkkaukseen (enintään 30 000 € / henkilötyövuosi).

Etsivän nuorisotyön valtionavustus on tarkoitettu nuorisolaissa (1285/2016) säädetyn etsivän nuorisotyön tukemiseen. Avustus voidaan myöntää kunnille tai sellaisille oikeuskelpoisille yhteisöille ja säätiöille, joilla on voimassa oleva sopimus kunnan tai kuntien kanssa kunnan alueella toteutettavasta etsivästä nuorisotyöstä. Avustusta ei voida myöntää yksityishenkilöille. Avustusta voi hakea myös alueellisesta koordinaatiotehtävästä aiheutuviin kuluihin.

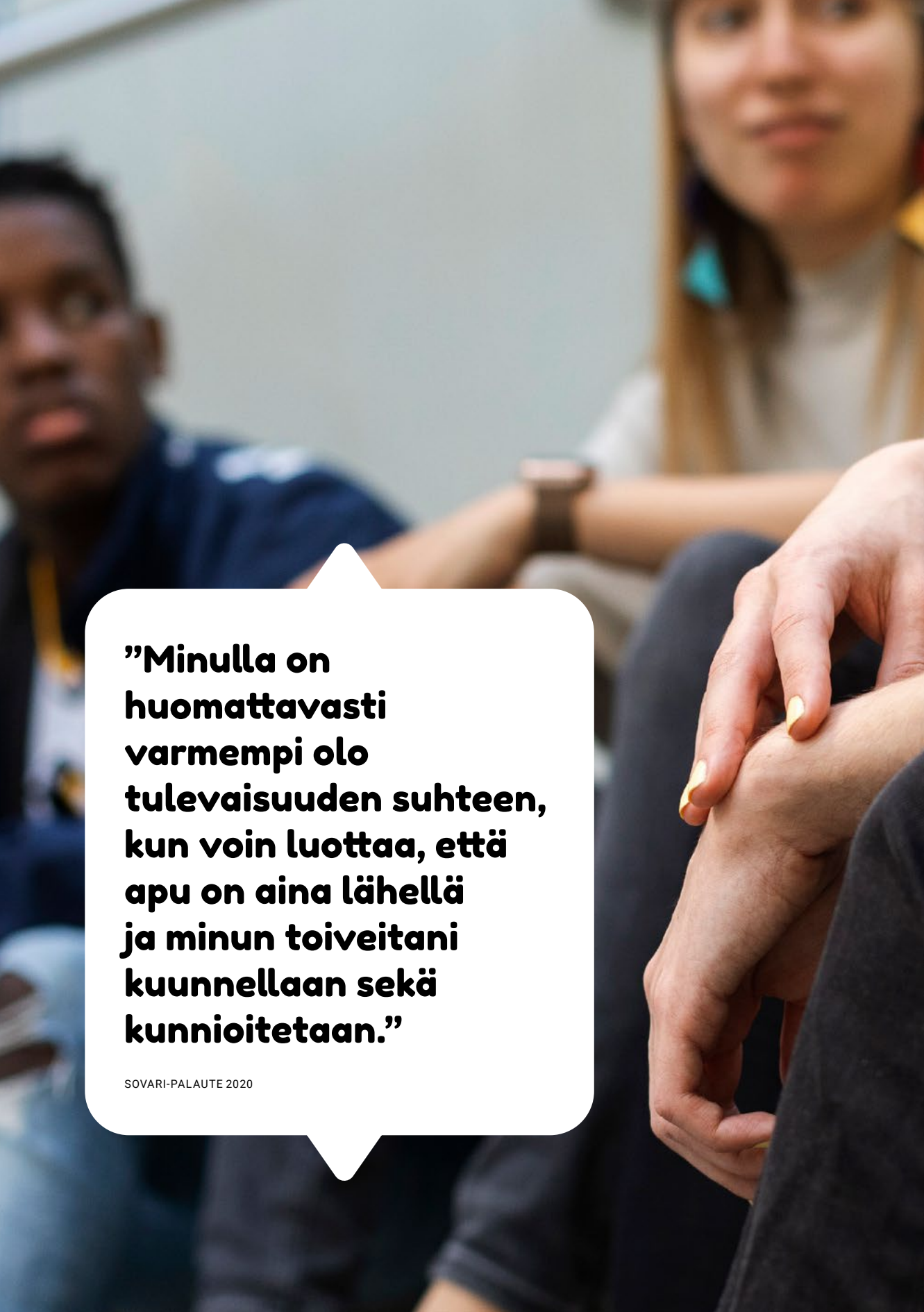
Opetus- ja kulttuuriministeriö suosittelee, että etsivää nuorisotyötä tehdään yhteistyössä erityisesti koulutuksen järjestäjien, Ohjaamojen, nuorten työpajatoiminnan ja sosiaalipalvelujen sekä muiden nuorille palveluja tarjoavien tahojen kuten työhallinnon ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Valtionavustuksen hakeminen ja seuranta

Valtionavustusta haetaan aluehallintoviraston sähköisessä asiointipalvelussa ”Valtionavustus etsivän nuorisotyön tukemiseen” -lomakkeella aina vuodeksi kerrallaan. Lisätietoja avustuksen myöntämisperusteista on opetus- ja kulttuuriministeriön Avustukset-sivulla. Avustukset etsivään nuorisotyöhön ovat harkinnanvaraisia. Hakemuksen arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin.

Valtionavustus kattaa osan etsivän nuorisotyöntekijän palkkakustannuksista. Kunnalta tai etsivää nuorisotyötä tekevältä organisaatiolta edellytetään myös toiminnan rahoituksen omavastuusuutta, jolla katetaan toiminnan muita kustannuksia (toiminta, työtilat ja -välineet, työhönuuskustannukset, matka- ja koulutuskustannukset ym.). Aluehallintovirastot valvovat avustuksen käyttöä, ja myönnetty avustus voidaan periä takaisin, mikäli avustuksella palkattu työntekijä on ollut muissa kuin nuorisolain mukaisen etsivän nuorisotyön tehtävissä tai poissa työstä ilman, että hänelle on palkattu sijaista.

Valtionavustuksen käyttöä seurataan PAR-järjestelmän tai muun vastaavan asiakas- ja tilastotietojärjestelmän avulla. PAR-järjestelmästä raportoidaan kolmesti vuodessa organisaatiotiedot sekä tilastolliset asiakastiedot valtakunnalliseen PARkki-tietokantaan. Tietokantaan viedyt tiedot löytyvät organisaatiokohtaisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti Nuorisotilastot.fi-sivulta. Etsivän nuorisotyön toteuttajan tulee vastata vuosittaiseen valtakunnalliseen kyselyyn.

”Minulla on huomattavasti varmempi olo tulevaisuuden suhteen, kun voin luottaa, että apu on aina lähellä ja minun toiveitani kuunnellaan sekä kunnioitetaan.”

SOVARI-PALAUTE 2020

Lopuksi

Etsivä nuorisotyö on suureksi iloksemme kehittynyt viime vuosien aikana ennennäkemättömällä tavalla. Käsikirjan vuonna 2018 ilmestynyt uraauurtava ensiversio on osoittanut arvonsa työn sanoittamisessa ja uusien työntekijöiden perehdytyksen apuna. Koska työmuoto elää ja toimintaympäristö muuttuu, on kuitenkin tunnistettu tarve saada käsikirjasta uudempi ja laajempi versio, joka heijastelisi sitä, miten työtä tätä nykyä tehdään, ja tarjoaisi välineitä nyt vastaan tuleviin tilanteisiin.

Tämän uuden käsikirjan tekemisen tueksi koottiin erilaisia alueita ja organisaatioita kattavasti edustanut 16-henkinen kehittäjäryhmä, jonka tehtävänä oli tuoda suomalaisen etsivän nuorisotyön ääni kuuluviin ja sen kansallinen monimuotoisuus näkyviin. Olemme yhdessä paikantaneet etsiväkentän jakamaa henkeä, hakeneet kaikille yhteisiä painopisteitä ja vastanneet parhaamme mukaan niihin kysymyksiin, joita työntekijät eri alueilla arjessaan säännöllisesti kohtaavat. Käsikirjan linjanvetojen miettimiseen ovat osallistuneet myös esihenkilöistä koostuva ryhmä ja työmuodon kannalta keskeisten kumppanitahojen edustajat.

Idearikkaan kehittäjäryhmän ja kaikkien tekstiä tarkkaavaisesti kommentoineiden lisäksi meidän on ehdottomasti kiitettävä myös aktiivista, näkemykselistä ja rohkeasti kantaa ottavaa etsiväyhteisöä, jota ilman tällaista käsikirjaa olisi ollut mahdotonta tehdä: kiitos valppaista keskusteluista, viesteistä ja herätteistä vuosien aikana! Erityinen kiitos kuuluu niille, jotka ovat moninaisin tavoin tukeneet, kannustaneet ja luotsanneet eteenpäin matkan varrella.

Haluamme nähdä suomalaisen etsivän nuorisotyön jatkavan kehittymistään luovuttamattomien arvojensa pohjalta ja toimivan myös jatkossa nuoruuden sivuuttamattomana asiantuntijana. Katsomme etsivän nuorisotyön erityiseksi vahvuudeksi työmuotomme yhtenäisyyden ja etsivien eläväiset verkostot, joissa käydään moniäänistä keskustelua työn syvimmästä olemuksesta ja merkityksestä. Etsivät nuorisotyöntekijät ympäri maan ovat myös kytkeytyneet lujasti osaksi nuorisotyön kenttää ja luoneet kestäviksi osoittautuneita sidoksia muihin nuorten parissa toimiviin ammattilaisiin. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa nuorisotyö kasvaa entistäkin merkittävämmäksi voimaksi, joka luo suomalaisesta nuoruudesta yhä parempaa ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa jokaisella on mahdollisuus löytää oma paikkansa.

Lähteet

- Allianssi & Nuoli ry. 2020. Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet. Saatavilla: https://www.nuoli.info/application/files/7015/7866/7683/nuoli_eettisetOhjeet_A3_191219_n.pdf
- Anoschkin, K. 2019. Vaikuttavuuden jäljillä. Opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen. Hyvän Mitta -hanke. Saatavilla: <https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyvan-Mitta-Työkirja-final.pdf>
- Bamming, R. & Hilpinen, M. 2020. Etsivä nuorisotyö 2019. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. Opetus- ja kulttuuritoimen vastuualue. Aluehallintovirastojen julkaisuja 90/2020. Saatavilla: https://aviavustukset.fi/wp-content/uploads/2020/12/ET_2019_raportti_2020_11_02.pdf
- Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) 2021. Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvosto. Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2020/>
- Hakulinen, H. 2020. Katse etsivään! Yksintyöskentelevien etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemuksia työhyvinvoinnista. Opinnäyte, Yhteisöpedagogi (YAMK). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/345707>
- Hiilamo, H., Määttä, A., Koskenvuori, K., Pyykkönen, J., Räsänen, T. & Aaltonen, S. 2017. Nuorten osallisuuden edistäminen. Selvitysmiehen raportti. DIAK puheenvuoro 11. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133266/Puheenvuoro_11_978-952-493-298-1.pdf
- Hoikkala, T. (toim.) 2021. Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja. Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto.
- Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. Nuorisotutkimusseura ja Nuorisotutkimusverkosto.
- Juvonen, T. 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 116. Saatavilla: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/sosiaalisesti_kontrolloitu.pdf
- Kiilakoski, T. 2021. Tullakseen aikuiseksi on ensin saatava olla nuori – Näkökulmia nuorisotyöhön kasvatuksena. Teoksessa Hoikkala, T. (toim.) Mitä Jyväskylä tarkoittaa? Nuorisotyön yhteisötietokirja
- Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetus-suunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 169. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-203-4>
- Kinnunen, R. 2016. Työpaja-toiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistamisen Sovari-mittari. Valtakunnallinen työpajajyhdistys ry. Saatavilla: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajatoiminnan-ja-etsivan-nuorisotyon-vaikuttavuus-tyokaluna-sosiaalisen-vahvistamisen-sovari-mittari/>
- Kinnunen, R. 2021. "Tuntuu, että on pidetty huolta". Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. Saatavilla: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tuntuu-etta-on-pidetty-huolta-etsivan-nuorisotyon-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>
- Kuure, T. 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajajyhdistys ry. Saatavilla: <https://www.intory.fi/materiaalipankki/sosiaalinen-vahvistaminen-kasitteena-ja-palveluina-sosiaalisen-vahvistamisen-kehittamistoiminnan-tuloksia/>
- Malm, K. 2021. "Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi"? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 119. Saatavilla: <https://www.humak.fi/julkaisut/karla-malm-parempi-vaihtoehto-kuin-80-luvun-suomi-nuorisotyon-tekijat-paikat-ja-ymparistot-vuonna-2030/>
- Mattila, M. (toim.) 2020. Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Kalevi Sorsa -säätiö. Saatavilla: https://sorsaoundation.fi/wp-content/uploads/2020/09/Eriarvoisuus2020_web3.pdf
- Mäensivu, K. & Rasmus, U. 2013. Opas nuorten ohjaus- ja palveluverkostoille. Opiit käyttöön -hanke. Saatavilla: <https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-01/opas-nuorten-ohjaus-ja-palveluverkostolle.pdf>

Mäkinen, A. 2020. Laatu etsivään nuorisotyöhön hyvällä esimiestyöllä. Johtamisen laatuindikaattorit. Opinnäyte, Yhteisöpedagogi (YAMK). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/336127>

Määttä, M. & Piironen, M. 2022. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan anti ja näkymät kunnan monialaisessa yhteistyössä. XAMK kehittää 181. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/649929>

Nilvala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus.

Paajanen, M., Piironen, M. & Uustalo, K. 2021. Etsivä nuorisotyö ja oppilaitokset. Teoksessa Kantonen, H., Hännikäinen-Uutela, A.-L. & Kiilakoski, T. (toim.) Nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja XAMK kehittää 165. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-372-3>

Paananen, E. 2022. Täältä tullaan etsivä nuorisotyö! – perehdyttävä koulutus. Koulutusmateriaali. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry ja kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus. Saatavilla tekijältä.

Puuronen, A. 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen – näkökulmia käytännön työstä. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 70. Saatavilla: https://www.nuoriso-tutkimusseura.fi/images/julkaisuja/etsivan_katse.pdf

Rauas, M. 2020. Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 99. Saatavilla: https://www.nuoli.info/application/files/8015/7866/5535/Pienia_tekoja_-kirja_2._painos_verkko.pdf

Rauas, M. 2021. Riittämättömyyden tunteesta maailmanparantajaksi – työhyvinvointi nuorisotyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 127. Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat, julkaisuja 1. Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ja Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/10/riittamattomyden-tunteesta-maailmanparantajaksi.pdf>

Selin, A., Maunu, A., Kannussaari, K. & Heinonen, L. 2015. Ryhmäilmiö – Ryhmän ohjaajan käsikirja. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Saatavilla: https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/06/Ryhmailmio_opas_verkko.pdf

Selkälä, I. 2018. Näkymätön tieto näkyväksi. Näyttöön perustuva toimintatapa ja rakenteellinen vaikuttavuus etsivässä nuorisotyössä. Opinnäyte, Sosiaalialan kehittäminen ja johtaminen (YAMK). Hämeen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/149236>

Sorell, A.-R. 2017. Kuka laivaa ohjaa ja minne se seilaa? Etsivän nuorisotyön johtaminen ja sen mahdollistamat työn rakenteet. Opinnäyte, Yhteisöpedagogi (YAMK). Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/137262>

Suomen työnohjaajat ry. 2020. Suositus työnohjauksen hankinnasta vastaaville. https://www.suomentyonohjaajat.fi/sites/default/files/kotisivut/tyonohjaus/story_suositus_tyonohjauksen_hankinnasta_2020.pdf

Vauhkonen, T. & Hoikkala, T. 2020. Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 153. Saatavilla: https://www.nuoriso-tutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf

Verke. Somesuunnitelma. Verkkosivu ja materiaaleja. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki. Saatavilla: <https://www.verke.org/vinkit/somesuunnitelma/>

Vilen, A. (toim.) 2018. Etsivän nuorisotyön käsikirja. Etsivän nuorisotyön kehittämisen tuki -projekti. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Espoon nuorisopalvelut.

Muuta suositeltavaa luettavaa

- Aaltonen, S. & Kivijärvi, A. (toim.) 2017. Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 136.
Saataavilla: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf
- Aaltonen, S., Kivijärvi, A. & Myllylä, M. 2018. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. Yhteiskuntapolitiikka, e-julkaisu.
Saataavilla: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137076/YP1903_Aaltonenym.pdf
- Benjamin, S. & Vallinkoski, K. 2021. Huolena nuoren radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville. Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry.
Saataavilla: <http://hdl.handle.net/10138/328548>
- Brunila, K., Harni, E., Saari, A. & Ylöstalo, H. (toim.) 2021. Terapeuttinen valta. Onnellisuuden ja hyvinvoinnin jännitteitä 2000-luvun Suomessa. Vastapaino.
- Gretschel, A. & Myllyniemi, S. 2020. Kuulummeko yhteiskuntaan? Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. KAKS – Kunnallisanalan kehittämisyhteistyö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 110.
Saataavilla: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/01/tutkimusjulkaisu-110_nettiin.pdf
- Helne, T. & Hirvilampi, T. 2021. Puristuksissa? Nuoret ja kestävästi hyvinvoinnin ehdot. Kelan tutkimus. Kela.
Saataavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060132534>
- Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (toim.) 2017. Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 42. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196.
Saataavilla: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/12/hoikkala-kuivakangas-kenen-nuorisotyö.pdf>
- Honkatukia, P., Kallio, J., Lähde, M. & Mölkänen, J. 2020. Omana itsenä osa yhteiskuntaa. Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH-tutkimushanke, Punaisen Ristin Nuorten turvatalo.
Saataavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1731-7>
- Häkli, J., Kallio, K. P. & Korkiamäki, R. (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 90.
Saataavilla: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf
- Leskelä, L.-R., Käsmä, L., Jokiranta, V., Salonen, N., Valtakari, M., Yli-Koski, M. & Määttä, M. 2022. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelurakenne, rahavirrat sekä seurannan haasteet. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2022.
Saataavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/TRVJ_1_2022_Nuorten_syrjaytyminen.pdf
- Kantonen, H. 2020. Myönteisiä matkaeväitä. Sosiaalisen vahvistamisen ryhmätoimintojen ohjaajan opas. XAMK kehittää 107. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
Saataavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-238-2>
- Mertanen, K. 2020. Not a Single One Left Behind. Governing the 'youth problem' in youth policies and youth policy implementations. Väitöskirja. Helsinki Studies in Education, 98. Helsingin yliopisto.
Saataavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6735-4>
- Papunen, T. 2021. Yhteisin askelin: jalkautuvan nuorisotyön käsikirja. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Espoon, Helsingin ja Vantaan nuorisopalvelut.
Saataavilla: https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/Jalkautuvan_nuorisotyön_kasikirja.pdf
- Pohjantammi, I. 2013. Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajapalvelut monialaisessa yhteistyössä. Rajanylittäjät-hanke. Sosiaalikehitys Oy.
Saataavilla: https://www.pohjantammi.fi/files/pohjantammi.kotisivu.com.kotisivukone.com/tiedostot/0_Rajanylittajat_raportti_julkaistu.pdf
- Rothschild, B. & Rand, M.L. (suom. Holländer, P. & Kivinen, K.) 2010. Apua auttajalle. Myötätuntouupumuksen ja sijaistraumatisoitumisen psykofysiologia. Traumaterapiakeskus.

Roti, J. 2021. Vahvuuspakka – vahvuudet voimavaraksi. Työväline mielenterveyden edistämiseen vahvuuksien tunnistamisen avulla. Opinnäyte, sosionomi (YAMK). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
Saatavilla: <https://www.theseus.fi/handle/10024/508687>

Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 413. Jyväskylän yliopisto.
Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4337-0>

Valtioneuvoston kanslia. 2018. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. Valtioneuvoston julkaisusarja 1/2018.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-557-0>

Vehkalahti, K., Aapola-Kari, S. & Armila, P. 2021. Sata nuorta, sata polkua aikuisuuteen. Laadullinen seurantatutkimus Nuoret ajassa. Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 235.

Zacheus, T., Kalalahti, M., Varjo J. & Harjula S. 2021. Yhteistyö nuorten opinto- ja uraohjauksessa. Kunnallisanalan kehittämissäätiön julkaisu 43. KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiö.
Saatavilla: https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/05/43_yhteistyö-nuorten-opinto-ja-uraohjauksessa.pdf

Mitä on etsivä nuorisotyö? Minkälaisista arvoista ja periaatteista, tavoitteista ja menetelmistä työ muodostuu? Entä minkälaisista osaamista, rakenteita ja johtamista onnistumiseen tarvitaan? Millaisia vaikutuksia työllä on ja kuinka niitä voidaan tehdä näkyväksi?

Etsivän nuorisotyön käsikirja kertoo, kuinka kenenkään nuoren ei tarvitse selviytyä yksin. Kirja kannustaa kaikkia etsiviä nuorisotekijöitä ja muita nuorten parissa toimivia kohtaamaan nuoria niin kuin nämä kokemuksistaan kertovat nuoret on kohdattu:

”Olen saanut etsivään aina yhteyden, jos mikään on askarruttanut. Myös asioihin, joihin en olisi ennen kokemusta etsivän kanssa työskentelystä uskonut saavani apua.”

”Olen löytänyt uusia näkökulmia elämäni ja ongelmieni tarkasteluun. On aivan ihanaa, että työntekijöiden kanssa voi jutella myös niitä näitä, kun muut asiat on selvitelty. Mahdollisuus peruuttaa tai siirtää käynntejä matalalla kynnyksellä ilman komplikaatioita on myös erittäin positiivista, koska käynneistä ei aiheudu ns. suorituspaineita, enkä koe epäonnistuneeni vaikka olisin vähän myöhässä.”

”Se että pystyy puhumaan avoimesti ja luottamuksellisesti tyypeille, jotka ei vaihdu joka kerta tai edes joka vuosi, on ollu tosi tärkeitä. Etsivät on ainakin mun tapauksessa ollu aina tosi optimistisia ja kannustavia. Eikä koskaan tule käskeyttä, määräyksiä tai torumista, vaan ne antaa mun ite päättää miten teen.”

”Olen saanut tukea elämäni liittyviin asioihin ja oppinut arvostamaan elämäni enemmän.”

